

România literară

Săptăminal editat de
Uniunea Scriitorilor din
Republica Socialistă România

34

Trăiască
23 August !

XXXI

AN DE AN, la 23 August, conștiința istoriei noastre pe ansamblul ei, în timpul și spațiul românesc, vibrează cu multiple și noi unde în spiritul fiecăruia. Ne retrăim cu atât mai intens trecutul, cu cât simțim mai ardent prezentul, iluminat de scelipirile viitorului — viitor care, sinteză a orinduirii socialiste larg desfășurate, este al comunismului.

Altfel spus, umanismul epocii noastre își afirmă cuvântul cu atât mai intens în această zi aniversară, nu numai pentru că ea ne este încă atât de apropiată pe răbojul contemporaneității, dar mai ales pentru uriașa ei semnificație. La 23 August 1944, poporul român a întreprins unul din acele acte cu o asemenea putere de decizie încât și-a prefigurat viitorul pe dimensiuni cu totul ieșite din comun. Atunci — deci acum 31 de ani — am întors, în ce ne privește, roata istoriei noastre dându-i o nouă direcție. Nu numai pentru că, astfel, am pus capăt unui curs dezastruos și, pe marginea prăpastiei, ne-am salvat însăși ființa națională, dar, cu atât mai intens, pentru că, la această uriașă faptă de eroism prin convergența tuturor forțelor patriotice a prezidat acel factor nou, de avangardă a istoriei naționale ca expresie de acțiune decisivă a clasei celei mai înaintate, clasa muncitoare. Partidul Comunist Român — cu o tradiție a mișcării muncitorești, deci a unei lupte de clasă, de peste jumătate de veac — era, după două decenii de cruntă ilegalitate, în împrejurările cele mai complexe prin care poate trece un popor, într-un context internațional la scară mondială, elementul dinamizator al conștiinței patriotice românești, amplificatorul ei cu cea mai mare putere de rezonanță.

Iată, de ce, 23 August 1944 reprezintă cu atita potențial de adevăr istoric momentul-cheie al devenirii revoluționare a României, intrată prin și după acest moment într-un proces ireversibil: acela pe ale cărui trepte ne situăm astăzi. Căci într-un asemenea proces — cind a luat în mîini eliberarea propriei patrii de sub cea mai neagră tiranie ce ne-a năpăstuit vreodată și cind această asumare a implicat întoarcerea armelor și lupta eroică alături de armatele sovietice, în rind cu Națiunile Unite, pînă la victoria finală asupra hitlerismului — poporul român și-a trasat linia de perspectivă a unui nou destin: cel al revoluției socialiste.

Această revoluție a izbutit, s-a dezvoltat, recoltează astăzi rezultate strălucite, pentru că dialectica ei a fost tot mai profund marcată de concepția științifică, de voința, de capacitatea revoluționară a Partidului Comunist. Numai un asemenea partid, cu un asemenea orizont larg deschis, putea îndrăzni cu atita luciditate asupra realității să procedeze la vastele transformări de structură, punind bazele noului orinduirii, investind ceea ce e mai prețios și mai viabil: încrederea neîfărmurită în masele populare, în omul muncitor cu brațele și mintea, în conștiința și în puterea lui de progres. Numai un asemenea partid putea sintetiza, într-o etapă superioară a dezvoltării revoluționare, rezultatele legităților obiective cu cele ale rolului personalității într-o istorie efervescentă, polarizind și totodată dinamizind geniul propriu al unei națiuni intrate pe un făgaș nou al devenirii sale.

Deceniul dintre cea de a XXI-a și a XXXI-a aniversare a marii coteluri de la 23 August 1944 semnifică tocmai acest mers al României socialiste într-un ritm cu atât mai pregnant datorită prezenței în fruntea partidului a tovarășului Nicolae Ceaușescu. E ceea ce a înscris — pe ecranul propășirii patriei înăuntru, pe cel al creșterii prestigiului ei în afară — mereu mai semnificative puncte de ascensiune, definitorii, generatoare de noi și noi izbînzi ale unui viitor purtind nobilul sigiliu al desăvîrșitei unități în jurul Partidului revoluționar și al Omului de omenie care-l intruchipează.

Într-o asemenea vibrație unanimă, România socialistă își îmbrățișează însemnele celui de al XXXI-lea an al împlinirilor sale.

Cu conștiința tezaurului lor de vrednicie și de trainică dăruire, sub soarele umanității.

Horia Flămîndu :
VICTORIE

(Din expoziția de artă plastică Tineretul — puternică forță socială, viitorul însuși al națiunii noastre socialiste, dedicată Congresului al X-lea al U.T.C. și Conferinței a X-a a U.A.S.C.R. — sala Ateneului român)

DIN ZIUA ACEEA...

ERA o zi de vară călduroasă, acum treizeci și unu de ani, cind s-a petrecut marea răsturnare. Din ziua aceea, a început o nouă etapă a istoriei noastre. Era să scriu o nouă istorie, dar aș fi greșit, pentru că dacă mă uit în cele două milenii ce au trecut de la nașterea din daci și romani a poporului nostru, găsesc multe întîmplări care justifică pe deplin 23 August 1944. Neamul acesta al nostru s-a bătut întotdeauna, în cele patru vînturi, pentru libertatea lui și cind i-a fost călcată moșia — și nu rareori s-a petrecut aceasta — nu s-a oprit pînă nu și-a văzut pămîntul liberat. Cind alții veniți din afară și uniți cu trădătorii dinăuntru s-au așezat peste capul lui, peste vrerea lui, n-a găsit odihnă pînă nu i-a răsturnat. Cind i-au furat ce este al lui, cind izvoarele cele bogate ale pămîntului lui i-au fost cînd pentru a îndestula pe alții, s-a împotrivit vîrsîndu-și singele și pînă la urmă tot el a invins. Pentru că, așa a fost istoria noastră, plină de încercări aprige, în care s-a aflat în joc existența noastră ca neam. Dar a fost și plină de izbînzi, nedăruite de nimeni, ci ieșite din dirzenia și vrerea noastră.

La 23 August 1944, continuînd din trecut ce aveam noi mai bun, am intrat într-o altă viață. Măria Sa Poporul a devenit stăpîn absolut și pe ce este al lui și pe soarta lui. Am început să construim socialismul, orînduire nouă și pentru istorie și pentru noi. Am aplicat legile generale ale socialismului, am luat din experiența tovarășilor noștri ce s-a potrivit a fi bun pentru noi, dar, mai cu seamă, Partidul nostru a gîndit co-

lectiv cum să creeze socialismul pe pămîntul acesta, în condițiile noastre specifice și în etapa specifică pe care o parcurgem. Așa ne învață dialectica. În ultimii zece ani, de cind se află în fruntea Partidului tovarășul Nicolae Ceaușescu, am mers rapid înainte, ne-am dezvoltat economia într-un ritm accelerat, am organizat societatea multilateral, am ridicat știința și cultura la nivelul cerințelor vieții moderne, am dinamizat existența omului purtat spre țeluri nebănuite, ne-am făcut prietenii în toate colțurile pămîntului. Toate acestea s-au întîmplat și se întîmplă în cadrul unui proces de muncă intensă, aș spune furtunoasă. Poporul și-a dezlănțuit elanurile. Sintem un neam de oameni muncitori. Nu am stat niciodată, nu ne-am încrucișat brațele și nu am așteptat să pice mana din cer. Dar nîcînd nu am lucrat ca astăzi, nu am făcut atitea eforturi cantitativ și calitativ ca în acești ani. Ne merg mîinile mai lute, ne merge mintea mai lute, pentru că știm ce vrem, știm pentru ce muncim. Greșim uneori, nu toate ies așa cum am dori, se încrîncenă natura și ni se opune, sînt ochi iabrași care nu privesc bine ceea ce înfăptuim, dar marea forță a poporului român este mai tare decît orice și învinge. Mergem mereu înainte, îndreptîndu-ne spre comunism.

Pînă acolo și chiar cind vom ajunge acolo, ne vom gîndi mereu la acea zi de vară călduroasă, la acel început de eră nouă, la 23 August 1944.

George Macovescu

România literară

COLEGIUL :

Ana Blandiana, Șerban Cioculescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Ion Horea, Nicolae Manolescu, Darie Novăceanu.

DIRECTOR : George Ivașcu. Redactor șef adjunct : G. Dimisianu. Secretar general de redacție : Roger Câmpeanu.

Din 7 în 7 zile

Importante vizite

și întâlniri prietenești

CA O ILUSTRARE A POLITICII EXTERNE A ROMÂNIEI SOCIALISTE, de pace și prietenie, de raporturi cordiale cu state și popoare de pe toate meridianele, indiferent de distanțe, notăm, din agenda ultimelor zile, primirea de către președintele Nicolae Ceaușescu și tovarăsa Elena Ceaușescu a delegației Congresului S.U.A., condusă de Carl Albert, președintele Camerei Reprezentanților. Din delegație fac parte numeroși deputați republicani și democrați, personalități de vază ale vieții publice a Statelor Unite, care vizitează țara noastră la invitația Biroului Marii Adunări Naționale.

Salutînd cordial pe oaspeții, președintele Nicolae Ceaușescu a arătat că vizita delegației Congresului S.U.A. are loc într-un moment semnificativ și anume la scurt timp după vizita președintelui Gerald Ford, eveniment de seamă pentru promovarea și adâncirea prieteniei și colaborării dintre statele și popoarele noastre, precum și la puțină vreme după aprobarea de către Congresul Statelor Unite ale Americii a acordului privind relațiile comerciale dintre România și Statele Unite. Acest acord, a spus președintele Nicolae Ceaușescu, pune baze echitabile, și de lungă durată, conlucrării în domeniul schimburilor comerciale, cu implicații pozitive asupra ansamblului relațiilor dintre cele două țări. Vizita delegației congresmanilor americani constituie, de asemenea, o nouă și semnificativă expresie a relațiilor bune ce s-au stabilit între România și Statele Unite ale Americii, între forurile legislative supreme ale țărilor noastre, ca o mărturie grațioasă a dorinței comune de a extinde și întări aceste raporturi, în interesul ambelor popoare, al înțelegerii și cooperării internaționale.

Mulțumind călduros președintelui Nicolae Ceaușescu pentru înțelegerea acordată, Carl Albert a exprimat profundă satisfacție de a se reîntîlni cu șeful statului român, de a putea explora, în timpul vizitei în țara noastră, noi căi și modalități menite să ducă la amplifierea și aprofundarea, pe multiple planuri, a colaborării româno-americane.

În ambianța aceasta cordială, de comprehensiune și respect, caracteristică pentru raporturile româno-americane, președintele Nicolae Ceaușescu a avut cu președintele Camerei Reprezentanților și ceilalți membri ai delegației Congresului S.U.A. un larg schimb de vederi privind stadiul actual al relațiilor româno-americane, precum și în legătură cu probleme actuale ale vieții internaționale. Au fost evocate cu prilejul acesta deosebita însemnătate a recentelor întâlniri și convorbiri dintre președinții Nicolae Ceaușescu și Gerald R. Ford, înțelegerile stabilite, raporturile personale prietenești dintre cei doi șefi de state, de natură să promoveze și să aprofundeze continuu prietenia și colaborarea româno-americană. S-a exprimat, de ambele părți, convingerea că există încă posibilități însemnate de intensificare a relațiilor, pe planurile politice, economice, tehnico-stiințifice, culturale. Parlamentele române și american pot avea, în această privință, contribuții de primă importanță.

În legătură cu actualitatea internațională, președintele Nicolae Ceaușescu și congresmanii americani au evidențiat mutațiile intervenite pe arena politică mondială, cursul nou de destindere și de cooperare internațională, de multiplicare a legăturilor și contactelor între toate statele.

Întrevederea care a avut loc în stațiunea Neptun s-a desfășurat într-o atmosferă deosebit de cordială.

□

TOT ÎN STAȚIUNEA NEPTUN, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, a primit, în după amiaza zilei de 16 august, pe tovarășii Tomio Nishizawa și Ichiro Sunama, membri ai Prezidiului Comitetului Central al Partidului Comunist din Japonia. În convorbiri au fost relevate, cu satisfacție, raporturile de căldă prietenie și conlucrări dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist din Japonia, un exemplu de felul cum două partide frățeste, acționînd în condiții diferite, pot colabora, pe baza egalității și respectării independenței, pentru întărirea solidarității internaționaliste.

A fost exprimată hotărîrea comună de a adînci aceste legături de solidaritate militantă, de a multiplica contactele și schimburile de delegații între cele două partide, în folosul popoarelor române și japoneze, al întăririi unității mișcării comuniste și muncitorești internaționale, a tuturor forțelor antiimperialiste. A fost subliniat, în cursul convorbirilor, importanța deosebită a vizitei pe care președintele Nicolae Ceaușescu a întreprins-o recent în Japonia, pentru promovarea și întărirea relațiilor româno-japoneze, corespunzător intereselor popoarelor noastre, ale înțelegerii și cooperării internaționale. A fost reafirmată voința celor două partide comuniste, române și japoneze, de a milita în continuare pentru întărirea unității partidelor comuniste și muncitorești, a tuturor forțelor progresiste, democratice, antiimperialiste, în condițiile actuale favorabile luptei popoarelor pentru pace, democrație, independență națională și socială.

Observator

Viața literară

Manifestări consacrate zilei de 23 August

● Sub egida Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste, Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România a organizat miercuri, 20 august 1975, ora 18, în Sala mică a Palatului Republicii un festival omagial de poezie contemporană românească. Cuvîntul de deschidere a fost rostit de Virgil Teodorescu, președintele Uniunii Scriitorilor. Au citit din versurile lor poeții : Florența Albu, Alexandru Andrișoiu, Camil Baltazar, Ion Bănuță, Vlaicu Bărna, Mihai Beniuc, Franz Eulhardt, Emilia Căldăraru, Radu Cărneci, Dan Deșliu, Ioana Diaconescu, Ștefan Augustin Doinaș, Nicolae Dragoș, Dinu Flămînd, Constantin Florea, Eugen Frunză, Mihai Gavril, Grigore

re Hagiu, Ion Horea, Traian Iancu, Dumitru M. Ion, Marki Zoltan, Florin Mugur, Dan Muțescu, Gellu Naum, Constantin Nisipeanu, Darie Novăceanu, Ștefan Popescu, Veronica Porumbacu, Nichita Stănescu, Szeplér Ferenc, Virgil Teodorescu, Gheorghe Tomozei, Tiberiu Utan, Romulus Vulpescu, Violeta Zamfirescu.

● La clubul sindicatului ITB și la clubul Spitalului Dr. I. Cantacuzino din București au avut loc recitaluri de poezie patriotică la care și-au dat concursul : Virgil Carianopol, Teodor Maricar, Al. Raicu și Teodor Searlat.

● La Casa de cultură a sectorului 5 din Capitală a fost prezentat un festival liric la care au citit din versurile lor : Agatha Bacovia, Gabriel Bacovia, Constantin Co-

druf, George Colfescu, Florin Moldovan, Nina Marinescu Popeia.

● În orașele Reșița și Drobeta Turnu Severin și în comunele Riul Alb și Marga au avut loc întâlniri cu cititorii în cadrul cărora Irimie Străuș și Ioan Grecea au citit în fața pionierilor și cadrelor didactice pagini din lucrările lor închinete marilor evenimente din istoria poporului nostru.

● „Mîndră corabie, meșter cirmaciul“ este intitulat concursul literar în județul Gorj, în timpul zilei de 23 August.

● La clubul întreprinderii de mecanică fină din Focșani a avut loc o manifestare literară consacrată zilei de 23 August. Au participat Liviu Bratoloveanu, Adrian Cărnescu, Mihai Gavril, Constantin Georgescu, Traian Lalescu, Florin Muscalu și Ion Larian Postolache.

Pagini reprezentative din scriitorii români

● Prestigioasa publicație literară greacă „Nea Estia“ care apare la Atena a consacrat în întreaga ultimă sa număr literaturii și artei românești. Deschise cu „Gînduri despre artă ale președintelui Nicolae Ceaușescu“ cele 100 de pagini ale revistei cuprind texte alese din lucrările cele mai reprezentative ale unor poeți și prozatori români : Tudor Arghezi, George Bacovia, Ion Barbu, Lucian Blaga, George Călinescu, Zaharia Stancu, Mihai Beniuc,

Eugen Jebeleanu, Virgil Teodorescu, Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici, Fănuș Neagu, D. R. Popescu. Traducerile sînt semnate de cunoscuți oameni de literă din Grecia. Sînt publicate, de asemenea, studii despre proza, poezia, dramaturgia și artele plastice românești. Volumul este ilustrat cu reproduceri după opere ale lui Constantin Brîncuși, Theodor Palladi, Camil Ressu, Corneliu Baba și Alexandru Ciucurencu.

Omagiu lui Slavici

Aspect din expoziția documentară Ioan Slavici și epoca sa, expoziție care a inaugurat seria manifestărilor omagiale desfășurate sub egida Muzeului Literaturii Române cu prilejul comemorării a 50 de ani de la moartea marelui scriitor.

● Comisia națională română pentru UNESCO, Uniunea Scriitorilor și Comitetul pentru Cultură și Educație Socialistă al județului Vrancea au organizat în orașul Panciu o manifestare omagială consacrată semicentenarii

lui comemorării lui Ioan Slavici.

După cuvîntul înainte rostit de Gheorghe Târziu, prim-secretar al Comitetului orașenesc P.C.R., primarul orașului Panciu, despre persona-

litatea și opera lui Ioan Slavici au vorbit prof. univ. dr. Pompiliu Marcea și dr. Emil Manu, cercetători la Institutul de istorie și teorie literară „George Călinescu“. A urmat filmul realizat după cunoscuta scriere a lui Slavici *Moara cu noroc*.

Locuitorii orașului Panciu prezenți la festivitatea comemorativă au trimis o telegramă locuitorilor comunei Șirîa din județul Arad, în semn de dragoste și prețuire față de marele înaintaș al prozei românești, născut în Șirîa Aradului și petrecut din viață la Panciu.

A urmat un pelerinaj la mormîntul scriitorului, unde o delegație a Uniunii Scriitorilor și a elevilor Liceului „I. Slavici“ din Panciu au depus coroane și jerbe de flori.

SEMNAL

I. Budai-Deleanu — OPERE, ediție critică de Florea Fugariu, studiu introductiv de Al. Piru, Editura Minerva, 412 p., lei 30.

Ioan Slavici — NUVELE, Editura Minerva, 397 p., lei 11,50.

Ion Apetroaie — V. VOICULESCU, studiu monografic, Editura Minerva, 285 p., lei 11,50.

Sergiu Pavel Dan — PROZA FANTASTICĂ ROMÂNEASCĂ, Editura Minerva, 354 p., lei 12,50.

Nicolae Nicoară — EUROPA — KILOMETRUL ZERO, Editura Sport-Turism, 208 p., lei 10,50.

Vasile Sălăjan — SĂPTĂMINI DE DRAGOSTE (roman), Editura Dacia, 175 p., lei 7.

Ioan Reu — IUBEȘTE SINCER IARBA NE-

DREAPTĂ, versuri, Editura Dacia, 44 p., lei 3,50.

Nicolae Mocanu — ALARHOS, versuri, Editura Dacia, 60 p., lei 4,25.

Ion Gh. Pană — RADIO DONAU NU MAI TRANSMITE, colecția „Scorpionul“, Editura Dacia, 302 p., lei 7.

Ion Pulbere — LITERATURA BAROCULUI ÎN ITALIA, SPANIA ȘI FRANȚA, colecția „Discobolul“, Editura Dacia, 234 p., lei 7,25.

Olimpiu Matichescu — OPINIA PUBLICĂ INTERNAȚIONALĂ DESPRE DICTATUL DE LA VIENNA, Editura Dacia, 255 p., lei 11.

Colonel Constantin Nicolae, colonel Petre Ilie — BUCUREȘTIUL ÎN INSURECȚIE, Editura Militară, 118 p., lei 5,50.

D. R. Popescu — VINĂ-

TOAREA REGALĂ (în limba maghiară). Traducere de Fodor Sandor. Editura Kriterion, 400 pag., lei 13,50.

Emile Faguet — STUDII LITERARE, în românește de Sanda Mihăescu-Boroianu, prefață de Al. Tudorică, Editura Univers, 508 p., lei 21.

John Dos Passos — MANTHAN TRANSFER (în limba maghiară). Colecția „Horizont“, Editura Kriterion, 396 pag., lei 18.

Michael Kroner — STEPHAN LUDWIG ROTH (în limba germană). Editura Kriterion, 104 pag., lei 6,75.

Ivan Franko — PIETRARII (în limba ucraineană). Colecția „Mala bibliotecă“, Editura Kriterion, 136 pag., lei 6,75.

Șantier

Mihai Beniuc

a predat Editurii Eminescu volumul de poeme intitulat *Gardă de noapte*. Lucrează la *Cușitul la os* — continuarea romanului *Pe mușche de cușit* — care se ocupă de evenimentele petrecute în țara noastră în perioada 1940—1945.

Al. Balaci

lucrează, pentru Editura Albatros, la o amplă monografie, *Viața și opera lui Giovanni Boccaccio*, de la a cărei moarte se împlinesc, în toamna acestui an, șase secole. Pregătește, pentru Editura de Sport și Turism, volumul *Invitație în munți*.

Ha:alambie Țugui

are sub tipar la Editura Militară volumul de poeme *Tărîm de legendă*. Lucrează la un volum de mărturie și evocări intitulat *Sub zodia omeniei*. Definitivează, de asemenea, romanul *Strigoii din adolescență* și volumul *Pinza de aur a toamnei* pe care îl va preda Editurii Eminescu.

M. N. Rusu

a încredințat Editurii Junimea volumul de studii și eseuri de istorie literară intitulat *Documente și destine*. Lucrează, pentru Editura Minerva (Colecția „Restitutio“), la volumul de *Serieri ale pamfletarului pașoptist Dimitrie Ciocirdia Matila* și la volumul *Infliințarea oștirii române (1830) și începuturile literaturii române*, cu schițe monografice ale principalelor personalități ale epocii, volum ce va fi predat Editurii Militare.

Barbu Cioculescu

a predat Editurii Eminescu volumul de nuvele *Palatul de toamnă*. Lucrează, pentru Editura Dacia, la o ediție ce va cuprinde *Correspondența lui Mateiu I. Caragiale*. Aceleiași edituri îi va încredința un volum de *Înedit de Luca Ion Caragiale*. Traduce, pentru Editura Univers, esul *În căutarea lui Marcel Proust* de André Maurois.

Nicu Filip

a depus la Editura Albatros volumul de poeme în proză *Plagiade din însemnările personale ale bunului Dumnezeu*. A încredințat Editurii Univers traducerea romanului *Pelerinul Kamanita* de Karl Gelevupp. Lucrează la romanul istoric *Sarea pămîntului* și la scenariul de film *Pirvu Mutu, zurgavul*.

Lucian Dumitrescu

lucrează, pentru Editura Militară, la romanul *Valea singelui* inspirat din viața reporterului de front Nicolae Grigorescu. A definitivat, pentru Editura Albatros, volumul de versuri *Întoarcerea în cetate*.

Barbu

Alexandru Emândi

a predat Editurii Cartea Românească tîlmăcirea realizată, în colaborare cu Alfred Neagu, a romanului *Fluturile și focul* de Per Olof Ekström. A terminat o carte de *Evocări și portrete literare*. Definitivează un volum selectiv de *Epigrame*, din perioada 1925—1975.

O ZI a GENEZEI

23 AUGUST 1944, — de-clanșarea insurecției naționale antifasciste, eveniment fără egal în istoria țării, o zi a genezei — act fundamental și salvator la realizarea căruia a participat întregul nostru popor, muncitorimea, țărănimea, intelectualitatea, iar contopirea forțelor patriotice, marea coaliție antifascistă a fost pregătită, animată și îndrumată de detașamentul de avangardă al revoluției — Partidul Comunist Român.

Din ziua hotărâței afirmări a conștiinței revoluționare a poporului și trasării formei primordiale necesare înlăturării idealurilor sale de libertate și dreptate socială, prin activitatea noastră ca națiune independentă și suverană, în toate domeniile vieții sociale și politice, în politica internă și externă, pe tărîmul economiei și al culturii, am oferit întregii lumi o imagine cum nu se poate mai convingătoare a ceea ce înseamnă unitatea indisolubilă dintre forța conducătoare a țării și popor, imaginea suveranității noastre naționale pătrunsă de spirit revoluționar internaționalist, a edificării socialismului și comunismului în condițiile impuse de specificul național, de cerințele fiecărei etape istorice pe care o străbate țara.

În acești treizeci și unu de ani de construcție socialistă care au trecut de la 23 August 1944, condiția umană a fost repusă în drepturile ei firești, iar oamenii acestei țări s-au modelat, modelînd realitatea.

De nenumărate ori tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului și președintele Republicii, a ținut să sublinieze că bunul cel mai de preț cîștigat este închegarea unei conștiințe naționale pe măsura vremurilor pe care le trăim, pe măsura dimensiunii prezentului și viitorului.

Întreaga structură a noii societăți este, în momentul de față, traversată de liniile de forță ale progresului ireversibil, și fiecare om care participă în mod conștient la perfecționarea societății noastre socialiste în drum spre comunism își face o datorie de onoare acordîndu-și, ca într-o gigantică orchestră,

efortul muncii sale la înaltul diapazon al ritmului de dezvoltare a României moderne.

Programul și celelalte importante documente adoptate de cel de al XI-lea Congres al Partidului deschid perspective nemaiîntîlnite pînă acum pentru exercitarea inițiativei și gîndirii creatoare, stabilesc un plan de activitate de lungă durată, vast și concret, oferind viitorului nu vise utopice și informe, ci elementele unei viziuni reale, bazată pe o solidă și exactă osatură.

IN LUMINA acestor documente, fenomenul literar din țara noastră, în ultimii treizeci și unu de ani, cu perioadele lui de flux și reflux, se cere a fi apreciat mai întîi sub aspectul preluării și acceptării moștenirii culturale în momentul cînd proletariatul victorios devine stăpîn pe putere.

Luptînd pentru înlăturarea falselor apoteoze așezate pe creștetul unei lumi nedrepte de o artă inumană, scriitorii noștri și-au dat silința să contribuie la realizarea unei literaturi în concordanță cu realitatea înconjurătoare, continuînd tot ce a fost și este mai de preț în cultura națională, o literatură care să-i ajute pe oameni să privească mereu înainte, prefigurînd viitorul imprimat în prezent, o literatură a epocii noastre, rezultatul fanteziei productive și al juxtapunerii mișcărilor multiple.

Pentru că poporul nostru, așa cum spune secretarul general al Partidului, „are nevoie de o literatură veșnic tînără, pe care flacăra dragostei de om și de patrie să nu o lase să îmbătrînească niciodată”.

Conștienți că le revine un rol important în formarea unei conștiințe umane superioare, că responsabilitatea lor sporește odată cu accelerata dezvoltare a societății, deplin conșvinși că sursa unică a literaturii o constituie viața oamenilor și cerințele ei, scriitorii noștri au elaborat, și rîvnesc să elaboreze, opere demne de a fi cuprinse în patrimoniul civilizației socialiste a României.

Virgil Teodorescu

Dan Covătaru : STINDARDUL TINEREȚII
(Din expoziția de artă plastică Tineretul — puternică forță socială, viitorul însuși al națiunii noastre socialiste, dedicată Congresului al X-lea al U.T.C. și Conferinței a X-a a U.A.S.C.R. — sala Ateneului Român)

Noapte de august, 1944...

Semințele s-au copt și s-au mișcat,
Aprinzînd fructe în sufletele noastre ;
Clara ziuă de toamnă, prin vînt a șuierat,
Și a dat aripi viselor măiestre...

Profeția, ca o mireasmă de floare, în
întrezărire,
Aromă de struguri răspîndea la apus de
soare ;
Invizibile raze veneau în noi, cu uimire,
Oare, care om ar fi fost mai fericit de ele ?
Care ?...

Tirziu, cînd stelele, pe cer, desenau
cîntecul facerii,
Cînd somnul s-a făcut cerb, scînteindu-și
copitele,
În pădurea renașterii și-n șoaptele coacerii
Istoriei, August îi invăpăia în sărutări,
ursitele...

Văpăile inimii au aprins luna plină,
Și-au prefăcut iubirile în catedrale,
În noaptea de vrajă, ce-a luat chip de lumină,
Pentru soarele înălțării Tale !...

Fiecare-și topește destinul mai larg, ori mai
strîmt,
După trăirea istoriei, cu ceea ce-l doare...
Geneza concepției ne-a născut, atunci,
pe pămînt,
Dăltuind iubirea în monumente
nepieritoare !...

Traian Iancu

Elogii

UN copil înălțase un vultur pe țărnuț Mării Negre. Un zmeu de plastic cu desenul stilizat înfățișând un vultur. Pescărușii țeseau viraje și aripile vii erau atâtea elogii aduse păsării simbolice ieșită din stanțele unui atelier, din minile unor lucrători. Îl vedeam simbolizând un elogiu al tehnicii adus vastului spațiu și vastei întinderi a mării.

Era numai jocul unui copil ce înălțase un zmeu. Dar fiecare gest către înalțuri prefigurează o năzuință către ceva deasupra stărilor obișnuite. Când somnul, inerția, placidul apăsă asupra naturii, asupra vieții, ceva din sufletul ei neînțeles așteaptă, cheamă vântul, peregrinul prin spații, să-i trezească, să-i pună-n mișcare esențele. Atunci totul se leagănă, se înclină, totul este un elogiu viu către tainele care generează mișcarea, care determină ieșirea din somn, din placida încremenire.

Pauzele marilor liniști trebuie răsplătite străbătându-le cu ritmurile creatoare ale vieții.

Pământul patriei, așezat de la Creație pe temelii neclintite, îl văd, de unde mă aflu, elogiul de veșnica ploconire a mării.

Eu vreau să mă înclin în aceste zile prevenitoare în fața acestui pământ dobrogean. E ca și cum m-aș inclina în

fața întregului pământ românesc ce ne poartă. E ca și cînd m-aș inclina față de avîntul dinamic al oamenilor acestui pământ. Față de cei care-i trezesc inerția și somnul și-i sporesc frumusețea. Mă înclin în fața acestui pământ dobrogean. E un elogiu adus acestui uriaș vultur de pământ trezit în anii noștri. Acest vultur de pământ care a desfăcut aripile verzi, innoitoare, de grîne, de podgorii. Altădată asupra uscătelor, palidelor lui ondulări își legănau în zbor culorile melancolice plătini de prigorii.

Mă înclin subpământului păstrător de case albite, de stele cioplite, de urmele coborțelor, de urmele sandalelor pretoriene ritmînd în memorie.

Oamenii, pământul și subpământul ne dăruiesc mereu pe treptele timpului cu semnele vii și semnele vremilor duse. Tu, cîntăreț al „Tristiilor”, ce ne călăuzești pe pământul acesta ce-l știi de milenii al nostru, primește elogiul acestor cuvinte străbătute de toate valorile graiului, de toată căldura ce-o datorăm acelor ce prin munci roditoare au dat aripi de viață acestui uriaș vultur de pământ al Dobrogei.

Radu Boureanu

Portret în lumină

ANUL acesta, din fericire pentru mine, nu am stat închis în atelierul meu din București, ci am călătorit în mai multe zone ale țării.

Clocotul activității umane, roadele acestei activități, splendoarea naturii, toate, te fac mai puternic, mai înaripat. Uneori atelierul neajutat de aceste sondări în viața activă a țării ar putea deveni o cameră în care îți anchilozezi sufletul cu de la tine putere. Omul stă, prin faptele lui, în centrul acestei simfonii civilizatoare. El este prezent pe pinzele noastre. Așa se și explică realizările artei românești, profund contemporane. Îmi creștea inima de mîndrie atunci cînd am vizitat Șantierul naval de la Galați. Cînd am văzut că românii pot face asemenea complicate nave. Apoi am văzut pitoreasca Sulina, și oamenii ei. Două săptămîni am locuit la Vascău, unde de curînd a fost pus în funcțiune un combinat de prelucrare a marmorei. Și aici am fost atent la oameni, la efortul lor, la minile lor. Am rămas uimit atunci cînd am văzut tîrgurile de la Beiuș și Vascău, costumele naționale ale regiunii, de o prospețime coloristică și de o frumusețe rară. Totul era ca un spectacol măreț. Greblele și furcile lucrate cu meserie milenară. Ceramica specifică regiunii. Roadele pământului ocupau locul principal, dar eu mă uitam și nu mă mai săturam să privesc oamenii, ochii, minile, tîmplele, mișcările lor. Voiam să surprind totul, să văd totul. Un alt lucru de o rară frumusețe era tîrgul de lemne pentru construcții, unde, sprijinite de căruțe, se aflau scindura de brad, dulpă, grinzile și iar, și iar, oamenii și caii.

Tot în această regiune am văzut Podișul și Cetățile Ponorului care, după părerea mea, ar trebui declarate „Monumente ale naturii”. Apoi am vizitat Rîmnicu Vilcea unde te impresionează monumentele ce-ți evocă istoria țării și ceea ce au făcut oamenii noștri de astăzi. Muzeul satului din Rîmnicu Vilcea m-a impresionat prin grija și priceperea cu care a fost înfăptuit.

Cînd asimilezi cît mai mult și cît mai bine, cînd te apropii cu sinceritate de viață, atelierul devine platforma înaltă de pe care poți să-ți ții discursul tău de culoare și suflet.

Există atîta expresivitate în tot ce fac astăzi oamenii, încît ești dator și tu, pictor, cu mijloacele meseriei tale, să ajuți această transformare a vieții.

Peisajul a primit în el arhitectura nouă — giganzii luminii, verticalele oțelărilor, fabricile, stațiunile de odihnă, șoselele asfaltate ce dantelează țara, multe și multe altele care nu se poate să nu impresioneze pe oricine și, mai ales, pe tine ca pictor.

Mii și mii de apartamente pe tot cuprinsul țării se dau în folosință mereu, iar oamenii ce le locuiesc au nevoie de culoare, au nevoie de noi, au nevoie de munca noastră.

Cred că nu există mulțumire mai mare pentru un pictor decît atunci cînd arta lui este de calitate, cînd ea e recunoscută și cîntată.

În încheierea acestor rînduri, vreau să spun că atelierul pictorului trebuie să aibă ferestrele deschise spre viață.

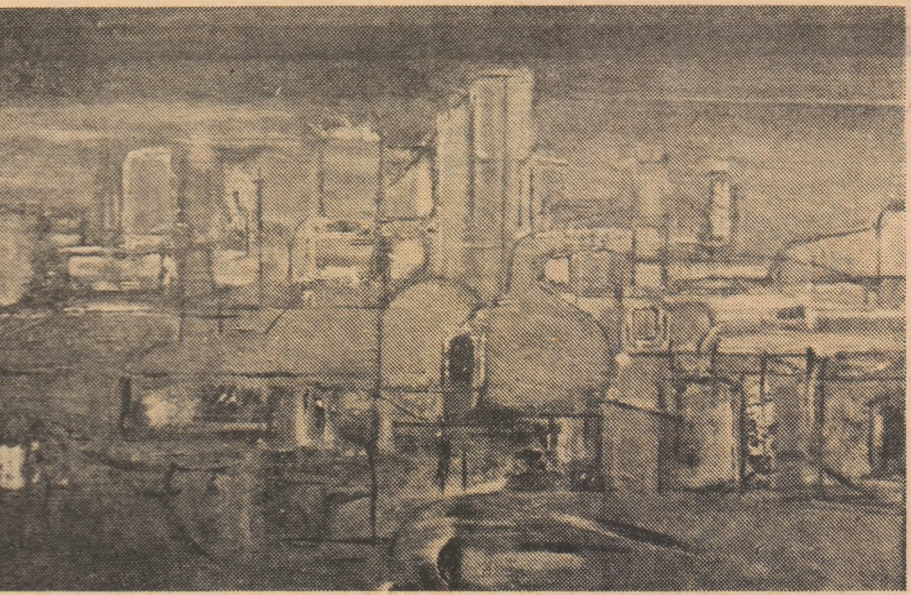
C. Piliuță

Cîntec

Stau în triumghiul de culori al verii
și-al țării, în triumghiul de culori.
Deasupra mea belsug de liniști lunecă
Într-o frăție dintre vis și dor.
E o lucrare-n fire. Firea-i pusă
pe sărbători de noi descălecări.
Și-s flaute de bucurii în cîntece
în roza caldă-a celor patru zări.
Și brațe cinci la steaua mea suspusă
la care continente cinci răspund.
Se laudă pământul larg și mările
aduse-n miezul mărului rotund.

Catren moțesc

Cînd începe să doară istoria
și cînd limbile timpului tac,
mă întorc la gorunul lui Horia
și vă strig, din cerdac, la Albac.

Ion Ciobanu : ȘANTIER

Perspective

MARILE aniversări ale națiunilor constituie puncte nodale în complicatul proces de transformare a timpului (ca dimensiune a mișcării inconștiente și oarbe a materiei) în istorie, adică în acțiune a oamenilor asupra propriei lor existențe sociale.

În aceste momente, care concretizează parcă largă mișcare a unor minutare uriașe împinse de lucrarea popoarelor în timp, se exprimă forța lor vitală, geniul lor, capacitatea de a-și făuri propriul destin. Ele intruzează potențialul de reacție proprie a unui popor față de vicisitudinile istoriei, capacitatea sa de a-și afirma dreptul la viață, plasmuită în tiparele cele mai profunde ale firii, calităților și experienței sale.

În această perspectivă, în actul de la 23 August 1944 dobîndesc expresie concentrată capacitatea de apărare a ființei sale, de a decide asupra intereselor fundamentale și asupra căilor de înfăptuire a lor, pe care poporul nostru a filtrat-o din încercările istoriei.

Atunci, în 1944, de ani ce păreau nesfîrșiți, o cumplită urgie măcina forțele poporului nostru. Fiecare an părea întrupare deplină a dezastrului și fiecare se dovedea doar punte spre forme și mai atroce ale lui. Din puhoiul uriaș de sînge, de durere și de minie care se prăvălea peste țară se deslușea amenințarea celei mai cumplite tragedii naționale dintr-o istorie căreia evenimentele tragice îi constituie o adevărată dimensiune.

În acele momente pline de grave amenințări, poporul român și-a dovedit din nou capacitatea de a descifra cu luciditate, inteligență și promptitudine clipa prielnică pentru a acționa cu toate puterile, cu o unitate rareori întîlnită — în vîlmășagul unor condiții similare — în istoria universală, spre a-și afirma hotărîrea de a fi singurul în drept să hotărască ce corespunde intereselor sale vitale și ce nu!

Cea dintîi semnificație a actului de la 23 August e deci reîntegrarea poporului nostru într-o dimensiune proprie a istoriei sale: afirmarea fără nici o ezitare, cu asumarea tuturor consecințelor, a dreptului sfînt și inalienabil de a-și

hotări, în momentele de cumpănă ale istoriei, singur soarta.

Ca de atîtea ori în decursul secolelor, afirmarea răspicată a acestui drept nu a fost nici ușoară și nici ferită de riscuri extrem de grave. Mașina de război nazistă, eșalonată pe teritoriul țării și în vecinătatea lui, era alcătuită din forțe cu mare capacitate de izbire, rezervele disponibile ale Germaniei hitleriste mai erau uriașe — așa cum au dovedit-o imensele sacrificii care au mai trebuit făcute pentru zdrobirea ei — iar potențialul militar și liniile complexe de fortificații pe care conta dictatura antonesciană continuau să reprezinte o forță importantă.

Succesul insurecției naționale armate de la 23 August e cu atît mai strălucit!

Iar acest succes nu se datorează numai organizării minuțioase, lucide, clar-văzătoare, ci mai cu seamă caracterului plebiscitar al ridicării la luptă a unei întregi națiuni, unității pe care a exprimat-o și care veghează la temelia tuturor marilor momente ale istoriei acestui pământ.

Înfăptuirea cu deplin succes a actului de la 23 August — care a uimit opinia publică mondială a vremii — tîlmăcește deci, înainte de toate, unitatea națională indestructibilă a poporului român, impetuoșitatea cu care ea a știut să se afirme, în toată deplinătatea ei, în momentele hotărîtoare, chiar și sub apăsarea celor mai aspre potrivnicii ale istoriei.

Actul de la 23 August a pecetluit în același timp hotărîrea poporului nostru de a se ridica la rostul de făuritor conștient al istoriei sale.

Tot ceea ce s-a petrecut în anii care au început cu actul istoric de la 23 August 1944 — participarea eroică a României la lupta pentru înfrîngerea forțelor militare fasciste, instaurarea puterii populare, reconstrucția și vindecarea rănilor războiului, construirea socialismului și trecerea la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate — confirmă adevărul fundamental că poporul nostru a înfăptuit eroica insurecție armată de la 23 August cu hotărîrea de a transforma jertfele uriașe în temelie de neclintit pe care va înălța edificul complex și măreț al unei noi vieți.

Pregătirea și biruința insurecției naționale de la 23 August, înfăptuite sub conducerea P.C.R., ne apar, în perspectiva timpului trecut, a documentelor și mărturiilor publicate, în toată coerența admirabilă a construcției lor de ansamblu și a realizării lor în detaliu.

Cu toate semnificațiile sale majore, constelația lui 23 August luminează un întreg ev al istoriei noastre, strădanile constructive de astăzi ale poporului nostru, căile pe care el suie spre viitor.

Conștiința clară a acestei realități face ca literatura închinată acestui mare act istoric, sensului său global sau aspectelor sale multiple, să fie de-o mare bogăție și de gravă rezonanță. Este însă tot atît de adevărat că o datorie de bază a scriitorilor de pe aceste meleaguri este făurirea de noi opere îndrăznețe, bazate pe cunoașterea exactă a complexului de fapte și însușite de cuprinderea lui în perspectivă amplă, în orizontul istoriei noastre din ultimele decenii, care să pună în lumină cu talent, convingător, în construcții literare de profundă semnificație artistică, marile sensuri și valori umane și naționale pe care actul de la 23 August le-a întrupat cu atîta strălucire.

Francisc Păcurariu

Locurile care ne iubesc

ERA la una din vastele expoziții internaționale, unde se confruntă, cu o explicabilă nerăbdare, tineri artiști din toată lumea; era, printre diverse și uneori paradoxale contribuții, într-o tumultuoasă **Biennale des Jeunes**, de la Paris, — această bizarerie care se prezenta imperturbabilă, ca un rebus incolor și igienic. Niște flacoane egale, unde nu distingeai decât un vid fără identitate, purtau inscripții cu nume de capitale, de mari orașe, — Paris, Londra și altele mai exotice. De acolo și-ar fi prelevat artistul substanța invizibilă din fiecare recipient. Ați înțeles, el expunea **aer**.

Arbitrar particularizată, prin enunțul etichetelor, iluzorii sistematizată, **absența** pe care, dezinvolt, o colectase neo-dadaistul servea pentru a persifla ideea însăși de **atmosferă**. Căci oare ce-ar rămâne din **atmosfera** unui peisaj, dacă am reduce-o astfel, grotesc, la o pură fizicitate? Cum să încapă într-un flacon, altfel decât în deriziune, duhul concret al unui peisaj, zările care îl definesc, tot ce fusese, veacuri lungi, zbuciumul secret și chinul exaltant al atîtor mari pictori? Cum să încapă indicibila pîlpîire de suflet din unele priveliști, care-și tremură chemările către artist, ca într-un miraculos acord prestabilit? Ca în exclamația fericite pe care alcătuirea peisajelor din Moldova, de la Moinești, i-o smulsea lui Luchian: „Simt că locurile astea mă iubesc!”

Locurile noastre **ne iubesc** — o simțim ca români —, pentru că frumusețea lor nu izvorăște doar dintr-o logodnă anume a stihilor; întră în ea, inseparabil, materia sufletească a unei istorii, care înseamnă destin asumat laolaltă, ireductibilă convergență morală. La asta mă gindeam, în curentul de firească, vibrantă rememorare, pe care-l aduce, an de an, luna August; la această gingașă și totuși statornică plămadă, a unei sinteze — de natură și istorie —, din care se împărtășesc, feritil, experiențele noastre de artă cele mai autentice. Am în ochi, bunăoară, le prefir în lumina acestor zile omagiale, proiecte de monumente menite să nemurească fapta marilor viteji și cugetul cuprinzător, care a îndrăznit, pînă la jertfă, pentru viitorul României. Mihai Viteazul, iată, la G. Apostu, prilejuiește, pentru cimpul de la Șelimbăr, o evocare fără de emfază și banalitate, fără vreun pitoresc de recuzită. Pe rotundul unei mici coline, în vîrf accentul vertical al biruinței; spre poale, massa trupurilor de războinici care se reazemă grav pe sol, chemat parcă să dăruie puteri pînă în clipa supremei despărțiri. Apostu, care știe să asculte inima ascunsă în materia oricî de taciturnă, care deșteaptă în trunchiuri zănele lemnului și ale pădurii, dă aici pietrei o rodnică ezitare, regimul ei fără timp se convertește la evenimential, la istorie, neuitînd totodată să fie **natură**. Oamenii cresc din pămînt, care-i susține parcă și adăpostește, își cufundă drama în liniștea rotundă a acestei tipologii de verde. Astfel, în evidența pregnantă a acestei consimțiri, istoria eroică își vădește o dimensiune profundă, **conaturală cu peisajul**: nu doar proiecție orgolioasă a omului, ci vis al pietrei însăși, ca ea inuzabilă, sintetic coerentă.

OASEMENEA continuitate, între natură și istorie, o asemenea rară convergență, sînt semne ale unei vocații — creatorii noștri cei mai mari, Brâncuși în primul rînd, au ilustrat-o — care ne poartă să asumăm devenirea noastră în **profundime**, nu doar în extensie; făcînd din programul de evocare a istoriei naționale, pe care Partidul ni-l pune generos în față, un program de creștere interioară, de adîncire a ființei noastre morale; într-o necurmată, lucidă confruntare dialectică, prin care să incorporăm, fără precipitări frivole, dar și fără false antinomii, marea experiență a artei universale.

Și pentru că vorbeam despre îndemnul unei nobile adînciri, a unei pilduitoare fuziuni, de simțire românească și cultură universală, — ce elevat examen, ce prob bilant, de fapte și de gînduri, ne oferă „Secțiunea printr-un a-

telier“, actuala expoziție a pictorului Henri Catargi! Ce viu sună — în bilanțul pe care și-l propune acum, sărbătorește, țara toată — această lecție de plenitudine! Rigoarea suverană a lui Catargi, tensiunea artistului, către un zenit al expresiei, care e dincolo de vîz și de bucuriile convenite ale picturii; un **aer**, o tușă morală, de o blîndă ușurință, — a sufletului care atinge lucrurile cu o iluminată prietenie; o decantare severă a mijloacelor, o promptitudine superioară, — cum să nu auzi, în acest prezent, care pare numai deschidere și viitor, cum să nu auzi bătînd, ordonată și calmă, inima străveche a marelui clasicism, a unei glorioase tradiții europene? Nu ca o nostalgie livrescă, ci în imediatul observației, în fulgerul unei schițe după model, artistul aduce această noblete îndelung maturată, a marii experiențe muzeale. Studii la Luvru, **d'après-uri** pornite din cutare compoziție a lui Carpaccio, de pildă; dar alături, tiparele acestea le regăsești operînd direct, fără pasișă, ca o vitală și irepresibilă **forma mentis**, în vivacitatea meridională a unor studii de umile pescărie: femei purtîndu-și ca într-un triumf povara coșului pe creștet, gesturi și siluete care sînt istorie și totodată modestă existență concretă. Impresia tainică de **uni** din priveliști, de spațiu dintr-o singură substanță, deși vast, jocul liber între o anume evanescență a peisajului și remanențele severității compoziționale, unirea fără de grimasă a contrariilor, de la expansiunea fauvă la austeritatea cea mai descarnată, toate răspund acelei „ultim stil“ pe care-l ating cîndva doar artiștii de vastă plenitudine.

La acest apogeu, care e „stilul de bătrînețe“, Hermann Broch distinge o „expresie bizuită tot mai puțin pe vocabular, care s-ar reduce la un număr mic de simboluri primitive, și, din contra, tot mai mult pe sintaxă“. Reducție la situații fundamentale, în peisaj, în compoziție, — copacul, arcul plajei, casa ca o cabană, formulînd, aproape prototipal, ideea de locuire; reducere la gesturi esențiale, arta de acum a lui Henri Catargi universalizează împăcat individul. Mai mult decât „simboluri primitive“, sînt aici nuclee inextricabil unite, de experiență istorică și de trăire a naturii. Iar preeminența autoritară a sintaxei, care e de recunoscut și la Catargi, semnifică o **continuitate în adîncuri**, peste rupturile ce mărunțesc artizanal o creație. Dincolo de expresia de zenit a unui mare talent, n-am greși însă dacă am întrezări aici semnul însuși al unei arte complex dezvoltate: cum ni se înfățișează arta noastră de astăzi în ansamblu. E continuitatea care face cu puțință marile recolte de frumos, în orizontul certitudinilor socialiste.

Dan Hăulică

Generoasa istorie

SE pare că pe măsură ce ne apropiem de anul 2000 vechile practici de izolare în sisteme închise devin evident depășite, recenta conferință de la Helsinki ratificînd strălucită teza fundamentală de politică externă a României socialiste, după care umanitatea este considerată ca un organism unitar al Terrei, interesat să rezolve în mod echitabil toate problemele vitale ale componentelor lui — națiunile — în conformitate cu cele mai înalte principii de viață internațională elaborate pînă în prezent în gîndirea umană: libertate, suveranitate, independență, excluderea forței și a amenințării cu forța în relațiile dintre state, neamestec în treburile interne, integritate teritorială. Situată pe teritoriul acestor principii, Istoria Românilor ni se pare cel mai elocvent, dramatic și întemeiat argument în sprijinul politicii noastre actuale ea fiind un necurmat sir de jertfe aduse ideii de libertate națională, innobilat de comuniști cu ideea generoasă a libertății sociale. Oricine cunoaște cît de cît istoria noastră, poate realiza ușor, folosind datele economiei moderne a României, spiritul de continuitate și totodată progresele esențiale realizate de poporul român de-a lungul existenței sale. Punînd în relație naționalizarea bogățiilor subsolului și a mijloacelor de producție cu liber-

tatea socială și națională, iar pe toate acestea cu edificarea unei economii moderne conectată la fluxul mondial al dezvoltării, creînd armăturile unei structuri și suprastructuri armonioase, Partidul Comunist Român a apărut de la început în istoria noastră ca factorul determinant al epocii moderne; acel factor care a scos România din izolarea ei strict provincială, de semicolonie, înscriind-o cu majuscule pe orbita interesului mondial. Sînt momente de popas și meditație în care istoria devine sensibilă, o istorie căreia noi români ai acestor decenii îi asociem cu necesitate, ca pe sinteza noastră dinamică, numele, activitatea prodigioasă și personalitatea Președintelui.

Sînt ceasuri de meditație care includ cu necesitate bilanțul. În sensul realităților, în sensul sintezelor, în sensul metaforelor. Dar mai ales în sensul așezării de sine sub constelațiile universului și sub semnele viitorului. Ajunși aici, ascultăm glasurile pămîntului, cele din veac urcînd spre noi și ne trecem viitorimilor cu sentimentul plenar al împlinirilor, dincolo de clipă și greutatea ei.

Radu Theodoru

Matei Aurelia : RAPSODIA

Odă în August...

Eroilor căzuți
pentru Eliberare

Viteji sunteți și luminoși prin timp,
cu ochi de veghe-n steaua fără moarte,
deasupra țării duhul vostru-i nimb,
străluminînd-o unei mîndre soarte.

Frumoși sunteți ! Și iată, vă zăresc
prin vifore trecînd cu bărbăție,
purtînd spre astăzi steagul românesc,
vuînd în voi un munte și-o cîmpie.

De neînvins, o, căpitani vestiți
și voi, oșteni, sub ierburile crude,
prin ceața vremii ca un vis plutiți,
iar carnea mea vă simte și vă-aude.

Frumoși sunteți ! Și chipul vi-l adun
din depărtări cu zările pălite,
din clopote, din amuțitul tun,
din pietrele cu numele negrite.

Viteji mereu și tineri ca un vis
— jur-împrejur o taină de putere :
e duhul vostru-n duhul nostru scris
și arde-nalt și arderea ne-o cere —

Frumoși sunteți în miezu-acestui timp
— în ochii mei curg chipurile voastre —
deasupra țării duhul vostru-i nimb
mereu de veghe devenirii noastre...

Radu Cărneci

PATRIEI — PARTIDULUI

Constelații de August

August își constelează
înaltele zodii,
printre soare și lună, printre stelele numai căldură
anotimpul găsește-o deschidere bună,
te-ncunună patria mea un timp favorabil
învățat cu popoarele lumii umăr la umăr,
neclintire de aur, de-azur și lumină,
aici unde Dunărea nu e decît o altă
înșiruire mai blindă a munților noștri Carpați.

Rădăcini avem în trecut,
largă durată-nainte,
semințele în pămînt le zvirlim ușor și de-aproape
în astre străine să nu li se spulbere cheagul etern,
zborul nostru-i întreg și cu tot ce avem laolaltă,
cu tot ce muncim și trăim de vreo cîteva mii de ani,
pe cîntarele verii nu-i o mină de lut sau de grîu,
sau pur și simplu un om singuratec,
e însuși tărîmul și rodul și sufletul neamului tău.

Cît de aprig vigoarea ne-am tras-o
din anii dintii și azi furtunoși,
astfel cum poate s-absoarbă de lin și de bine și nemuritor
numai mătasea din steaguri singele celor căzuți,
dar iată e liniște și arborii își împlinesc dantelăria fină,
într-o singură noapte străvechi tezaure la suprafață distilînd,
cimpia se-ntoarce rotundă spre viitor
acum chiar și sunetele cele mai îndepărtate se aud
și ondulează încă spațiile dorului.

Grigore Hagiu

Imn legănător

Pentru patrie se-mplinește fapta pămîntului,
adică va înflori, ca primul cireș ;
despre lemnul de brad numai lauri aduși,
despre dragostea sfîntă a lucrului față de lucru,

numai hore în curțile casei,
numai paseri atinse în trup de lumină,
despre hohotul florii de măr și măcieș,
numai zale de fluturi lovînd pre-ntuneric,
despre cel mai slăvit cioplitor de tulpini,
numai case cu liniști fără hotar,
despre sania ce încarcă o grea cărămidă,
numai pîrtii sublim luminate de stele,
despre cel ce mai poate să scrie în somn,
numai zăpezi pentru litera-i cea uriașă,
despre carul în care miroase a pom și a floare,

numai roți fără nori, fără șine uscate !
Pentru patrie se-mplinește fapta pămîntului,
adică pămîntul cu bunele fapte-nvelit.

Iolanda Malamen

În tot ce sîntem

E țara-n tot ce sîntem și vom fi
precum stejarul lasă-n ghindă veșnicia,
precum e noaptea vîz de miere-n fapt de zi
și realitate sufletească România.

Căci toți eroii ni-s morminte curgătoare
și pomenire a pădurii către munți
și dorul care e profetic și mai doare
înfîpt în jertfă ca uriaș prilej de nunți.

Și astfel soarele mereu răsare
odinioară ca și azi rotund și sfînt
de parc-ar fi o piine zburătoare
lăsată peste noi dintr-un cuvînt.

Și noi obișnuim estimp lumină
tăiată în triunghi de purpuri și idei
cînd fiecare apă se termină
în bolți de case : nașteri de femei.

E țara-n tot ce sîntem și vom fi
precum stejarul lasă-n ghindă veșnicia,
precum copiii au priviri de miazăzi
și-n ele e semnată România.

E țara-n tot ce sîntem și vom fi
precum stejarul lasă-n ghindă veșnicia.

Dan Mutașcu

Cronică de țară

Țara mea născută-n august din izvor
netulburat
înțeleaptă ca durerea și ca tîlcul din parimii
ce miracol făr'de seamă oare și-a descălecat
în pridvorul tău tăria și podoabele luminii ?
Cît de-adînc îți fuse rostul care te-a pecetluit
tot în cumpănă de apă, tot la-ntretăieri de lume ?

Viscole de pretutindeni te-au bătut și n-ai
pierit
și-au apus crăii trufașe, doar norocul tău
n-apune.

Mă voi minuna o viață și apoi o moarte chiar
cît de bine știi tu, iată, firea de prin toate
cele
crugul verde-al dimineții botezate în cleștar,
doina nopților cîntată de-o meterhanea de stele.
Țară, tu, stăpînitore peste veșnicul meu dor,
tu, care-mi purifici vîzul și-mi faci inima să
simță,
vreau în spiritul lui august să trăiesc, să lupt,
să mor
ca un jurămint de taină, de nesomn și de credință.

Corneliu Vadim Tudor

Invocație

Odihnă, blindă ca o căprioară,
coboară-ți lin pe miini caldul prinos,
voi cetini, dăruieți-le mireșme,
căci ele ne aduc tot ce-i frumos.

Da, miinile ne luminează țara,
ele-o ridică peste neguri vechi,
uimindu-ne ; tot ele
— atîtea milioane de perechi —

sînt germenii nădejdlor de miine
și leagăn năzuitei fericiri :
poetul a visat-o, iară ele
preschimbă visul său în împliniri.

Horváth István

În românește de Gelu Păteanu

Și patrie și iubire

Suflete al meu, cît timp vei mai fi nevoit
să călătorești dintr-o împărăție într-alta,
cît timp, pe turnuri mari de var
privighetoarea își va spune neauzită și
nevăzută

crezul de pace și înaltă visare...
Prietenii mei spun toți într-un glas : vîntul,
trecătorul și uitatul vînt să ne fie
și casă, și patrie și iubire.
Nu plinge, bunule suflet,
eu mă uit în ochii aceștia adînci și umbriți
ca două vîgăune mari de piatră
și-n adîncul lor descopăr
pupila aurie palpitînd de adevăr,
simt o adiere înmiresmată
și riul blond de lacrimi care mă soarbe încă...

Ioana Diaconescu

Astfel iubind

Un jar de roză ființei de cetate,
un jar menit s-aline și să-i dea
semnalul de onoare, dintre toate
ea, roză, singurînd asemenea

torentului ce-ndură la meandă
iubit de adevărul pietrei, dur, —
un jar de roză, de ninsoare tandră
la trupul alb și proiectat mai pur.

Astfel iubind, iubirea ne străbate
din trupul țării, ca un viscol blind
și-alină roză trupul de cetate
ea singură-ntre toate luminînd.

Nicolae Neagu

Lumină acestor pămînturi

Rotire de dor pe meleaguri de istorie
și legendă străbună sub bolta
cerului, purtată pe umeri de codri
adînci, cu tăceri foșnitoare.

Dans bărbătesc cu virtejuri asemenea
apelor cu albi adînci în care, deopotrivă,
de o parte și de cealaltă parte a culmilor
aspre, vin feciorii și fetele la această
zi de lumină și cîntec !

Dimineată din cumpăna verii cu-arome
de fructe și piine din griul cel tînăr ;
Imn vremii de-acum ctitorită sub liberul
steag de oameni acestor pămînturi pe unde,
la ceasul apusului mai bat încă tăcerea,
pe tainice drumuri, cai rezezi și mici...

Rotire de dor pe sub cetini
albastre, mișcate ușor de ciutele rezezi
trecînd spre izvoare.
Lumină și Imn acestor pămînturi.

George Damian

Desene de Simona Pop
(Din ciclul Flori de August)

50 de ani de la apariția săptăminalului

„Viața universitară“

Literatura

și problemele dezvoltării

La data de sâmbătă 23 august 1925 a apărut nr. 1 al periodicului „Viața universitară”, în subtitlu „Organ al Uniunii Studenților Independenți”, sau mai pe scurt U.S.I. Sub data respectivă, redacția noastră a reproduș aceste reflecții ale lui Maxim Gorki:

„Numai o societate bazată pe ideile de drept și echitate duce o viață de cultură și este într-adevăr capabilă să trăiască, căci numai aceste idei fac omului posibilă înfrângerea instinctului animalic de egoism, numai ele pot lumina haosul sentimentelor întunecate ale omului, cu lumina curată a viinței”.

Sumarul cuprinde pe pag. 1:

Un **Cuvint înainte**, semnat Uniunea Studenților Independenți, un apel **Către studențimea universitară, către opinia publică**, semnat **Comitetul**: Șerban Cioculescu (doctorand litere), Mihail Ciobanu (litere), Th. Ionescu (doctorand științe), Timotei Marin (litere), George Dumitrescu (drept și litere), Alex. Mihăileanu (filosofie și drept). Urma acest Post scriptum: „Adeziunile se primesc pe adresa: Mih. Ciobanu, Căminul studențesc, strada Cantacuzino 19, camera nr. 5”. Timotei Marin semna un necrolog închinat marelui profesor ieșan, Matei Cantacuzino, cu un comentariu despre Congresul Federației Oltenene (studențești), anunțam, într-un articol nesemnăat, **Fascismul**, sfârșitul apropiat al aventurii politice, iar dr. Gr. T. Popa, colaborator extern, în acel moment șef de lucrări la Facultatea de Medicină din București, enunța în sens democratic **Porunca zilelor de azi**. În pagina II, Mihail Ciobanu denunța manevra rasistă în articolul **Studenții la sate**, subiect ce avea să fie tratat și în numerele viitoare, de alte condeie. Th. Ionescu, astăzi membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, trata despre **Lipsurile universităților noastre**. Se inaugura o rubrică **Activitatea cercurilor studențești** (județene). **Bibliotecar** scria despre **Bibliotecile Căminelor Universitare**. În colțul din stînga, sus, al paginii, dădeam cuvîntul **Către studenți**, rostit de Anatole France în 1910, iar în cel din dreapta, jos, **Colțul artei**, reproduceam după **L'Art vivant**, cuvîntul lui Henri Barbusse (care avea să ne viziteze țara în toamnă cu ocazia procesului de la Tatar-Bunar), Jeanne Renouardt și Waldemar George. În pagina III, **Uniunea** noastră dădea un **Răspuns „congresului” de la T. Severin**, care ne... înfierase, deoarece conducerea lui văzuse un adversar redutabil în Uniunea Studenților Independenți, de curînd înființată, tocmai spre a stăvilii valul de huliganism, care beneficia de îngăduința culpabilă a guvernului Ion I.C. Brătianu. Necrologul închinat lui Ioan Slavici, nesemnăat, îmi aparținea. Timotei Marin, semnind Timă, comenta **Congresul studenților olteni**, ținut, chipurile, „în ciuda interdicției Ministerului de Interne”. A. Mihăileanu comemora 11 ani de la asasinarea lui Jean Jaurès. Fost președinte al cercului studențesc vilcean și al Societății Studenților în Chimia Industrială, mult regretatul nostru prieten, de curînd dispărut, Octav Livezeanu, trimitea un amical avertisment **Prietenilor mei din Federație**, prieteni care, dintr-un greșit simț al solidarității, votaseră și ei moțiunea energumienilor, regisori ai „Congresului”, diversiune guvernamentală cusută cu ață albă. Foiletonul paginii conținea un interviu despre **Miscările studențești**, luat eminentului germanist, profesorului universitar Traian Bratu, căruia mai tîrziu bandele de studenți naționaliști ieșeni i-au tăiat o ureche, în semn de corecțiune!

Cu excepția unei note polemice în **chestia Gueraut**, pe care am semnat-o cu inițiale, și a unui răspuns al aceluiași, pagina IV era dedicată aproape integral informațiilor universitare, din București și din celelalte centre ale țării.

Mulțumesc prietenului George Dumitrescu, care mi-a pus la dispoziție n-rele 1-11, cu lipsa numărului 7. Colecția incompletă mi-a îngăduit să-mi fac o idee mai clară despre fizionomia jurnalului nostru, care apărea în tipografia ziarului democratic „Adevărul”, ai cărei conducători, C. Graur și Em. Socor, foști socialiști, ne-au pus la dispoziție pentru 24 de ore și o sală de redacție, în ajun, cînd „trăgeam” jurnalul.

GRUPAREA noastră își propunea pur și simplu să readucă pe studenții, — scoși în stradă cu lozinci rasiale huliganice, — în sălile de curs și la bibliotecă, pentru a-și sfîrși studiile și a fi folositori culturii naționale (ei, care vorbeau în numele „naționalismului”, plagă com-

bătută în celelalte numere de colegul meu de la Universitate și Academie, D.M. Pip-pide). Am reușit să obținem, în cele 10 numere pe care le-am frunzărit cu interes sporit, colaborări de prestigiu ale unor universitari democrați, ca: P. Constantinescu-lași, de pe atunci comunist, C.I. Parhon, dr. G. Marinescu, dr. Al. Slătineanu, G. Plastura, dr. Z. Iagnov, dr. L. Rusu.

Profesorul și deputatul italian antifascist Ezio Riboldi ne-a vorbit despre **Viața Universitară din Italia**.

Paul Sterian ne-a informat despre Federația Asociației Creștine a Studenților Români, iar Mircea M. Vulcănescu, în **Scrișori din Geneva**, despre Federația Universitară Internațională pentru Societatea Națiunilor.

Nu-mi voi întreține cititorii, în mod exhaustiv, cu fizionomia întregii colecții, nici despre Uniunea noastră, dizolvată în toamna aceluiași an, pentru a se lăsa mină liberă mișcărilor de extremă-dreaptă. Despre Uniune a scris pe larg un studiu de referință M.C. Stănescu, în „Anale de Istorie”, anul XXI, 3, 1975, pag. 127-137.

Îmi propun să schitez personalitatea colegilor mei, dintre care citiva nu mai sînt în viață. Voi începe cu Timă, cu Timotei Marin, cel mai în vîrstă și, cred, cel mai matur, politicește, dintre noi. De statură mijlocie, cu fața prelungă, suptă, cu o calvitie pretimpurie (era în vîrstă de 27-28 de ani), chipul lui acuza o suferință pe care și-o stăpînea cu discreție. Era singurul care, cînd ne întîlneam într-o bodegă sau la restaurant, seara, cu Alexandru Mihăileanu și cu fratele său, Erifam, cu Mihail Ciobanu, cu George Dumitrescu și cu alți prieteni, nu bea nici vin, nici alte băuturi alcoolice, mulțumindu-se cu simple răcoritoare, cu siropuri. Suferind de stomac, își interzicea plăcerile gastronomice, care ne ispăteau pe noi, ceilalți. În genere tăcut, cînd lua cuvîntul, încetau glumele și anecdotele. Timă era, dintre cei trei comuniști, tacticianul de frunte, care ne sugera linia numărului viitor. La Iași, unde-și începuse studiile și fusese silit să le curme, avusese de furcă cu clientela politică a lui A.C. Cuza și a lui Corneliu Zelea Codreanu, care minuiu revolutele și ciomegele în locul argumentelor. Violentei, el opunea dialectica marxist-leninistă și tactica aceleiași gândiri.

Mihail Ciobanu era un taciturn. Pasiunea sa de latinist îl reținea ceasuri întregi în bibliotecă, citind și compulsind pe clasicii în original. Ca și Timă, avea o față suptă, de proletar intelectual subnutrit, pretimpurie cumpătat sau bolnăvicios. Minca, bea și vorbea puțin, suferind cu un suris glumele noastre nerăutăcioase. Nu-și manifesta verbal decît indignarea, pe care nu și-o putea stăpîni, împotriva metodelor brutale ale agitatorilor de dreapta ai studențimii. Minia lui rezulta din nobila lui neputință de a înțelege cum un tînăr ce se pretinde intelectual azvîrle cartea și pune mina pe ciomag, ca bătușii de profesie. Pentru el, ca și pentru Timă, femeia nu era un obiect de discuție frivolă. Era un sentimental, expus a că-

dea pradă primei femeiușci experte, care i-ar fi făcut ochi dulci. Totul în viață îi apărea sub unghiul seriozității și sub simțul răspunderii. După ce Uniunea noastră a fost suprimată printr-un ordin al Ministerului de Interne, Mihail Ciobanu a avut „imprudența” de a denunța în scris pe un profesor de la drept, mare grangur, că prin asistentul său trafica examenele. Lucrul era de notorietate publică printre studenți, dar la cercetarea justiției a ieșit Ciobanu de minciună și a fost exclus din Universitate ca un infam calomniator. Mușamaua acoperirea încă o dată turpitudinea și morala burgheză era salvată.

Cel mai vital dintre noi toți era Alexandru Mihăileanu. Nu l-am văzut niciodată trist sau abătut. Era tovarășul ideal de petrecere, se înțelege, decentă, ca unul ce era înșurat și-și lua adesea nevasta la braț ca să ne întîlnim. L-am vizitat și în modestul său cămin din strada Semicercului, unde ne întîlneam conspirativ, pentru că de la o vreme ni s-a părut că sîntem, fiecare din cei din U.S.I., „filiți”. Rotund și rumen la față, tuns scurt, cu gura larg deschisă de cite ori ridea, lat în spate și voinic (nu atîta ca Erifam, care a înfruntat de unul singur pe studenții huligani la venirea lui Barbusse în țară), Alecu, așa cum îi spuneam, dădea tonul veseliei în adunările noastre.

Alt exuberant, optimist și energic, era Tudor Ionescu, care semna Th. L-am reîntîlnit peste zece ani, ca director de studii la un liceu particular. Nu se schimbaseră nici în idei, nici ca fizic. Nota lor comună: vigoarea.

O fire meditativă și tăcută era și aceea a lui G. Dumitrescu, care se înlesnea mai mult cu condeiul decît cu vorba, tratînd problemele de ordin cultural, ca aceea a organizării bibliotecilor în căminele universitare sau a Fundației Universitare, ori editarea cursurilor, dar și probleme de ordin etic și marea întrebare pe care o ridică răspîndirea fascismului în lume, la abia șase ani de la încetarea marii conflictului: Război sau Pace?

Dintre cei dispăruți, l-am numit pe Octav Livezeanu, care nu și-a precupețit colaborarea, ca și N. Deleanu, viitorul romancier al Nedeii, de pe atunci un om de stînga, fără oscilații.

Confraternitatea noastră tovarășească s-a cimentat în micul birou al „Adevărului”, pe care l-am numit „sală”, de care dispuneam în ajun de apariție, cînd băiatul din tipografie deschidea din sfert în sfert de oră ușa și cerea „material”. Numărul era gata „în extremis” și făceam „rondă de noapte” ca să-l citim cu litera caldă și aromată și cu acea voluptate proprie gazetarilor. Nu devenisem și noi jurnaliști? În celelalte zile ale săptămîinii nu ne sfiam să apărăm în grup, ca să arătăm că putem înfrunta și argumentele „contondente”, la nevoie. Tineretea și prietenia mergeau mină-n mină la „Viața Universitară” și în Uniunea Studenților Independenți, în pofida necazurilor stăpînirii.

Șerban Cioculescu

Ion Ginju: TINERI UTECIȘTI

● ARTELE, în general, și literatura nu sînt și nu trebuie să fie un exercițiu al încruntării continue. Ele și-ar pierde sensul în clipa în care, pe lîngă cunoaștere, ele n-ar furniza și o plăcere, rezultate dintr-o năzuință umană adîncă spre o ordine cosmică și o limitare a haosului și întîmplării. Bucuria artei, ca și „învățăturile” ei sînt la fel de importante pentru bunul mers al oricărei societăți și cu atît mai mult al unei societăți în dezvoltare. Cu problemele literare ale acesteia ne vom ocupa în aceste rînduri, pentru că sînt de fapt cele care ne privesc direct și nemijlocit. Este în afară de orice dubiu că o societate, oricît de dezvoltată și oricît de dreaptă, nu-și rezolvă toate problemele și pe pămînt nu va începe un paradis al deplinei mulțumiri vreo dată, decît dacă se va termina istoria omului. Poate cetaceele au mai puține arzătoare probleme de rezolvat. Satisfacerea la alt nivel, mult mai ridicat, a nevoilor materiale și din ce în ce mai mult a nevoilor spirituale, într-un viitor ce-l dorim cît mai apropiat, va crește ponderea artelor și literaturii, pentru că violentele conflicte ale contemporaneității, în clipele de optimism, cred că vor fi înlocuite cu dezbaterile liberă care are nevoie de mult echilibru interior, caracteristic omului cultivat, de o mare forță de argumentare, care implică marea precizie a cuvîntului, înăripirea lui și o crescută imaginație.

Artele și literatura, implicate și distanțate superior de cotidian, sînt în primul rînd o școală a imaginației, funcție specific umană, cea mai specific umană și cea mai integratoare pentru că presupune bogăția experienței trăite, forța de reprezentare a proiectului și puterea de generalizare a ideii. Nu credem numai că în societatea viitorului imaginația creatoare își va crește imens rolul, înlocuind simpla reproducere a condițiilor vieții, dar sîntem convinși că nici dezvoltarea nu este posibilă, fără o mare putere imaginativă. Eforturile de naștere ale unei noi lumi, după înlăturarea contradicțiilor acute și nerezolvabile altfel decît prin violență, nu trebuie să fie eforturi penibile, ci pline de bucuria pe care o poate oferi numai munca liberă și creatoare. Ca să nu vorbim de faptul că ritmicitatea proceselor noastre naturale impun alternanța concentrării cu destinderea, perioadă de înmagazinare a unor noi energii. Și această față a bucuriei nu poate fi neglijată. Din toate aceste motive activitatea culturală, crearea deprinderilor culturale pe o scară de masă, nu poate fi niciodată aminată, ci trebuie continuu încurajată. Iar forma cea mai bună și mai eficientă de încurajare, pe lîngă ajutorul material oferit cu generozitate de către societate, este cerința — înscrisă în documentele de partid — ca literatura să se dezvolte în întreaga ei varietate de forme, în diversitatea problemelor sale care pregătesc mințile oamenilor pentru varietatea problemelor unei societăți dezvoltate. În felul acesta societatea se cunoaște mai bine pe sine și poate să se autoregleze, să se modeleze răspunzînd solicitărilor reale.

Desigur, activitatea culturală nu este un domeniu al păcii edenice. Sînt necesare polemici, de bună credință și la nivel civilizat, prin care să se înfrunte, deschis și sincer, ideile, soluțiile, reprezentările noastre despre lumea de astăzi. Aceste dezbateri sînt o formă a democrației, considerînd că problemele literare sînt oricum mediate. Recurgerea la mitologii străvechi poate fi și o fugă de real, o mărturie a unei neputințe.

Diversă, complexă, multilaterală, imaginativă și propulsoare a imaginației, literatura — ca și artele în general — este chemată să participe la un proces complex de transformare a omului divizat în om ce se apropie de propria sa esență.

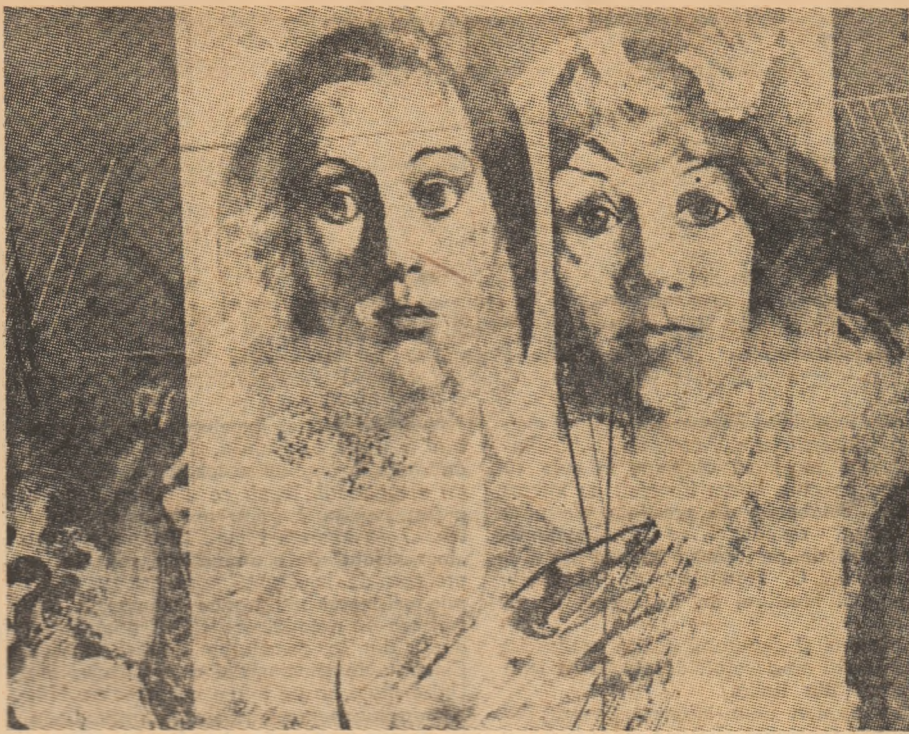
Alexandru Ivăsiuc

Ion Șugariu — un poet căzut în război

EDITURA militară publică în 1968 *Carnetele unui poet căzut în război*, cuprinzând *Jurnal de front* și *Elegii pentru Ardeal*; cel ce se ocupase atunci cu alcătuirea ediției, prozatorul Laurențiu Fulga, făcea astfel prima tentativă (reușită, dacă ne ghidăm fie și numai după ecourile din presă) de a readuce în contemporaneitate figura unui poet și, totodată, a unui laborios comentator de poezie, pe nedrept uitat: Ion Șugariu (*Trecere prin alba poartă*, 1938; *Padarisul peregrinar*, 1942; *Tara de foc*, 1943). Iată că despre același Ion Șugariu apare acum, sub egida Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Maramureș, și o scurtă monografie, prefată de Laurențiu Fulga, tovarășul de generație și prietenul credincios, și menită să stabilească, pe baza unei documentări bogate și printr-o strinsă analiză la obiect, locul tinărului autor în epocă, direcțiile pe care s-ar fi dezvoltat și, probabil, ar fi căpătat contururi din ce în ce mai ferme și mai originale creația sa, dacă la „1 februarie 1945, ora 11, în bălălia pentru orașul Brezno (Cehoslovacia)”, sublocotenentul de rezervă Soreanu Ioan („cunoscut în lumea literară sub numele de Ion Șugariu”) n-ar fi fost „secerat de explozia unui proiectil inamic”.

Ștefan Bellu își alcătuiește monografia după o metodă nu totdeauna recomandabilă, poate, dar oricum sigură, îndelung verificată. El concepe (și sectionează) de la început materia în trei mari capitole: biografia (*Profil în timp*), creația (*Căutător de aur poetic*) și demersurile critice (*Comentarii la poezii*), având mereu grijă să-și așeze propriile opinii și interpretări pe un solid postament de citate din Octav Șuluțiu, Pompiliu Constantinescu, Perpessicius, Ovidiu Papadima ori, mai către zilele noastre, Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, istoricul literar Nae Antonescu ș.a. Odată stabilite asemenea repere, asemenea zone (prestigioase) de la care să se poată cu folos porni, și la care să se poată apela oricând pe parcurs, analiza propriu-zisă decurge într-o relativă libertate — și trăsăturile caracteristice poeziei lui Ion Șugariu (bucuria juvenilă a creației în sine, vitalismul, conștiința unei misiuni înalte, patosul social etc.) dobîndesc, rînd pe rînd, relief. Cu o egală atenție tratează Ștefan Bellu activitatea critică și eseistică desfășurată de Ion Șugariu în multe din revistele vremii, reflex al unei concepții estetice uimitor de limpezii și de consecvente. În definitiv, al unei concepții de viață, cum va demonstra ulterior și *Jurnalul*...: „Am învățat să privesc lucrurile printr-o prismă mai umană, mai sinceră, mai aproape de ceea ce este esențialul în noi. Am vorbit prea mult, eu și toată literatura generației noastre, de paradis și ascensiuni spre zonele siderale ale vieții. Înainte de-a cunoaște viața asta de fiecare zi, bogățiile și adevărurile ei simple. Nu pot fi cărți bune decît acelea care conțin cît mai multe și esențiale adevăruri despre viață...”.

Virgil Mazilescu

Zamfir Dumitrescu : ȚESĂTOARELE

Profil liric

UN poet singular, recomandat de Nichita Stănescu, este Nicolae Oancea (n. 2 martie 1937 în Galați), debutant matur în 1968 cu *Roata*, volum de aspect eterogen în care cele mai bune versuri nu se subsumează ciclului din titlul, simbolul roții fiind ermetic, ci același denumit arheziian *Buruienă în amurg*. Tehnica e a lui Ion Barbu din *Joc secund*: „Loc de as-timpăr, loc buruienit, / se sparge clipa-n spini și ziua scade, / frunzele mici, portocalii brancarde, / păzesc un echilibru neclintit. / Și chiar pentru păianjenii cetății / arată legea că e timp a-vers, cînd buruiena trece-n univers / prin marea grijă a singurătății”.

Sensul rămîne ocult. La fel în poezia care dă titlul volumului următor, *Întoarcerile* (1970): „Cad parcă ușor, parcă în bine, / frunzele cad peste zăpadă, / anii, privirile și amintirile / cadă-mi și scadă. // Se-ntorc neprimite, necălătoare / păsări care credeau înspre sud... / Și iarăși nu sînt eu soarele, / eu, care le aud”.

Am citat în amîndouă cazurile din volumul *În așternerea vailor* (1974) unde se reproduc nouă piese din *Roata* și paisprezece din *Întoarcerile*, ceea ce poate ilustra în parte atitudinea poetului față de cărțile sale anterioare. Se clarifică în noul volum substanța lirică, reductibilă la o baudelairiană distanțare de-solicitățile patimii către care poetul e în același timp împins de chemări obscure (*Teamă*): „Mi-e teamă pentru beția de azi, / dacă ne-om așeza, / cînd începi să mori și să scazi / printre celelalte, doamna mea. / Cînd se fumează mult și aud acid / curgîndu-ne viu în stomac, / și cînd ni se deschid și se închid / pupilele pe limba uscată de tabac. / Și iar, paharul dus, îngropat / în peștera cu dinții mei la gură, / și brațul asudat al celui alt / pe umerii tăi, ca pe-o căzătură. / Mi-e teamă de dezmăț și / de cîte ori s-ar

putea să încerci, / uitată în ochii mei bulbucăți, / unde te latră diavolii reci”.

În același stil punctat de o fină ironie e o *Romantică*: „M-am îmbătat și, fără să mai știu / pe unde merg, m-am dus la altă casă, / se tolănise cerul a tirziu / și luna da cu botu-n nori, să iasă. / Și n-am bătut la ușă, și-am intrat / cum intri-n crîsmă cînd te strigă vinul, / o fată rea, cu ochi de măritat, / își rotunjea cu palma albă sinul. / Era frumoasă chiar așa tipînd / și vrînd din casă afară să mă deie, / în ochii ei se împleteau curgînd / dorinți de fată mare și femeie. / De-aș fi fost treaz, cu lumea împăcat, / prin poarta ei treceam ca orișicare, / iertat să-mi fie că m-am îmbătat, / amicilor lucizi le cer iertare”.

O ironie își administrează poetul și lui însuși cu privire la arta sa poetică. N-a fost, zice, deosebit, cuvintele nu l-au exprimat cu precizie gîndul, l-au trădat sau l-au atras în hățișul miturilor, l-au mistificat cu zei de sticlă. A trimis cuvintele cu îndoială în lume, s-a scufundat în muzici sălcii, solemne *Poem cu deosebite*: „Deosebit, n-am fost deosebit / cuvintele vin razna și înșeală / precisul gînd, și glasul-i coșcovit / de o trădare, de-o greșeală, / Mă țin pe-o urmă de cuvînt haihui / și cad, prin mituri, în nerînduială / cum zei de sticlă am cîstît destui / cu sfiiciunea căpătată-n școală. / Și totuși, totuși viața mi-o petrec / cu bucurii, cu spaime, cu amețeală, / cuvintele dau buzna să le leg / dar vor să plece-n lume cu-ndoială... / Un cîntec despre mine n-am cîntat / cît să renașc din clipa lui finală, / tot căutînd cuvîntul scufundat / în muzici prea sălcii de catedrală”.

Nicolae Oancea e un poet din familia lucizilor.

Al. Piru

Cronica limbii

Limba română în lume

O PREOCUPARE statornică a lingviștilor români este răspîndirea limbii noastre în cercuri cît mai largi de învățați străini, fiindcă, prin cunoașterea ei, se realizează o apropiere directă de ființa noastră națională. Începînd din a doua jumătate a secolului trecut, s-au înființat, fie prin inițiative spontane ale prietenilor poporului român, fie prin sprijinul statului român, cîteva lectorate și catedre de limba română pe lingă universități străine, care, astăzi, se ridică la impresionantul număr de 125.

O altă inițiativă, de mai mare amploare și eficiență, este organizarea în timpul verii, la noi în țară, de cursuri și colocvii pentru cunoașterea limbii, istoriei și artei românești, la care sînt invitați profesori de limbi românești și studenți de la universități din toate continentele. Aceste cursuri au o tradiție de 15 ani și s-au impus prin numărul mare al participanților și prin rezultatele lor rodnice.

Avînd un caracter științific complex, care depășește nivelul propagandistic al acțiunilor similare din trecut, cursurile sînt organizate de Rectoratul Universității din București. Începînd cu anul trecut, ele sînt conduse de către profesorul Al. Piru, prorector al Universității din București. Pe lingă cursurile și colocviile științifice, sînt prevăzute manifestări artistice și culturale, folclorice, muzicale, vizite și excursii, care contribuie la obținerea unor imagini reprezentative despre țara și poporul român.

Consultarea programului acestor cursuri, care se țin, ca și anul trecut, în centrul important economic, cultural și turistic al Brașovului (în loc de Sinaia, unde s-au ținut pînă acum doi ani) ne orientează asupra felului eficient și substanțial în care au fost concepute. Limba este prezentată în cadrul unui ciclu de prelegeri, intitulat *Particularitățile limbii române contemporane*.

Istoria și civilizația românească sînt expuse în lecții despre cadrul geografic și evoluția istorică a poporului și a limbii române, despre monumentele istorice, despre arta populară în podoabele și ornamentele ei. Cadrul contemporan este prezentat în ciclul „Evoluția literaturii române contemporane”, precum și în prelegerile despre dezvoltarea economică, politică, socială și a învățămîntului României socialiste.

Din lista bogată a profesorilor care susțin cursurile și colocviile din vara aceasta, desprindem cîteva nume, care, prin ele însele, sugerează nivelul expunerilor: Gh. Ciucu, rectorul Universității din București, acad. Ștefan Pascu, rectorul Universității din Cluj-Napoca, Al. Piru, prorector al Universității din București, acad. Ion Coteanu, profesori: D. Macrea, Zoe Dumitrescu-Busulenga, Gr. Posea, Radu Vulpe, Romulus Vulcănescu, Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Gh. Crețanu, Valeria Guțu-Romalo, Eri. Vasiliu, Gr. Brăncuș, Tancred Bănățeanu ș.a.

Un aspect demn de reținut este audiența de care se bucură aceste cursuri în fața profesorilor și studenților străini. În 1974, au fost audiate de 137 participanți, iar în anul acesta, de 186 de audienți invitați, la care se adaugă 50, pe cont propriu. Din totalul participanților din anul acesta, 40 sînt francezi, 25 americani, 20 italieni, 15 englezi, 6 cehoslovaci, 5 sovietici, 5 japonezi, 5 germani din R.D.G., 3 din R.F.G., 4 bulgari, 2 portughezi, 2 brazilieni ș.a., demonstrînd interesul mondial pentru limba, istoria și arta românească.

O inițiativă însoțită, bine organizată și eficientă a prestigiului nostru spiritual.

D. Macrea

Revista revistelor

„Revista de istorie și teorie literară”

● Numărul 2/1975 al acestui periodic este dedicat, în principal, aniversării a 125 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu. În acest context Zoe Dumitrescu-Busulenga publică un studiu despre Eminescu și cîteva aspecte ale visului, Marin Bucur un articol intitulat *Poezie și limbaj științific la Eminescu*, Gheorghe Ceaulescu investigatează rolul civilizațiilor orientale în poezia eminesciană, Mihai Vornicu descoperă *Modelul primei versiuni a poemului „Mureșanu”* în piesa lui Mihai Păscali *Vătorul României*, George Munteanu vorbește despre *Model și etapele*

autoinstruirii la Eminescu, Amita Bhose (India) găsește, în *Sakuntala*, o sursă posibilă de inspirație pentru „Venere și Madonă”, Zdenek Wittoch (Praga) tratează o paralelă între poetul Karel Hynek Mácha și Mihai Eminescu. N. Scurtu comunică un text inedit al lui L. Scurtu despre marele poet, iar Emil Manu îl relevă ca personaj dramatic în piesa Eminescu, apărută fragmentar în ziarul leșean „Bardul”, din 1890. Astfel constituit, grupajul este demn de interes pentru eminescologi și nu numai pentru ei.

La 75 de ani de la nașterea lui Al. Philippide, Dinu Pillat publică în același număr al revistei o *fișă bibliografică* a poetului, cu unele date noi, iar Adriana Mîtescu

scrie despre *Simbolul călătoriei în lirica de cunoaștere a lui Al. Philippide*.

„Tribuna”, nr. 33

● INTR-UN număr din care varietatea nu lipsește, centrul de greutate îl reprezintă discuția asupra rostului și funcției criticii literare, în linia unei preocupări bine susținute, de mai multă vreme, în paginile săptămînalului de cultură clujan. Rubricilor obișnuite, colaborărilor diverse și vii (cronica literară semnată de Victor Felea analizînd de astă dată recentele volume de versuri ale lui Petre Stoica și Dan Mutașcu; un articol de Ion Marcoș despre noul roman al lui Corneliu Ștefanache; vi-branta „cronică de trei

secunde” a lui Radu Coșasu; o pagină omagială Slavici; un comentariu pe marginea cărții lui I. Vianu, *Introducere în psihoterapie*; o evocare a luptelor din August 1944, semnată de generalul în rezervă Marcel Olteanu; un „jurnal danez” scris cu precizie și nerv de A. Marino; un fragment din volumul *Fotbal total* de celebrul antrenor Ștefan Kovacs; traduceri din poezia americană — etc.) li se alătură cîteva importante contribuții menite a se înscrie în dezbaterile de mare interes actual asupra problemelor criticii.

Un articol: „Critica și înțelegerea operei”, semnat de Marian Papahagi, comentează cu patos și ironie tentativa de astăzi a criticii de pretutîndeni de a-și asigura un spațiu

prioritar printre genurile literare, ca o „revanșă” de mult rîvnită și poate meritată.

Punctul de atracție al întregului număr îl constituie o amplă și extrem de interesantă convorbire cu Jean-Pierre Richard, realizată de Ion Pop sub titlul „Lectura este un abandon, o alunecare pe panta textului”. Acest interviu face parte dintr-o bogată suită de convorbiri, în curs de apariție, cu cei mai importanți critici francezi contemporani, solicitate de un avizat cunoscător al operei lor.

J.-P. Richard (mult prețuit și în România, dovadă pertinentul studiu ce i-l consacră Mircea Martin în volumul *Critică și profunzime*) își prezintă acum, pentru prima oară, o veritabilă „istorie per-

sonală”, dezvăluindu-și formația, preferințele, metoda. Iată cîteva mărturisiri concludente: „Trebuie să spun că am început să scriu într-un mod foarte intuitiv, foarte naiv, și că numai acum, la urmă, încep să înțeleg ceea ce făceam altădată. Și poate că faptul de a mă înțelege va pune chiar capăt modului meu de a lucra. Nu pot să știu...”. „Sînt întru totul de acord cu părerea, ce prevalează astăzi, că critica este plurală, că nu există perspectivă dominantă sau unică. Problema ce se pune e, desigur, a reîncrucișării acestui studiu al «peisajului» cu studiul ideologic — pe de o parte — și cu studiul formei, cu studiul poetic al textului, pe de alta”.

r.e.d.

Necesitatea criticii și critica necesară

AUTOR, în 1965 și 1969, a două studii despre E. Lovinescu, cele dintii dintr-o serie de „reconsiderări”, Ileana Vrancea se ocupă astăzi, într-o carte foarte interesantă și documentată (**Confruntări în critica deceniilor IV-VII**) de posteritatea marelui critic, cu alte cuvinte de lovinescianism, în care vede una din „tradițiile viabile” ale criticii românești — alături de critica lui Gherea, de școala „Vieții Românești” și de călinescianism (dar maioreșcianismul?). Metoda este imprumutată până la un punct de la E. Lovinescu însuși cind descria posteritatea lui T. Maiorescu și constă din studiul „principiilor estetice și al aplicărilor pe teren ale marelui critic, raportate la chipul în care au fost înțelese, continuate, deformate sau chiar respinse de urmași”. Mai ales a doua parte a formulei indicându-ne scopul adevărat al cărții, trebuie spus și că Ileana Vrancea renunță la clasificarea pe generații utilizată de E. Lovinescu (explicind din ce motive) și alege o ordine cronologică. După un capitol de **Preliminarii**, care conține de fapt premisele teoretice, autorul așază **Sub scutul Minervei** critica anilor 1936—1944, urmînd firesc **Concordia** (1944—1947), **Janus** (1948—1962) și **Nexus** (1963—1972).

Se remarcă ușor că, sub cuvînt că analizează lovinescianismul, Ileana Vrancea face în fond o schiță istorică a ideologiei literare și a criticii noastre din ultimii patruzeci de ani. Se poate discuta în ce măsură această schiță stă sub semnul posterității lui E. Lovinescu. Autorul însuși ezită între a vedea în lovinescianism o direcție a criticii de după război sau simbolul mai general al unei ideologii literare ce formează principala tradiție raționalistă și democratică la noi și pe care marxismul a încercat (cu excepție perioadei de după 1948 imediat) să se sprijine ca pe un „aliat firesc”. Accentul studiului cade pe a doua accepție, destul de diferită de prima dacă le privim mai îndeaproape, ceea ce are unele consecințe directe: absența celorlalte „moșteniri critice” care au jucat un rol important după 1944 (Gherea, Ibrăileanu, Călinescu): exagerarea unor trăsături ale lovinescianismului, devenit mai cuprinzător ca noțiune decît este în realitate; în fine, absolutizarea unor raporturi de forță, prin luarea lovinescianismului ca singur punct de referință. Meritul studiului constă totuși în a ne oferi, dacă nu o sinteză, în orice caz primul examen temeinic al criticii noastre din deceniile IV-VII, bazat pe o mare bogătie de date, în parte inedite, și încercînd mereu a lega explicarea avaturilor criticii de factori mai generali. Chiar dacă Ileana Vrancea nu spune totul, ea spune lucruri esențiale pe această temă. Spiritul întreprinderii ei este polemic: sub o pojghiță de obiectivitate, necesară pentru tinuta generală a cărții, se zbate o dorință aproape pătimașă de a spune adevărul și mai ades de a ne convinge de el. Defectul este aici reversul calității: un stil cam neglijent și jurnalist, plin de clișee, reflectă acest fond, cum să zic, afectiv — insistențe, repetări, sublinieri, lungimi de frază, totul pînă la pedanterie și făcînd lectura pe alocuri dificilă în ciuda materiei captivante a revelațiilor. Ileana Vrancea nu se desparte de trecut rizînd: dar cum să-i imputăm aceasta?

SĂ VEDEM demonstrația, firește, numai în linii mari, fiindcă problemele sînt extrem de numeroase, cu neputință de sugerat, măcar în totalitate. **Preliminariile** pornesc de la o paralelă între posteritatea critică a lui T. Maiorescu (așa cum apărea în 1943 lui E. Lovinescu) și posteritatea lui E. Lovinescu însuși (așa cum ne apare astăzi). Punctul central al discuției este sensul maioreșcianismului la 1940. Dacă lui Alexandru George întorcerea lui E. Lovinescu la criticul junimist i se părea greu de justificat (de unde și analiza severă a extinderii artificiale a noțiunii de maioreșcianism), Ileana Vrancea propune o explicație diferită și, în mare, plauzibilă: și anume că abia după 1936 are loc „reală reacție antimaioreșciană” (față de care sămănătorismul, poranismul și modernismul „Vieții noi”, înfățișate de E. Lovinescu, sînt false reac-

ții). Așadar, E. Lovinescu nu actualizează forțat mitul maioreșcian, ci exprimă o „mutație calitativă” survenită în maioreșcianismul însuși.

Probabil că o oarecare exagerare este în socotirea sămănătorismului, de pildă, ca o falsă reacție antimaioreșciană („Sămănătorismul a continuat deci Junimea”, scrie negru pe alb Ileana Vrancea), dar nu-i mai puțin adevărat că Maiorescu joacă după 1936 un rol esențial diferit decît acela din ultimii ani ai vieții, iar conflictul ideologic este mult mai ascuțit. E. Lovinescu revine la un alt Maiorescu decît acela combătut de N. Iorga cu treizeci de ani mai devreme: de altfel, N. Iorga însuși se referă, fără să știe, în 1940 la un alt Maiorescu decît acela al tinereții sale. „Dascălul silogistic” reafirmat de E. Lovinescu în numele raționalismului și antifascismului și respins atunci de N. Iorga are, așadar, o posteritate agitată. Ileana Vrancea scrie pe drept cuvînt: „Nu acel Maiorescu atacat de Gherea îi obseda acum pe liderii culturali ai ortodoxismului, ci acel Maiorescu apărât de Gherea împotriva acușelor de cosmopolitism, promotorul spiritului filosofic al secolului al 18-lea, al criticismului kantian și al moralei laice, adversarul amestecului teologiei în instrucțiunea publică, autorul «prelețiunilor populare» și propagatorul «ideilor fundamentale de umanitate și liberalism» îndreptate «în contra școlii Barnuțiu»...” Campania lui E. Lovinescu de după 1936 ce se folosește de simbolul acestui Maiorescu nu poate fi, conchide Ileana Vrancea, invinuită la rîndu-i, cum au procedat atîția, de liberalism cosmopolit și de estetism. Semnificația ei este una majoră și-i formează actualitatea ideologică și culturală. Citez cîteva fraze foarte exacte: „Iată de ce critica lui E. Lovinescu nu reprezintă pentru critica marxistă de azi un capitol datat, ci o tradiție viabilă. Lovinescu rămîne actual în primul rînd prin liantul, principiul ordonator al operei sale critice și sociologice: pasiunea cu care reduce în memoria culturală a epocii tradițiile raționaliste și libertare, consecvența cu care respinge inerția conservatoare, angajîndu-se pe viață într-o polemică acerbă împotriva direcțiilor arhaizante. Logica internă în virtutea căreia opera lovinesciană stă sub semnul acestui militantism critic — teoria sincronismului cu spiritul veacului — ne cucerește și astăzi. Atît prin sensul constructiv al patosului patriotic, cit și prin ascuțitul polemic. Sincronismul lovinescian nu a fost o veselă campanie pentru imitarea tuturor modelelor străine, așa cum în mod caricatural l-au prezentat detractorii, ci o gravă și responsabilă ple-doarie pentru cultivarea valorilor naționale prin asimilarea civilizației și raționalismului culturii universale, în opoziție cu teza izolării și a exacerbării arhaismului, propagată de doctrinele ortodoxiste”.

AM STĂRUIT asupra premiselor teoretice și istorice ale studiului, fiindcă nimic din ceea ce urmează nu se poate înțelege fără ele. Capitolul al doilea este consacrat acelei posterități lovinesciene care s-a manifestat, paradoxal, încă înainte de moartea criticului, sub forma unei emoționante solidarități în jurul persoanei lui (cînd, în 1936, i-a fost preferat A.C. Cuza la Academie) și în jurul operei lui, despre care vor scrie în 1942 în *Anonymous Notarius* cei mai importanți critici din a treia generație maioreșciană, iar, în 1943, tinerii reuniți în Cercul literar de la Sibiu, autorii curajosului manifest publicat în „Viața”. Ileana Vrancea reconstituie cu atenție pozițiile și atmosfera, folosind și unele documente inedite, cum ar fi un jurnal personal al lui I. Petrovici sau corespondența dintre E. Lovinescu și foarte tînărul pe atunci (1942—1943) I. Negoieșcu. Sînt analizate conflictele ideologice ale epocii.

În capitolul al treilea atitudinea criticilor lovinescieni este urmărită în anii de după moartea lui E. Lovinescu. Dar, poate, lucrul cel mai semnificativ aici este felul cum e judecat autorul *Istoriei civilizației* de către criticii de formație marxistă. Ileana Vrancea dovedește bunăoară că, în ochii discipolilor sau ai criticilor marxiști, Lovinescu trece îndată după 1944 drept cea mai importantă personalitate a epocii abia încheiate, a cărei acțiune pozitivă a constatat în opoziția fermă la fascismul ce amenința cultura românească (Nu scria el cu amărăciune în 1943: „Furtunile nu s-au dezlănțuit deodată; ele mugeau demult în peștera lor eolică și criticii ar fi trebuit să se organizeze demult pe un front

comun împotriva adversarului care se arăta la orizont”?). Mai mult: actualitatea lui E. Lovinescu în primii ani de după 1944 este legată în mintea tuturor contemporanilor de restabilirea democrației și a unui climat intelectual normal. De la N.D. Cocea la M.R. Paraschivescu și Paul Georgescu, toți criticii și scriitorii care publică în revistele editate de P.C.R. sînt de acord asupra rolului jucat de E. Lovinescu și asupra actualității spiritului critic lovinescian contra orbirilor de orice fel („Spiritul critic — scrie Paul Georgescu în revista comunistă „Tinerețea” — este termometrul cu care putem constata dacă democrația într-o țară e reală sau numai verbală. Dușmanii spiritului critic, ai ironiei și ai surisului sînt: prostia, îngimfarea și fascismul”). Trec peste multe alte lucruri, spre a sublinia o contribuție remarcabilă a Ilenei Vrancea în acest capitol și anume reluarea celebrei polemici din anii 1946—1947 incriminată imediat după aceea sub numele de crizism. Citind abundent și situînd polemica în contextul ei firesc, autorul arată și cum s-a putut ea „transforma”, într-un interval de timp foarte scurt, prin interpretări vădit nedrepte, tendențioase, dintr-o dispută interesantă și constructivă în contrariul ei.

De altfel metamorfoza aceasta ne dă o primă idee despre absolutizările și erorile din critica perioadei 1948—1962 și de care Ileana Vrancea se ocupă în *Janus*. Este capitolul cel mai „delicat” al studiului și aș semnala felul direct și totodată nuanțat în care sînt analizate multe și dificilele probleme. Autorul începe prin a combate ca neștiințifice explicațiile care doar pun pe seama insuficienței pregătirii filosofice a criticilor marxiști de după 1948 erorile comise în aprecierea literaturii, în politica de editare și în manuale. E vorba în fond uneori de aceiași oameni care, cu patru sau cinci ani în urmă (iar cei mai virșnici chiar mai devreme), scriau articole remarcabile de exegeză marxistă. Dar ce critică marxistă mai scriu ei în absența schimbului de opinii, cînd analiza se reduce la o (pre)judecată sumară, la eticheta denigratoare și simplistă? Același E. Lovinescu, socotit nu demult o personalitate pozitivă, devine în 1948 „reprezentantul ideologiei burgheze reacționare”, „critic decadent” și „estetizant”. Polemica din 1946—1947 devine, sub numele de crizism, o expresie „dușmănoasă” etc. Astfel de formule indică o scădere a răspunderii critice, tocmai într-o epocă în care (notează Ileana Vrancea) era mai mult nevoie de critică decît oricînd, date fiind schimbările sociale și literare. Desigur, fiecare problemă trebuie examinată în legătură cu celelalte, raportată la cauze sociale și politice. Ileana Vrancea încearcă să situeze tot timpul discuția pe o bază solidă ideologică și să nu omită nici un detaliu susceptibil a modifica sau de a corecta o opinie. Ea distinge, de exemplu, între „literatura promovată” în deceniul VI (găsindu-i justificări, în parte reale, în măsura în care răspunde exigențelor neobișnuite ale unei epoci neobișnuite) și „literatura blamată” în acei ani, care, din păcate, doar în foarte puține cazuri își merita opoziția. Neretipărirea și scoaterea din manuale a unor mari scriitori și critici (între care E. Lovinescu) n-au nici o legătură cu principiile orientării revoluționare a culturii, observă Ileana Vrancea, tînînd dimpotrivă de un exclusivism proletcultist și de o concepție „utilitaristă” în cultură ce vor fi condamnate sever în documentele Congresului al IX-lea. Exclusivism care lipsește cultura românească de opere din cele mai de seamă și de cea varietate totdeauna necesară pentru existența ei firească. Erorile de diagnoză critică (A. Toma preferat lui T. Arghezi) sînt departe de a explica totul, adaugă Ileana Vrancea: chiar faptul că astfel de erori se cunosc în critica de oriunde și de oricînd nu ne poate lămuri asupra naturii fenomenului din primii ani după 1948, cînd ele nu sînt deloc excepții. Pentru cițiva ani adevărată critică, de direcție, apare covîrșită de articole plate, anodine, fără personalitate. Abdicarea criticii de la obligațiile ei, absența spiritului critic sînt împrejurări grave și abia condamnarea lor deschisă, mai tîrziu, va crea atmosfera prielnică și va duce la o emulație culturală cum deceniul VI nu putuse, prin forța lucrurilor, să cunoască.

Ultimul capitol al cărții Ilenei Vrancea analizează, mai mult sub forma unor son-daje, căci materia e foarte bogată, situația literaturii, a criticii și, implicit, a lovinescianismului după 1963. Autorul alege, de exemplu, momentul discuției în jurul lui Maiorescu: 1963. Se remarcă întrebarea greșită atunci (și după aceea) a termenului de „reconsiderare”: reconsiderarea fiind un act inerent în critică, un fel de reluare periodică a obiectului în altă perspectivă istorică sau personală, în cazul Maiorescu 1963 (și în altele asemenea) este vorba de „restabilirea adevărului istoric în legătură cu cîteva capitole fundamentale ale literaturii naționale.” Ileana Vrancea face observații interesante despre ceea ce critica aduce nou în 1963 în explicarea lui Maiorescu. Aș nota doar că, deși ea însăși și-a definit termenii, apare în utilizarea lor un curios exclusivism: în fapt, „reconsiderarea” e redusă mereu la „restabilirea adevărului istoric”. Ileana Vrancea e de părere că în studiile de după 1963 despre Maiorescu nivelul atins inițial n-a mai fost depășit. N-ar fi normal, dacă ar fi așa: depășirea există în primul rînd în atitudinea mai liberă a criticii ulterioare față de Maiorescu, în încetarea obligației de a-și justifica subiectul. Discuția din 1963 nu era încă o reconsiderare (în sensul în care Ileana Vrancea folosește termenul), ea rămînea la nivelul reamintirii chestiunilor fundamentale, spre a se obține recunoașterea locului lui Maiorescu. Reconsiderarea putea veni doar ca un stadiu ulterior. Nu vreau să par a o șicana pe Ileana Vrancea într-o problemă în definitiv secundară, dar mi se pare că ea are — aici și mai departe, — o viziune, cum să spun, organicistă a culturii. Așadar, critica ar fi trebuit să intre în drepturile ei numai pe măsură ce (și în limitele impuse de această măsură) literatura și-a regăsit ritmul, prin reditări, studii de informație și altele. Elogiînd rolul „foiletonismului” în redescoperirea tonului direct, viu, esențial al criticii, Ileana Vrancea vede, cu spaimă, cum, de prin 1966, spiritul impresionist și improvizat al foiletonului „atacă” baza științifică a istoriografiei literare, cum se pune în circulație o prejudecată: a monografiei didactice, expresie a acestui impresionism. Și așa mai departe. Ce e adevărat din toate acestea? Poate doar faptul că înainte ca generația de istorici literari născută după război să se manifeste (spre 1968—1970), tinerii critici au pătuns pe domeniul istoriografiei cu oarecare precipitare și imprudență. Dar, cu puțină bunăvoință, ne dăm repede seama că nu totdeauna critica și literatura merg în pas. E limpede în exemplele de mai sus că noua critică, după 1966, nu mai are răbdare să aștepte cuminte încheierea acțiunii de editare a literaturii clasice, lansîndu-se în „reconsiderări” masive și refuzînd spiritul mediu al interpretării didactice. Și încă ceva: se văd semnele unei libertăți interioare care este foarte importantă în critică. Toată valoarea criticii noastre de după 1966 este în această regăsire aproape spontană a instinctului de contestare a ierarhiei stabilite, în fuga de rigiditate și de clișeu. Critica simte nevoia să profite de climatul ideologic și cultural favorabil spre a-și impune scara de valori. Ce dovedă mai bună de viață culturală normală putem pretinde? Mi se pare că a stărui, cum face Ileana Vrancea, asupra consecințelor unei idei prea îndrăznețe încăpute pe mina „celor mai mult de douăzeci de judecători mai puțin școliți”, după vorba lui Brunetiere, înseamnă a introduce o periculoasă cenzură a originalității. Sigur că există, în critică ori alurea, riscul degradării unei atitudini prin difuziune epigonă: dar remediul nu e în nici un caz retezarea atitudinii.

CARTEA Ilenei Vrancea mi s-a părut, în ansamblu, o utilă și serioasă critică a ideilor literare (și implicit a practicii critice) care, sub aparența posterității lovinesciene, înseamnă de fapt mult mai mult, și anume primul examen istoric al criticii românești din ultimele decenii. Nu obiectiv, oricite ar fi, con-tează, ci îndrăzneala și soliditatea întreprinderii, spiritul ei polemic, energia îndepărtării erorilor și totodată spiritul ei constructiv, explicativ, încercarea de a pune accentele unde trebuie. Ne dăm seama citînd cartea Ilenei Vrancea cit era de necesară.

Nicolae Manolescu

Sinceritate patetică

DUPĂ mai multe volume de versuri (debutul **Tăceri neprimite**, 1968) poezia lui Ion Iuga părea definitiv statornicită în cadrele unui lirism volubil și orgolios, cu o frază deschisă, colorată și liberă de constrîngerii formale. Poetul miza pe patetismul simplității, pe un fel de confesiune directă, aprigă, robustă, care presupunea un public auditor ce trebuia cu orice preț cucerit. Metaforele aveau ceva primar, dur, transcriind o viziune ordonat simbolică a universului țărănesc, ca în picturile naive. Despre sine poetul vorbea cu o vanitate dezarmantă: „Sînt cel mai frumos bărbat din nord / latin la vorbă, turbure în singe...”. Adevsea lirismul aluneca spre un timbru retoric care subția materia atît de concretă a imaginilor, alteori devenea confuz prin libertatea pe care autorul și-o lua față de rigorile metaforei. Cu **Irosirea zăpezilor** (1974) maniera se schimbă radical, Ion Iuga se îndreaptă spre sferele abstracte ale unui lirism reflexiv, părăsește pămîntul reavăn și nedestelenit pentru aerul rafiat al speculației, pentru peisajul oarecum arid al meditației, al unor obsesii și emoții stăpînite, analizate și comunicate încifrat prin versuri distilate. „Imensă / rană zăpezilor / peste puterea cîrnii / incendiu pur pentru osînda florii // încearcă și reține urmele dispărute / în acest fast mortuar al luminii / surprinde pe luciul obrazului tău / POETE / imensa puritate // la ceas de noapte și la vatra zilei / scrie linia gîndului / peste inima înflorită / singerind.” (**Încearcă**).

Numai după cîteva luni Ion Iuga ne arată o nouă față, de data aceasta nu

*) Ion Iuga, **Cămașă patriei**, Ed. Albatros, 1975.

întrutotul surprinzătoare, căci își are rădăcina în poezia anterioară experienței lirismului obosit și abstract, care a stîrnit nedumeriri, și anume în poezia viguroasă și impetuoasă a debutului. **Cămașă patriei***) este un volum de versuri patriotice. Simplitatea și profunzimea sentimentului reușesc să limpezească expresia, altfel încărcată și greoaie, din ultimele volume (**Țara finținilor** în special). Fraza se descarcă de imaginile grandilocvente, demonstrative, tonul e sobru, nu însă lipsit de patos. Emoția se mărturisește cald, nu întotdeauna fără artificii retorice. Adevsea poetul lasă impresia că oficiază solemn. Calitatea indiscutabilă a sentimentului imprimă o ținută pios-rituală mărturisirii ca în acest poem, care invocă exigențele majore ale apartenenței la spațiul spiritual românesc: „Cămașă de riuri de iarbă / cămașă lumină ochi de copil / cămașă ta patrie / pe măsura cîrnii mele bolnave de dragoste / cum să-ți port cămașă de viață Patrie / și să fiu piatra ta de hotar / înăuntrul căreia să găsești o inimă deschisă // mai ascult / picură pe trupul meu gălbenele / cu valea prunciei și-n adînci caut pietre cerești // mai sînt ele mai sînt / în fiecare colină de-am scormoni / s-ar aprinde-n singele nostru cite-o busolă / fereastră tatălui meu treptat să devin / devenirea ta prin ea să privească // cum să port fără-ți răpi lumina ochilor / cămașă de viață cămașă / incendiată pe duhul lui Horia / cămașă de viață pe care-o-mbrăcăm / odată cu plecarea din pîrinți / cămașă de riuri de iarbă / cămașă lumină ochi de copil / cămașă ta Patrie...”. Poetul se simte chemat să vorbească, în fața țării ca în fața unui altar, în numele celor din vechimi, poezia fiind un mod de afirmare trans-

figurată a prezenței, în inima și gîndul celui ce scrie, a mesajului trecutului: „Raza mîinii scrie fără greș / stelare chipuri din trecute semne / o năvălesc prin trunchiuri de cireș / cerești grădini să ne îndemne / către izvor...”. Datoria devine axul moral al existenței. Sînt invocate ca modele figurile istorice ale lui Bălcescu și Avram Iancu. Patetica dăruire pentru istorie a primului este văzută ca suprem simbol al spiritului înalt, patriotic: „om erai pămînt erai / și-a-nflorit pămîntul ramă / vorba ta mai aude încă / sufletului suflet vamă”.

Cel mai izbutit poem al acestui volum este **Numele meu**, amintind de primele versuri ale poetului, care afirmă un orgoliu inocent, un spectaculos romantism, o îndrăzneală naivă, șocantă. Ideea e fericită și Ion Iuga o speculează fără reticențe, cu un patos necenzurat. Stirpea lirică românească își găsește simbolul (**numele**) în cel care a atins (în viziunea lui Ion Iuga) maxima împlinire poetică din literatura noastră: George Bacovia. Nu e vorba de o identificare cu marele poet, ci de o recunoaștere a apartenenței spirituale: „GEORGE BACOVIA mă numesc / eu singurul hoț de candelabre cerești / eu vînt al trandafirilor albi / de gîndul copacilor negri răsfrînt // GEORGE BACOVIA este numele meu / în Săliștea de sus la an de răsruce / m-am născut / pe prisma caselor duhul meu / și-n sfîntă cioplitura porților // mă numesc GEORGE BACOVIA / singur m-am palmuit / martorii din căile mulțimii m-au alungat / și numai eu / stupidul / bețivul de adevăr și purul alcool / subțire ca flacăra transparent / vorbe lecuiesc / pe stîlpii negrițelor

șanturi // mîngîi cu sufletul / caii sfirșiți de secetă / și nu găsești rîu cailor / nici stîlpului absurd / beat într-o rostire // mă numesc GEORGE BACOVIA / m-am născut în patruzece / într-o naclă de fum / și nu voi duce numele meu în deșert / dușman m-am născut / dușman celor ce iau numele țării-n deșert // învăț să mor să trec încet / cu această prelată peste singe / eu stupidul / acel preamare și om de nimic / citind durerea pînă-n măruntaiele lumii // ciinii care-mi însoțesc pașii / frații mei sunt de seară / liniște învață de la cer // mă numesc GEORGE BACOVIA / cu golul rînduit în toate cărările / prin poarta unui sunet / voi trece în cer”.

Cîteva poeme din acest volum păcătuiesc prin retorism steril (**Prin el pașii**, **Urme de lună**, **Cîntec**, **Și toate**). Se simte uneori, accidental, grandilocvența, propensiunea spre tonul sentențios și o ciudată nevoie de a comunica emoția în imagini nestructurate, brute. Dar în ansamblu poeziile impresionează printr-o sinceritate patetică.

Dana Dumitriu

Povestiri din tranșee

ÎN TRANȘEE doi soldați schimbă între ei cîteva cuvinte înainte de a se declanșa atacul. Abia au însă timp să-și spună unul altuia numele mic. (**Așteptînd**). Se pregătește aruncarea în aer a unui tren cu muniții nemțești și în acest timp, cu un calm imperturbabil, o femeie lustruiește cu o cîrpă niște lingouri de cositor. (**Unde nu opresc trenurile**). În timpul unui cantonament, un soldat cere puțină apă unei femei ca să-și spele rana la picior. Fără să-și spună unul altuia nici o vorbă, o autentică și profundă comunicare se realizează. Femeia, — batjocorită doar cu cîteva zile în urmă de niște hitleriști — simte bucuria comunicării, a reintegrării firești în rîndul oamenilor. (**Romanță**). Un comandant hitlerist fuge cit mai departe de cîmpul de luptă, urcînd spre vîrfurile singuraticale ale munților, căutînd argumente prin care să-și justifice fuga, trădarea, decimarea companiei sale, fără să fie în stare însă să le găsească. În „ogînda lichidă” a unui ochi de apă își zărește chipul livid, îmbătrînit, chip care i se reflectă în rîu odată cu soarele care apune. „de un roșu carnal”. Înțelege că a fost rănit doar în clipa în care își „vede mîinile cufundate pînă la cot în singe”. (**Amurg**). Un soldat grav rănit depune eforturi disperate spre a se reîntoarce la ai săi, făcîndu-și cu greu

*) Lucian Dumitrescu, **Săptămînile mute**, Editura Militară, 1975

drum prin zăpadă și viscol. Îl ajută însă cineva, „un al doilea”. Acesta îi oferă ajutorul lui, arătîndu-i ce să facă, în caz de nevoie, cu grenada pe care o ține strîns în mînă. Aflăm la sfîrșitul povestirii că, de fapt, eroul nostru a stat de vorbă tot timpul cu el însuși, adică, mai bine zis, cu acea parte din el nedispusă să capituleze, să se lase învinsă. (**Al doilea**). O povestire învăluită într-un abur de bărbătească duioșie este cea intitulată **Ceva cald**: Un tînăr locotenent abia sosit pe front își îndeamnă oamenii aflați sub ordine să bea din bidonul în care are cafea caldă înainte de a pleca în misiune. Bidonul trece din mînă în mînă. Se bea pe rînd. Unii beau mai puțin, alții mai mult. „Și totuși — aflăm la sfîrșitul povestirii — aruncîndu-și privirea în interiorul obiectului fără importanță din palma lui, Oprea tresări ca la ridicarea neprevăzută a unei cortine: din bidonul care zăbovise atît timp la gura fiecăruia nu lipsea nici măcar o singură înghițitură.” (**Ceva cald**). Și iată că tînărul ofițer care cade pe cîmpul de luptă în ultima zi de război este chiar fiul colonelului care... „Egal, măsurat, cu un glas venit din adîncuri, începe să dicteze primul ordin de zi de după război”. (**Ordinul de zi**).

Cele două povestiri mai lungi — **Săptămînile mute** și **Antena** — scrise în același registru, oferă o desfășurare

mai lungă unor situații oarecum asemănătoare celor rezumate de noi pînă acum. Cum se poate rezista, cum se poate învinge, chiar dacă te afli la un moment dat rupt de ai tăi, izolat? Cum poți chiar în astfel de condiții să continui să lupti, să rezisti pînă la capăt, să nu ridici steagul rușinos al abdicării?, iată întrebările pe care și le pun eroii din **Săptămînile mute** sau cei din **Antena**. Proze care ne propun, așadar, o dezbatere autentică în jurul unor atribute umane, cum ar fi curajul, patriotismul, solidaritatea umană...

Lucian Dumitrescu*) este în general atent să evite fraza grandilocventă. Tonul povestirilor sale este de cele mai multe ori sobru, întîmplările sînt lăsate să vorbească singure, fără să fie necesar comentariul exterior, fals patetic. Impresia de autentic, de lucru trăit, o avem în timp ce parcurgem paginile cărții. Eroii acestor întîmplări — soldați abia sosiți pe front, tineri locotenenți, bătrîni ofițeri care au trecut prin multe și știu multe, o țărăncă bătrînă din Ardeal gata să ofere o mînă de ajutor armatelor noastre, ofițeri germani obsedați de ideea sfîrșitului lor irevocabil — deși rămîn oarecum la nivelul unor „crochiuri”, sînt desenați totuși cu o mînă sigură. E adevărat însă că după lectură profilurile lor încep să se mai estompeze. O coborîre mai spre adîncuri, o mai

mare atenție acordată detaliului psihologic n-ar fi fost desigur în detrimentul acestei proze.

Este evidentă totuși — și desigur lăudabilă — dorința autorului de a vorbi despre oameni și întîmplări „așa cum au fost”, fără comentarii și adaosuri de prisos. Această aspirație e pusă la un moment dat pe seama unuia dintre eroi și ea definește foarte exact spiritul de autenticitate în care e scrisă cartea lui Lucian Dumitrescu: „Tun cu tun nu seamănă, nu spune prea mare lucru bubuitul. Doar inimile, chiar la unison bătînd, au fiecare timbrul lor aparte. Ascultă-ni-le peste timp, transcrie-le bătăile — și cititorii tăi n-au să caște de plictiseală... Nu ne atribui replici pompoase, premeditate celebre. Noi n-am prea vorbit în dictoane. Cînd se împotmolea cite un tun, nu țineam discursuri. Înjuram soldățește noroiul și puneam umărul la roată. Spune despre noi că am fost...”

Sorin Titel

Critica

ISTORICUL literar Teodor Vărgolici ne-a dat o lucrare de o factură mai puțin frecventată în domeniul pe care domnia sa îl ilustrează, cu hărnicie, de atîta vreme; o lucrare de cercetare literară, însă cu accentul pe valoarea etică a faptelor aduse la lumină.

Cartea de care e vorba *) urmărește fazele alcătuirii, sudării și perpetuării prin decenii a unei grupări scriitoricești ai cărei componenți — Arghezi, Galaction, N. D. Cocea, V. Demetrius — s-au simțit uniți prin idealuri de artă și crezuri sociale, dar mai ales printr-o indestructibilă și de nimic umbrită legătură afectivă, prin prietenie.

Lectura face oricui vizibilă intenția lui Teodor Vărgolici de a storce un profit pedagogic din subiectul său, adică din relevarea unor raporturi umane cu valoare de exemplaritate. Trimiterile către prezent ținesc neocolit să amelioreze moravuri, propunind scriitorilor de acum modele de urmat: „...îndemn de a le urma pilda, de a ne uni între noi, cu dragoste, sinceritate și devotament reciproc...”

E cazul să mărturisesc de la început că nu ader la tonul acesta, predominant în carte. Prea înecă pagina în lacrimi de emoție admirativă, și apoi este prea pledant. Îl las deci de o parte (e, totuși, un înveliş!) spre a vedea ce fapte valorifică autorul în construcția sa, ce evenimente din biografia sufletească a scriitorilor evocați, ce împrejurări reconstituie, caracterizante pentru contextul social-istoric, pentru me-

*) Teodor Vărgolici, *Prietenia literară*, Ed. Albatros, 1973

Istorie literară din perspectivă etică

diul intelectual formativ și în genere pentru atmosfera vieții care a hrănit relațiile umane ce fac obiectul cărții.

În latura aceasta lucrarea lui Teodor Vărgolici e plină de interes pentru că fructifică surse de prima mână. Una din cele mai întrebuintate este jurnalul lui Gala Galaction, marele jurnal doar parțial cunoscut și despre care știm că acoperă, în timp, o întindere de peste jumătate de veac. De altfel, tot un text al lui Galaction pare să-i fi dat lui Vărgolici îndemnul de a întreprinde lucrarea, căci iată ce citim într-un articol din 1940, dedicat lui Arghezi: „Am legat cu Arghezi o prietenie rară. Cînd carul vremii va trece mai departe, și nici Arghezi și nici eu nu vom mai face umbră acestui pămînt, atunci vreun răscolitor de scrisori și de memorii tănuite va scoate, poate, la iveală faptul de reciprocă și de extraordinară înrîurire din cărările vieții noastre...” Într-adevăr, „răscolitor” împătimit de documente literare, de „scrisori și memorii tănuite”, T. Vărgolici a fost acela care s-a dedicat gestului presimțit de Gala Galaction, și a făcut-o cu devoțiune și indiscutabilă competență, cu știința stringerii tuturor mărturiilor de care avea nevoie spre a-și consolida acțiunea. În afară de jurnalul pominit, prețios cu deosebire pentru refacerea momentului incipient al prieteniei celor patru, în împrejurările de relativă liniște socială ale sfîrșitului de secol XIX („acei frumoși ani din urmă ai secolului trecut”, își amintește Gala Galaction), în afară deci de jurnal sînt puse la contribuție fragmente autobiografice ale celorlalți, evocări ale altora,

corespondență, interviuri, numeroase menționări din presă, din revistele unei jumătăți de veac, un material foarte bogat și nu lesne accesibil. Cititorul ia cunoștință de texte prea puțin știute, cum ar fi, de pildă, articolul tînărului Grigore Pișculescu dedicat lui Macedonski, apărut în revista liceeană „Zig zag” și reprodus de ultimul în „Liga ortodoxă”; sîntem făcuți martorii primelor întîlniri dintre Galaction și Cocea, în locuința din strada Semicercului, aflăm despre contactele acestora cu mișcarea socialistă, despre editarea în colaborare a unor prestigioase publicații („Viața socială”, „Facla”, „Cronica” etc.), despre împrejurările dramatice din vremea primului război s.a.m.d., momente care ne rețin atîta vreme cît sînt reinviolate din mărturii directe și nu prin recompunere sentimentalizată. Desigur că cititorul ar fi dorit retopirea datelor ce i se oferă din abundență în cîteva pagini de sinteză, sau de portret interior, dar știind aplecarea spre sentimentalizare a lui Vărgolici spunem că este mai bine că a rezistat ispitelor de acest fel. Pentru că, ori de cîte ori se pune chestiunea explicării de către autor a unor procese sufletești, a unor atitudini ce angajau ființa interioară a celor despre care scrie, comentariul nu trece de suprafața lucrurilor. Îndreptarea lui Gala Galaction către biserică, cei cîțiva ani de monahat ai lui Arghezi rămîn, totuși, împrejurări nelimpazite. Apoi însuși aspectul neaccidentat al prieteniei celor patru, dacă așa va fi fost, trebuia să găsească argumentări mai bogate decît ni se aduc, în stare să justifice o dialectică a relațiilor umane ce presupune un regim complex de manifestare, date fiind și deosebirile mari de temperamente, mereu invocate.

Totuși nimic dramatic, nimic tensionat nu ni se semnalează pe traseul, pe lungul traseu al acestor relații și nu știu dacă faptul corespunde în totul adevărului sau e datorat vocației pacificatoare a exegetului. Acesta e prea dispus să privească lucrurile cu ochi „iertător”, să absolve chiar cînd nu este cazul, în locul examenului critic. Găsește aprobare, de pildă, poziția în favoarea neutralității adoptată de Gala Galaction în timpul primului război mondial, care chiar dacă era izvoită din convingeri nobile, politicește nu a fost mai puțin o eroare.

Cu acestea am ajuns și la principala obiecție pe care o avem de formulat: spiritul critic e intimidat la T. Vărgolici de pornirea hagiografică pe care i-am mai semnalat-o. Nu poate vedea critic, adică obiectiv, ci numai prin lentilele aburite de emoția atingerii cu lumea marilor creatori. Acolo însă unde dă înțietate faptelor, acolo unde se sprijină pe excelența sa documentație, fără a mai urmări inițiative de interpretare, acolo, deci, unde adoptă viziunea mai detașată a istoricului, contribuția sa e totdeauna de prim ordin.

G. Dimisianu

Prima verba

Ipostazele poetului

PE TEME istorice poetizează Aurel Șorobetea în primul ciclu al volumului *Apărătorii*, onorat cu premiul I, la concursul Editurii Dacia. Fiecare poem e o evocare a unei figuri notorii din istoria națională, intenția autorului fiind de a prinde într-o tabletă lirică un profil uman, dimensiunea lui istorică și, nu mai puțin, de a sugera în succesiunea portretelor o continuitate organică de ordin național-istoric. Sînt alese personaje cu destin tragic, luminos însă prin idealul patriotic conținut, oameni care „au fost uciși dar nu învinși”, ale căror fapte au rămas să vorbească despre viața lor dincolo de efemerul existenței individuale. Poetul le rezumă biografia într-un limbaj care se vrea al secolului al XX-lea — cam după ureche și după modă — completînd fișa lirică a fiecăruia cu o fișă cultural-istorică — ostentativă și, poeticește vorbind, gratuită. Ioan-Vodă, Mihai, Brîncoveanu, Grigore Ghica, Horea, Tudor, Huniade, Avram Iancu, Inocențiu Micu defilează în fața cititorului impresionîndu-l prin ei înșiși mai mult decît prin haina lirică în care, cu perseverență, îi îmbracă poetul. Iată, bunăoară, cum îl evocă liric Aurel Șorobetea pe Huniade: „Ne plecăm ție, jude / noi închinătorii / și multă în urmă / îndurerată / liude // Prințe Ioane, pururi slăvite, / binecuvînta-tu-ne-

ai Hînsa / tu, dăruit de dînsa / trupului frumos / minte cerească // La Al-bacetate / de-a încălcare, / spre viruință mare / din gură îți ieșea o sabie / și mîinile tale surle au fost” etc. O spun limpede: nu recunosc în asemenea opinteli de limbă română literară nici o valoare lirică.

Din fericire, al doilea ciclu al cărții, *Alte poeme*, îl reabilitează; găsim aici semnele evidente ale unui talent poetic remarcabil. Nu numai limbajul e altul — de data asta cu adevărat liric — ci și atitudinea poetului, mai puțin consemnativă, mai răspicată și, deci, mai personală. Din poeme ni se relevă un melancolic ispitit de cultivarea înclinației meditative, specifice, într-un stil întrucîtva ironic, cu detașare și vigoare ideatică. Memorabil e, în acest sens, poemul *Amiază*: „În cimitir paște un cal, / peste un cal, / peste primul război mondial / și-al doilea război mondial / Da, șirurile de pietre s-au ros / inscripțiile se bîlbîie; / vai, soldații aceștia / nimic nu iau în serios. / Se uită la femei, / peste în-grădături, / în învălmășeala civilă; / de sub mesteacăn, cerule / cum suride spre ei / o albă copilă. Plîng melodios / doamnele cu voal, / bărbații din primul / și fiii din al doilea război mondial. / O,

liniște, și cită pace; / crește aici, limpede / vremea oprită-n răstoace”. Registrul liric nu arată vrea direcție predilectă, poetul apropiindu-se cu egală plăcere de mai multe teme, caracterul unitar al poemelor din ciclul acesta fiind dat de dominantă afectivă (melancolia) nuanțată de ironie. Mai mult decît metafora, lui Aurel Șorobetea îi convine „anecdota” lirică; motivul e simplu: „povestea” — mai mult sau mai puțin discursivă — favorizează meditația lirică, în vreme ce cultul metaforei impune imaginației. Poemul final, și acesta memorabil, afirmă, în ciuda unor acorduri dimoviene, o cale poetică și fertilă și convenabilă structural poetului: „Muzica să plîngă lung: o, du Liebe / dincolo de stradă, aproape, să se plimbe / în grădina înaltă o doamnă între roze; / alb și tolănit, pe pereți la poze / să privești, și deodată, însoțită, o mască / fecioară, să-ți aducă aminte: Știi, era o sască, / umbra cu voi, ce minunat fanda / în-toarsă din trup... O, da!”. E de admirat autentică pasiune istorică a lui Aurel Șorobetea, dar personalitatea poetului se împlinește deocamdată în consecința liniei din *Alte poeme*.

Laurențiu Ulici

Calendar

- 22.VIII.1850 — a murit Nikolaus Lenau (n. 1802).
- 22.VIII.1887 — a murit Timotei Cipariu (n. 1805).
- 22.VIII.1890 — a murit Vasile Alecsandri (n. 1821).
- 22.VIII.1896 — s-a născut Șt. Fanu Duțulescu (m. 1973).
- 22.VIII.1917 — s-a născut Al. Piru.
- 22.VIII.1925 — s-a născut Șt. Ludwig Schwartz.
- 23.VIII.1934 — s-a născut Corneliu Ștefanache.
- 23.VIII.1971 — a murit Iulia Soare (n. 1920).
- 23.VIII.1973 — a murit George Cui-buș (n. 1923).
- 24.VIII.1820 — a murit Ion Budai-Deleanu (n. 1760).
- 24.VIII.1868 — a murit Costache Negruzzi (n. 1808 ?).
- 24.VIII.1955 — a murit Lothar Rădăceanu (n. 1899).
- 25.VIII.1856 — s-a născut Moses Gaster (m. 1939).
- 25.VIII.1900 — a murit Friedrich Nietzsche (n. 1844).
- 25.VIII.1907 — a murit B. P. Hasdeu (n. 1838).
- 25.VIII.1915 — s-a născut Grigore Preoteasa (m. 1957).
- 25.VIII.1940 — s-a născut Mihail Pelin.
- 26.VIII.1881 — s-a născut Panait Cerna (m. 1913).
- 26.VIII.1907 — a murit Iosif Vulcan (n. 1841).
- 26.VIII.1945 — a murit Franz Werfel (n. 1890).
- 27.VIII.1915 — s-a născut poetul haitian Camille Roussan.
- 27.VIII.1918 — s-a născut Leon Levitchel.
- 27.VIII.1928 — s-a născut Mircea Zăciu.
- 27.VIII.1943 — a murit dr. G. Ulieru (n. 1884).
- 27.VIII.1950 — a murit Cesare Pavese (n. 1908).

ZIUA CEA MARE A PATRIEI

S-A OBSERVAT acest adevăr : cu cit trece vremea, cu atât strălucesc mai puternic pe cerul memoriei razele lui August 1944. S-au făcut și se fac pe această temă con-fesiuni nenumărate aprinzându-se mereu acele făclii în cinstea clipei în care s-a născut libertatea patriei. Cei care au trăit-o, o re trăiesc, cei care o știu din istorie o trăiesc de asemenea ca pe o izbucnire de sentimente ale dragostei pentru țara de azi și de mâine. Într-o memorabilă cuvintare, Președintele țării, Secretarul general al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, spunea : „23 August 1944 va rămâne veșnic în conștiința poporului, amintirea sa transmițându-se din generație în generație ca un simbol strălucit al eroismului maselor populare, al spiritului revoluționar al comuniștilor, al tuturor militanților progresiști din patria noastră”

Ziua de 23 August 1944, cu întreaga ei desfășurare, a fost asemenea unei epopei – primul mare poem al Marii noastre Revoluții de vraja căreia și-au atins aripile generațiile care au urmat. În ziua a eu s-o strins dintr-odată, dar nu pe neașteptate, toată istoria națiunii noastre, cu întreaga ei tragedie și întreaga ei speranță, a într-un loc unde se bolovăneau ziduri sau se prăbușeau valuri, ca într-un loc în care se hotărîse facerea lumii, a unei „lumi nouă” – cum scria Sădoveanu. „A fost un haos al crimei, – scria marele prozator în *Ziua biruinții* – imitatorii de la noi ai nazismului s-au destrăbălat în fărâdelești Lungi și dureroși ani, în care fiecare clipă viitoare era o amenințare. Impotriva făptașilor se făureau însă arme nebiruite. Ca pasărea Fenix, omenirea va renaște iar din propriu cenușă”

Au trecut de atunci peste trei decenii, dar fiecare re trăiește clipa cu o și mai mare intensitate. clipa răzlețită în crîmpeie și în același timp contopită într-un singur șuvoi. Clipa-Moment, – cum scria Arghezi : „Înăuntrul vremii fără sfîrșit însă preistorică și anonimă, cînd anumită se înșiră veacurile, anii, zilele, ceasul rău, dar decisiv întotdeauna, *Momentul*. Tăra noastră le-a cunoscut pe toate și au parte de cele mai multe cearuri rele [...] Vorbește rar Momentul în împrejurări, dar atunci răspicat. Un Moment s-a chemat *Nouă sute șapte* [...]. Alt Moment, al *Grivitei Roșii* [...] Deasupra pușcăriei, taitasul tripoul, banche-tul, zornăitul aurului, peltița și pușca își făceau de cap. A căzut în ele trăznetul lui 23 August.”

Un trăznet care, într-adevăr, a despicat întinericul zdrobindu-i puterea. Un trăznet cu a cărui lumină poporul român, condus de Partidul Comunist, a scris una din cele mai glorioase pagini ale istoriei sale, pornind pe un drum conform cu interesele și aspirațiile tuturor popoarelor. Fiindcă iată „dacă prin fapta noastră din august – cum scria Geo Bogza – războiul a fost scurtat cu șase luni, putem

incerca să ne gândim ce a însemnat aceasta pentru atîtea popoare. Nu încă șase luni, ci una singură ar fi fost de ajuns, într-o vreme cînd din cer cădeau bombe cu tot mai mare putere de distrugere, iar spre cer se înălța fumul sinistrelor crematoriilor, pentru ca fiecare țară să-și fi plins mai puțini morți, mai puține orașe prefăcute în cenușă [...] A fi eliberat aceste pămînturi de fascism ! A fi grăbit sfîrșitul celui de al doilea război mondial ! Iată fața națională și internațională a marii noastre fapte din august !”

ASTFEL că 23 August, adînc încrustat în conștiința poporului, pătrunde tot mai mult și în conștiința omenirii, fiindcă rareori actul unei națiuni, izvorit din cele mai imediate interese ale ei, a corespuns într-un mod atît de necesar și într-o măsură atît de deplină cu interesele și aspirațiile celorlalte națiuni, cu interesele și aspirațiile întregii omeniri. Și totuși, 23 August e mai întîi și întîi sărbătoarea poporului român. E visul său, un vis drag, pe care nu-l poți nici sili, nici ruga să vină. El vine singur din secole, din cele mai îndepărtate timpuri ale gîndului și visului neamului românesc. Te uiți în istorie și se întîmplă să nu-l vezi un șir de ani, dar n-ai teamă, va reveni negreșit și-ți va sădi darnic în inimă, rădăcinile viitorului, ale celui viitor atît de sublim văzut de marele nostru Eminescu, în mirunata sa poemă „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie ?”. Ale celui viitor ce vine de la strămoși, din cuibul vitejilor lor, din vechia vatră a marilor noștri luptători cu sabia și cu gîndul, dintre zidurile Rovinelor și Războienilor, din tărîmul voievozilor și cronicarilor, și mai de dinainte, tărîmul de basm al luptei și răbdării, din țarina română cu inegalabilele ei cititorii de adîncă înțelegere a timpului și de o frumusețe și unică alcătuire în lume.

Și, iată-ne, după atîtea veacuri cu visul în față, tradus în fapte de Partidul Comunist Român. S-au scurs de atunci 31 de ani și odată cu ei concrete, trăite, copilărie și adolescența noastră rămase în depărtare cu siluetele lor impurătoare, fiindcă se spîrgeau pe atunci munții ca în basme și începuse reconstrucția țării, țara toată – un șantier ! Și era acel aer tonic, aerul romanticilor-revoluționari, în ciuda foametei apărută peste suferințele războiului. Eram, ca și părinții noștri, cu ochii încă umezi de lacrimile vărsate pentru cei pieriți pe front, dar eram totodată și cea mai tinăra și entuziastă vîrstă chemată la făurirea conștientă a noii istorii a țării. Coloană nesfîrșită, superba coloană fără sfîrșit a celor ce-au pornit spre Bumbăști-Livezeni și Agnita-Botorca, spre Lunca Prutului și Salva Vișeu, spre A.P.A.C.A. și Hunedoara, – nume de locuri ale unui timp legendar – cîntînd „Hei-rup” și „Răsună Valea” și avînd, alături de primele cărți, drept prime unelte lopoți și tîrnăcoape, cazmale și dinamite, ciocane și roabe. Iar ca simțăminte, bucuria frenetică, ideea de nemărginită libertate, încît și astăzi, după atîția ani, ni se aude vuietul inimii, bătaia ei în ritmul celui vers de foc recitat pe se-

ne improvizate în luminșuri de pădure unde se nășteau primele noastre șantiere : „Zdrobiți orînduiala cea crudă în nedreaptă !” E săpat în memorie tot drumul acela de zori răsărite la toate răs-crucile, cu sunete de sirene și vacarmul construcției celor dintîi uzine și hidro-centrale după legile tehnicii moderne. A construi, înseamnă a exista ! – aceasta era lozincă și ea venea din August.

Recitim vechile reportaje și ele ni se par astăzi ca niște popasuri depășite pe drumurile care-au mers mereu înainte, reportaje patetice, glorificînd evenimente care au intrat de mult în fluxul mare al timpului și, uneori, nici nu le mai sînt știute etapele, ci numai semnificația întregului. Dar întregul sîntem noi ! Noi, în societatea noastră. Undeva se vorbește despre niște probe de beton, la Sadu sau la Bicaz. Se supuneau aceste probe temperaturilor înalte și aceste probe au reușit și iată și semnificația – aceste probe au dat, de fapt, atunci măsura tăriei construcțiilor și a oamenilor, dar și a noii societăți. În altă parte este descris fantasticul spectacol al primei șarje de oțel din, pe atunci, noua oțelărie Simens Martin a Hunedoarei, – oameni aruncînd joarda cu virful înroșit și sîrînd în lături ca într-o sara-bandă, oale încinse și cascade de scînteii, lumini și aur prăvălindu-se cu furie – și iată și semnificația – acea șarjă dădea măsura forței industriei noastre viitoare ! Sînt anii în care se descriau fețele noi ale ogoarelor – începuturile irigațiilor în Bărgan, camioanele semănatului și secerișului în comun, fața satului nou și aceea a nașterii primelor „așezări fără arhive” –, aceste evenimente intră toate într-o în-lănțuire solidară cu întregul : probele s-au dat ! Într-o cîmpie cu mărăcinișuri vine un șir de camioane ; cineva coboară și infîge un steag și după el sar toți ceilalți. Lin-gă steag e coborîtă o ladă, apoi apar cîțiva băieți cu niște sape și niște țărșuși, iar după o zi își fac apariția și buldozerele. Peste încă o zi împrejurimile încep să se umple de vuiet, dealurile par să se dea în lături, și nu după multă vreme se văd aici trunchiurile din metal, beton și sticlă ale primului combinat chimic. E o imagine. O imagine-simbol dintr-un reportaj oare-care al celor vremuri de început. Dar, iată, totodată și semnificația : toată industria țării se naște în fața ochilor, nimeni n-o învață doar din carte, tot ce știm în legătură cu fizica, matematica și chimia, cu științele naturii și arhitectura industrială, vedem aievea în cutare și cutare loc al țării și nimeni nu le-ar mai putea da astăzi nici un fel de prioritate înafara cronologiei istorice : întîii Bicaz, apoi Argeș, întîii Hunedoara, apoi Galați... Fiindcă, parcă deodată, au plecat la un drum de o importanță tot atît de mare munca fizică și cea intelectuală. Sînt deci în plin mers „ciocanul, seceră și cartea”, și, ca să-l cităm iarăși pe Arghezi, vom adăuga : „Înnoită, primenită, reclădită, țara e alta. Floarea ei crește din ce în ce mai sus”.

Și iată-ne acum pe urmele vechilor călători străini și autohtoni, ale lui Paul de Alep, cel care spunea că „strălucirea acestor meleaguri stă în strălucirea vo-

ievozilor lor”, pe urmele lui Necul Ghica și Alecsandri, proiectați pe de-a dreptul pe cer și văzînd acolo, de sus, tot felul de peisaje uneori întrutotul tulburătoare, precum acesta al lui Grigore Alexandrescu al odinioară, în drum spre Brăila : „Ce ne dă cîmpie, cu ochiul te uimește ! Ce șărt se arată, ori încotro privești !” Și veni repede la o constatare a lui G. Călinescu, călătorînd pe-aceleași locuri urmă cu exact douăzeci de ani : „În ochii și caut să înțeleg ce prefacere esențială s-a petrecut în acest peisaj patetic”.

Reportajul pe care-l pomenim numindu-se „Brăila”, se constituie din miriade de oglinzi ale cîmpurilor, străzilor, porturilor (cu toate mărfurile sale : cereale, piatră, ciment, feroase, zahăr, lăzi cu vin și ulei, porumb, mere și nuci), dar și din oglinzi de oglinzi ale sentimentului pe care îl încearcă scriitorul vizitînd orașul. Panait Istrati. O subliniere însă mi se pare semnificativă pentru timpul acestor „urme în înfăptuire”. „În cinstea zilei de 23 August 1955, s-a construit aici baia Comarova, destinată oamenilor muncii. Și în cinstea lui 23 August la uzinele „Progresul” a luat ființă un serviciu medical sanitar ce mi s-a părut foarte cu zel condus de medicii respectivi. Și mai sînt tate în revistă puncte sanitare „în tot prînsul uzinei”, o anexă pentru tratamentul cu aerosol, o creșă, un cîmin de a sfîrșit, după ce vede „Ultima oră” a Mihail Sebastian, jucată pe scena Teatrului de Stat din Brăila, orașul de bașină dramaturgului, G. Călinescu notează : „Ceea ce mi-a atras atenția, a fost pînă la cul din sală care asculta atent, gustat smerenie”.

Iar noi, cred că trebuie neapărat să ne tîm la rîndu-ne, că toate astea se întîmplau în cinstea zilei de 23 August. Iar deci, cum există acel adevăr după care 23 August, acest Moment al noii României, devenit el însuși un factor mobilizator de energii, precum un frumos fluviu care străge în albia lui toate apele din jur : „Vom construi cutare uzină, vom construi cutare combinat, vom construi cutare institut. Vom construi, se va construi „cu gîndul” cei care surid din pămînt, la cei care arvrut să fie cu noi acum și să ridă și cu nu mai pot decît să suridă – cum scria Eugen Jebeleanu – cu surisul lor de tunc, din ultima clipă, proiectat în bănuitele bucurii ale celor de astăzi. Pentru că și ei se gîndeau la o sărbătoare la bucurie ; sărbătoare și bucurie pentru toți într-o așezare care să fie a tuturor”.

IN cinstea lui 23 August ! Nu e nici o exagerare, n-a fost nici atunci și nu e nici acum nici o exagerare, dacă veți spune azi, acum, în primul an al celui de al patrulea deceniu de libertate, în primul an în care a intrat în acțiune Programul Partidului Comunist Român de făurire a comunismului pe pămîntul României, în ultimul al celui mai important cincinal din istoria

alelor României socialiste, acum punem ca platformă de lansare spre viitorul prevăzut de Partid și de operele minții țării și construită din cel mai bun material; nu e nici o exagerare să spunem că, după depășirea greutăților a inundațiilor, iată, cu firea noastră românească, cel mai mare printr-atâtea, ne vom bucura, sigur, de o toamnă de aur, toamna roșii rodelor prin cele mai nebanuite colective. E toamna noastră nouă, nouă care va însemna roșul eroismului nostru care știe să se apere și să câștige orice vitregie. Viitorul. El a fost definitiv tras la înapoi, către cel de al XI-lea Congres, de Programul Partidului de făurire a societății multilaterale dezvoltate și înaintate spre comunism. „Este pentru noi o dată — spunea în Raportul său secretar general al Partidului — când poporul nostru dispune de un document care prezintă viața și lupta de două milenii ale românului, activitatea maselor noastre, a forțelor progresiste, a mișcării de eliberare, istoria însăși a partidului. Este, pe drept cuvânt, programul nostru, Carta teoretică, ideologică și politică a partidului, documentul de bază la răspunsul celor mai complexe probleme ale muncii și luptei poporului și ale lui nostru, ale perspectivelor dezvoltării noastre a țării”.

La 23 August 1944, s-a arătat dreptul nostru de a spune astăzi prin cuvintele lui general al partidului roșii la plenară din iulie, că „Marile succese obținute în realizarea cincinalului demonstrează justetea prevederilor programului al X-lea și ale Conferinței Naționale a partidului privind dezvoltarea economico-socială a țării în perioada 1971-1980. El exprimă realismul și caracterul mobilizator al planului, reliefează cu

putere forța transformatoare a partidului nostru, care aplică în mod creator principiile socialismului, adevărurile generale la condițiile concrete ale României”.

Și, astfel, vom putea vorbi, acum în prag de 23 August 1975, de noul cincinal, de cincinalul 1976-1980, care, firește, nu se poate baza decât pe realizările anterioare și pe hotărârile întregului nostru popor de a-l transpune în viață, cincinal care prefigurează noi perspective în drumul ascendent al patriei spre progres și civilizație.

In acest cincinal care a și început, ne regăsim cu toții pe un drum clar ce ne poartă spre condiții și mai prielnice pentru țara noastră de mâine. În bilanțul făcut la Plenara comună din iulie a Comitetului Central al P.C.R. și Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României s-au precizat rezultatele remarcabile în toate compartimentele social-economice, amintindu-se, în primul rând, acel fapt hotărâtor ce privește ritmul dezvoltării industriale. S-a subliniat, deci, că producția globală industrială a crescut în patru ani și jumătate într-un ritm mediu anual de cca 14%, iar în primul semestru al acestui an creșterea a fost de 14,5% față de primul semestru al anului trecut. Chiar și în agricultură, în ciuda unor condiții climatice nefavorabile, iar recent, a unor calamități naturale cu consecințe grave asupra întregii economii, s-a estimat o producție vegetală crescută cu cca 30% față de cincinalul 1966-1970. Astfel, se poate spune că nu există domenii în care să nu se fi înregistrat creșteri, în care să nu se fi

obținut, în acești ani, succese demne de remarcat. Ca urmare — după cum s-a subliniat în Plenară — venitul național a sporit într-un ritm mediu anual de 12,6%, fundal trainic pe care se proiectează planul dezvoltării economico-sociale a țării în următorii cinci ani, plan care are, de asemenea, drept trăsătură esențială dezvoltarea în ritm intens a industriei. Dar, așa cum s-a precizat, nu este nicidecum vorba doar de deosebiri cantitative. Economia țării noastre a atins un asemenea nivel de dezvoltare, încât ne interesează nu numai dimensiunile cantitative ale producției, ci și calitatea ei. Țelul suprem: asigurarea bunăstării populației. Astfel că toate obiectivele care vizează ansamblul dezvoltării economiei naționale sunt subsumate obiectivului de bază ale planului pe 1976-1980: ridicarea susținută a nivelului de trai material și spiritual al poporului.

De fiecare dată, ziua de 23 August va marca un început și, totodată, o desăvârșire de noi opere social-culturale spre binele oamenilor muncii din România socialistă. Fiindcă, iată, în Cincinalul care urmează retribuția reală a populației va crește cu 18-20% și pentru ca veniturile între principalele categorii sociale să se apropie, veniturile reale ale țărănimii vor spori cu 20-25 la sută. Iar la aceasta — așa cum s-a subliniat — se adaugă veniturile din fondurile sociale de consum suportate din fondurile de stat. Drept urmare putem nota că la nivelul anului 1980, volumul total al veniturilor reale ale populației va fi cu 37 la sută mai mare decât cel de azi! E un gând, dar totodată și o certă împlinire. O dorință, un vis, dar totodată și o certă realizare. O realizare care începe cu această vară fierbinte, când, după năpăstuirea apelor invinse, o înscrim în planurile noastre de viitor.

Și cu gândul la această mare sărbătoare

a poporului nostru simțim absolut sigur că Cincinalul viitor, a cărui atmosferă de muncă avântată, de entuziasm creator se prefigurează încă de pe acum, va fi o etapă de o importanță hotărâtoare în drumul spre culmile civilizației socialiste și comuniste. Civilizația și modul de viață, de gândire și acțiune care fac prestigiul României în lume. Pretutindeni în lume țara noastră este astăzi cunoscută ca exponentă a progresului, a viitorului, a umanismului. Încă în urmă cu un deceniu Argezei scria: „atent la opinia publică, de sus și de jos, din țările streine, văd crescându-i României an de an prestigiul și însemnătatea. Cei care au vizitat-o nu mai pot s-o uite, ceilalți doresc pasional să o vadă acasă la ea. Între popoare, România se impune printr-un contrast care, mărturisit mereu, mă emoționează. Steagul ei liber și sigur pe sine ondulează înălțat în cerul senin, salutat de toate drapelele celorlalte neamuri și țări. România lucrează, gindește și scrie, România cântă, România vorbește. Glasul ei a făcut înconjurul lumii”.

La temelia tuturor acestor succese strălucite stau iubirea noastră de țară, dragostea față de popor, de prezentul și de viitorul lui, de marile, de eroicele sale fapte din August, devotamentul nestrămutat față de Partidul Comunist Român și față de Secretarul său general, omul a cărui activitate este indisolubil legată de prefacerile profund înnoitoare ale acestor ani dinamici.

Vasile Băran

Modalități actuale

DEZBATEREA asiduă și neîntre-ruptă din ultimele două decenii a problemelor criticii literare și artistice e un simptom general ce caracterizează, de fapt, mișcarea literară de pretutindeni. Un catalog care se referă doar la discuțiile cu privire la critica din sfera occidentală, și anume la perioada dintre 1956 și 1966, înregistrează nu mai puțin de 7 000 de lucrări, ceea ce înseamnă — după aceeași statistică bibliografică — jumătate din numărul romanelor apărute în același răstimp pe scară mondială și mai mult decât totalitatea volumelor de poezii publicate concomitent. Faptul solicită, desigur, explicații ample, dar firește nu putem înșirui aci decât pe cele mai însemnate.

Abundența lucrărilor de critică din ultima vreme se datorește mai întâi creșterii numărului de volume apărute în toate țările și în toate genurile și speciile. Deși critica a devenit astăzi un gen relativ mai independent putându-se exercita și în domeniul teoriei și istoriei literare ca și în cel al preocupărilor programatice, ea rămâne totuși stringent legată de producția literară pe care e obligată s-o comenteze. După tradiția ei care porcede — după cum se știe — încă din antichitate, oficiul critic e, prin etimologie chiar, un act de judecare a valorii operelor, și nu unul exclusiv de inventariere și descriere. Publicul se dorește orientat și stimulează ca atare frecvența și eficiența criticii, prin urmare aceasta devine o manifestare practică a selecției și recomandării spre uzul cititorilor. Operația se dovedește însă dificilă și prin dezvoltarea tot mai vie a complexității fenomenelor literare, ceea ce presupune un efort multiplicat în vederea explicării lor. Critica nu se mărginește la o misiune de fărâmițare așa cum o vădesc comentariile, ci tinde spre un orizont mai larg, spre cel al teoriei literare privind însăși esența și rolul artei. S-a spus, și cu drept cuvânt, despre misiunea criticii că ea reprezintă „conștiința de sine a literaturii”, dar să nu se uite că aceasta din urmă e — la rîndu-i — o formă a conștiinței sociale și că, prin urmare, de fapt critica exprimă „o conștiință a conștiinței” literaturii și duce la un examen cît mai adecvat al funcțiilor ei specifice. Roland Barthes identifică în critică „un cuvînt despre cuvînt”, dar expresia nu trebuie înțeleasă în sens strict formalist întrucît „cuvîntul” autentic nu trebuie golit de continutul lui de idei.

Înmulțirea volumelor, studiilor, articolelor și cronicilor de critică se explică mai cu seamă prin strădania lor mai profundă de a cuprinde nu numai aspectele particulare ale fenomenului literar, ci — după cum observam mai sus — sensurile menirii lui generale sociale. De fapt, se tinde spre ieșirea din preo-

cuparea analizei individuale a cărților spre promovarea funcțiilor lor active.

MULTIMEA scrierilor critice se mai datorește și diferențierii metodelor pe care le folosește, tot mai numeroase și mai distincte în ultima vreme. Să amintim, mai întâi, pe cele ale criticii tradiționale care stăruiesc și în actualitate: critica de erudiție, documentare, monografiile, manualele și chiar tratatele, variatele caracterizări de tipul lui Lanson. Ele discută, mai departe, și cu drept cuvînt, operele literare, contribuind la popularizarea și valorificarea lor. Dar, după cum se știe, a apărut de cel puțin trei decenii, „noulă critică”, adică noi metode care și propun să îmbogățească demersurile criticii actuale abordînd operele literare din mereu alte puncte de vedere. S-a observat că o caracteristică generală a acestei „critici noi” ar fi tendința spre interpretare a fenomenului literar în cadrul unui sistem de gândire mai general, a unui filosofic. De fapt, nu trebuie uitat că nici critica tradițională, progresistă nu se mărginea la factologie și descriptivism, și că, firește, nu-i lipseau nici interpretările. Se poate vorbi, de pildă, de contribuțiile lui Gherea general recunoscute chiar de adversari amintindu-se ancorarea lor în sistemele sociologice ale epocii și apoi în concepțiile marxiste.

Nu e desigur lipsit de interes să ne referim, cel puțin succint, la cîteva din principalele direcții ale criticii contemporane în perspectiva interesului științific pe care-l reprezintă pentru noi astăzi și pentru concepția noastră socială.

Un vădit avînt a luat pînă în ultima vreme, în cadrul „noii critici” — după cum se știe — critica psihanalitică denumită, în unele interpretări, și „psihocritică”. De fapt, metoda nu e prea nouă din moment ce unul din primii ei reprezentanți — Otto Rank — a aplicat-o îndată după 1930, evoluția spre „psihocritică” producîndu-se însă mai tîrziu, în deceniul al șaselea cu Charles Mauron. Se cunoaște miezul concepției psihanalitice adaptate la critica literară. E vorba de rolul așa numitei „personalități inconștiente” a scriitorilor pe care critica ar fi datoare a o descoperi, apoi — în alte concepții — de „zonele prereflexive și extrareflexive” din care s-ar înălța anume opere. La alți reprezentanți ai acestei direcții se urmărește „imaginea obsedantă” a scriitorilor, nucleul-motor al întregii lor opere care ar izbucni tot dintr-o regiune de sub nivelul conștiinței. Se poate ușor reține faptul că interesul explicativ se reduce — în cuprinsul acestei concepții — la determinanțele inconștientului sau cel mult ale unor zone din preajma lui, prin urmare departe de orice atitudine lucidă și de orice arie socială. Nu poate, firește, apărea,

Ion Gheorghiu: PEISAJ AGRICOL

în acest cadru, vreo preocupare de funcționare și rolul activ al criticii în societate.

Metodele formaliste nu sînt nici ele, de asemeni, prea recente spre a se integra cu totul în „noulă critică”. Ele purced din perioada dintre cele două războaie, din psihologie și lingvistică mai ales, și s-au dezvoltat mai amplu în deceniul al șaselea. Printre ele un loc de frunte îl ocupă sau, mai bine, l-a ocupat **structuralismul**. În prima lui accepțiune logică, metoda are o aparență tipic formalistă. Se discută integrarea componentelor opereii într-o unitate organică care — ca în orice sinteză — conferă totului calități ce depășesc părțile constitutive. Pînă aci ancorăm limpede în formalism, dar acesta e susținut — de fapt — doar de o anume concepție statică despre „structură”, socotită ca un corp închis, fără relații sociale externe. E evidentă — și de data aceasta — căderea în izolare a artei și critica se mărginește doar la constatarea descriptivă a lăuntrului și formeii opereii. Structuralismul a evoluat însă spre o anumită metodă genetică și spre dezvoltarea unui sistem de semne care nu sînt doar expresii, ci forme legate de idei, de sensuri, de concepții. În acest fel structuralismul și-a deschis calea spre prețuirea valorilor de continut și implicit spre critica structuralistă marxistă, ca uneori la Barthes și mai ales la I. Lotman.

UN alt aspect al criticii contemporane la care ne vom opri e, desigur, cel existențialist, dezvoltat începînd mai cu seamă din deceniul al cincilea de către Sartre. Existențialismul e în fond un umanism inserat în istorie și, prin urmare, atent la rela-

țiile dintre oameni, propunînd uneori și o „filosofie a acțiunii”, cu tendință spre practicitate, apropiindu-se uneori de marxism și prin ideea angajării prin acte la opera de înfrîngere a societății. Critica literară urmărește desigur și ea problemele existenței umane, dar demersul nu trebuie să se reducă la o metafizică pură, ci să scoată în relief conceptul „existenței” ca element activ și punct de plecare al propășirii sociale. Firește, aceasta rămîne și direcția criticii marxiste, așa cum se dezvoltă ea în ultima vreme la Lukács, Gramsci sau Goldmann, fiecare în felul său propriu. Dar aci nu trebuie să uităm pe precursorul român al criticii marxiste care e Gherea și căruia se pare că nici istoricii noștri literari nu-i recunosc meritele pe scară mondială. Într-adevăr, după cum am arătat-o încă de peste un deceniu, Gherea trecuse la aplicații marxiste în critică chiar din perioada lui de la „Contemporanul” și anume între 1885 și 1891, cînd Paul Lafargue, Franz Mehring și G. V. Plehanov abia începuseră publicarea studiilor lor de critică marxistă pe care cercetătorul român nu avusese posibilitatea de a le cunoaște. El se angajase, de pe atunci, spre noua orientare, depășind determinismul sociologic tainist paralel, ba chiar înainte de primii critici europeni marxști, anterior cîtați.

Acuzația ce s-a adus totdeauna și pînă astăzi criticii marxiste de a se limita la descoperirea caracterului documentar al literaturii considerată ca reflex sociologic al epocii nu poate fi bazată pe texte precise. Gramsci, de pildă, în polemică cu Croce, distingea între valoarea istorică propriu-zisă a literaturii și caracterul ei estetic, socotit absolut necesar spre a intra în sfera artei. Lukács descria și explica pe larg realismul german, francez și rus în cadrul european, prin accente hotărîtoare puse pe arta scriitorilor văzută ca formă a conștiinței sociale. Notele despre literatură ale lui Adorno, ca și eseurile sale cu privire la Balzac, Proust și Valéry, ca și de fapt întreaga școală de la Frankfurt nu ignora de loc cerințele estetice. Nici Goldmann, în studiile lui din ultimele două decenii, cercetînd relațiile dintre opere și grupele sociale, nu se mărginea la nivelul continutului, ci se referea la structurile imaginarii în care se cuprindea și o viziune despre lume încadrată în coerența artistică a fenomenului literar.

Se înțelege că pentru întreaga critică marxistă izolarea insulară a literaturii nu putea avea nici un sens și că dimpotrivă menirea ei socială devenea axiomatică. De altfel, mai e de observat că diferitele metode ale criticii despre care am vorbit mai sus se valorifică și devin fecunde în măsura în care, depășind „explicațiile” strict intrinseci ale literaturii ca cele din critica psihanalitică sau din cea ortodox structuralistă, se îndreaptă spre o inserare a fenomenului literar printre complexe conștiinței sociale în vederea promovării acesteia alături de ceilalți factori activi ce o determină.

De la simbol la realitate

APROAPE fără excepție, proximitatea marilor evenimente generează spontan nevoia de bilanțuri. Ele populează presa cu voci din cele mai diferite. Unele fac comparații între zilele trăite azi și perioada dinainte de război, măsurînd înfăptuirile și desprinzînd concluziile respective.

Personal, nu sînt în această din urmă categorie, întrucît am trăit și cunoscut numai perioada de după Eliberare — și nu în totalitatea ei.

Astfel, vîrsta cînd am început să înțeleg cele ce se petreceau în jurul meu a corespuns, în datele ei generale, cu o mare deschidere culturală — cea mai mare după 23 August — fenomen pozitiv, de natură a trezi elanuri majore în generațiile mai vîrstnice și a crește o generație nouă, eliberată de complexe. Mă refer atît la contribuția criticii în „luptă” pentru receptarea clasicilor, dar mai ales a contemporanilor, români sau străini. Pot spune astăzi fără prea mari exagerări că am redobîndit valorile clasice românești. Am fost contemporan cu o veritabilă nouă naștere,

prin eforturile de revalorizare, a lui Maiorescu, Duiliu Zamfirescu, Lovinescu, Adrian Maniu, Voiculescu, Blaga, Ion Barbu.

Climatul spiritual al acelor ani de la finele deceniului șapte — mă refer la aceia pentru că atunci am început eu însumi să cunosc și să înțeleg lumea, să mă încumet a lăsa o urmă în viață — m-a ajutat să mi-i reprezint corect în istoria literaturii române.

Văd în deschiderea acestor ani semnul sub care am înțeles că se pot scrie și trebuie scrise cărți de dezbatere, o proză încărcată de probleme grave, abordate curajos și tratate în mod deschis. În același timp, această perioadă mi s-a înfățișat prin înflorirea și dezvoltarea critică a celor mai variate formule literare, care s-au îmbogățit și perpetuat, ori, altele, s-au devalorizat și au dispărut prin acțiunea lor liberă.

Perioada care a urmat debutului meu a însemnat pentru mine o altă luptă cu perceperea și înțelegerea realității, a legilor ei, altele decît cele ce operau

în povestirile mele — fantastice — din primul volum publicat. Am încercat să ies din simbol și să înțeleg realitatea, pe care am îmbrățișat-o cu convingere pe cît de prudentă, literar vorbind, pe atît de plină de speranțe pentru mai tîrziu. Cu aceste gînduri, permanent în minte, am scris romanul **Lumină pentru cei singuri**, apărut anul acesta și care a însemnat pentru mine un nou prag trecut.

Înțeleg formula „realism”, căreia mă simt atașat, în sensul ei cel mai direct și mai exact, adică un realism care să nu escamoteze, nici să idilizeze realitatea, ci s-o studieze în profunzimile ei cele mai autentice, să nu se teamă de aspectele mai incomode ale vieții, și care, mai ales, să se ferească de soluții gata date. Făcînd o comparație, vîd în relația literaturii de azi cu faptele realității de azi, relația directă și sinceră, fermă și radicală, a scriitorului cu cititorul său.

Gabriel Gafița

Al. Dima

Critica literară și poezia

RELAȚIA critică literară-poezie constituie un raport capabil, prin sine însuși, să dea măsura vieții literare. Parcă în nici un alt domeniu al artelor rolul criticii, precum și maniera în care își abordează obiectul de studiu, nu capătă atita semnificație și importanță, — atât pentru formarea conștiinței de sine a actului literar, cât și pentru diversificarea și nuanțarea demersului critic în genere; ca să nu mai vorbesc despre formarea și rafinarea gustului public față de poezie. Am impresia că poezia română de astăzi reprezintă un teritoriu cultural care, pe măsură ce se lasă explorat și definit, ne propune citeva superlative: este domeniul cel mai diversificat — ca modalități de expresie; cel mai dificil de cuprins — într-o viziune unificatoare, dar nu nivelatoare; cel mai bogat — în personalități literare; cel mai aventuros — ca experiment artistic, mergind nu numai o dată până la cazul-limită; precum și cel mai instabil — ca topografie a valorilor, întrucât fiecare nou volum de versuri poate produce surprize spectaculoase, chiar în activitatea aceluiași scriitor. Cu alte cuvinte, domeniul poeziei noastre de azi mi se pare cel mai vast — ca număr și varietate de obiecte artistice. Această stare de lucruri impune criticii literare care se apropie de faptul estetic al poeziei o sarcină dintre cele mai grele și mai complexe. În rândurile ce urmează am să mă ocup de un singur aspect al acestui raport, și anume — adecvarea instrumentelor critice la specificul concret al obiectului poetic.

La o privire atentă, dinlăuntru, se vede limpede că în lirica românească actuală coexistă, puternic reprezentate, cele trei modalități fundamentale ale limbajului poetic. Prima modalitate, pe care aș numi-o a limbajului *tranzitiv*, caracterizează nu numai lirismul angajat, de inspirație patriotică, ci și lirismul confesiv și descriptiv; cultivând mai ales formele tradiționale de prozodie, manifestând o irepresibilă încredere în cuvânt, acest tip de limbaj poetic se concretizează atât ca strigăt nud, direct, patetic, cât și ca expresie ce „travestește” uneori diverse structuri narrative, în-deosebi de tip parabolic și baladesc. Poeți ca Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Geo Dumitrescu, Nina Cassian, Aurel Rău, Al. Andrițoiu, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, și alții, practică acest limbaj, continuând astfel un filon prestigios al poeziei noastre naționale. O altă modalitate este aceea a limbajului *sugestiv*, dictat de conștiința simbolică a cuvântului,

în cadrul căruia discursul poetic — niciodată destul de simplu și clar — își dezvăluie virtuțile polisemice, solicitând o lectură atentă, fină, avizată, aproape o de-codare. Este tipul de scriitură în care excelează poeți ca Al. Philippide, Radu Boureanu, Emil Botta, Ion Caraion, A.E. Bacosky, Cezar Baltag, Dan Laurențiu, Constanța Buzea etc. În fine, a treia modalitate este aceea a limbajului *reflexiv*, ilustrată de poeți ca Virgil Teodorescu, Gellu Naum, Leonid Dimov, Nichita Stănescu, Ion Gheorghe (parțial) și alții, la care expresia își pierde caracterul referențial, se ipostiază în materialitatea sa sonoră, constituindu-se într-o supra-realitate semnificativă, limb de iradiație a virtuților marginale ale cuvântului. Este de prisos să atrag atenția că aceste modalități nu sunt teritorii absolut delimitate, ci adevărate zone de interferență, și că — în cadrul aceluiași tip de limbaj poetic (de altfel, caracterizat aici cu totul sumar) — diferențe esențiale se ivesc de la un poet la altul.

Mă întreb — oare critica literară și-a acordat instrumentele de lucru cu această stare de lucruri? Mă tem că nu, în orice caz — nu întotdeauna. E destul de frecventă, de pildă, „metoda” critică a povestirii conținutului unei poezii. Or, dacă un asemenea demers ar putea da rezultate, eventual în cazul limbajului transparent, unde atât progresia confesivă a sentimentului, logica ideilor poetice, cât și infra-structura „situației” lirice pot fi narate, — mi se

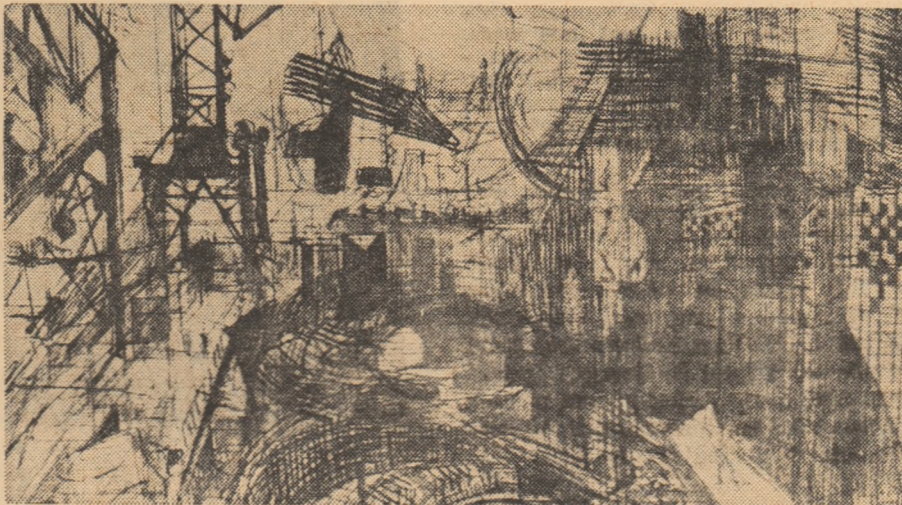
pare că se poate de evident că în celelalte cazuri acest tip de analiză primitivă a poeziei rămâne cu totul ineficientă. Lipsa de adecvare a instrumentului critic la obiectul de cercetat vădește aici o indiscutabilă carență a intuiției critice; carență cu atât mai regretabilă cu cât tinde să permanentizeze o greșită lectură a poeziei moderne, întreținând astfel în marele public rudimentele unei „înțelegeri” anacronice a substanței poetice. Mi se pare ciudat că, după atâtea decenii de poezie modernă, unii critici continuă să facă „rezumatul” unui poem, să-i extragă „ideile principale”, să aplice niște scheme didactice rigide — valabile, poate, în anumite împrejurări — la o realitate fluidă și schimbătoare care nu se mai lasă prinsă în asemenea capcane.

Cîteodată, procedînd la discutarea unor masive volume de poezie — de obicei, selecții antologice din întreaga operă a scriitorului — unii critici blazați ne oferă o altă mostră de inadecvare a instrumentului la obiect: lectura parțială. În climatul actual al literaturii noastre, fulgerat de debateri teoretice, hrănit de seve ce vin și din tradiția autohtonă, și din experiența poeziei contemporane de peste hotare, puțini sunt poeții care nu prezintă o marcată evoluție, chiar într-un timp relativ scurt. Căzută cel mai proteic, fără a fi totuși singurul, este Ion Gheorghe. În asemenea situații, critica este datoare să lupte împotriva lenei de gândire care o împinge să lipească o singură etichetă,

unilaterală și limitativă, pe fruntea poetului analizat; ea ar trebui să parcurgă, alături de autor, întregul itinerar al modalităților lui de expresie, să-i marcheze pragurile (valorice, sau numai evolutive) pentru a furniza o imagine completă, fidelă, a traiectului liric, un portret în mișcare, cuprinzător, al personalității. Lectura parțială a unei întregi activități lirice divulgă comoditatea spirituală a criticului, consacră o imagine-standard a poetului, ridică la rang de emblemă definitivă un simplu demers, de cele mai multe ori depășit. În felul acesta, cititorul mediu — care, în general, e foarte amator de clișee simplificatoare — preia fără discernămint o imagine deformată și restrînsă, un fel de ersatz critic, precipitat de prejudecăți care au operat latent.

Există însă și un tip de inadecvare oarecum inversă: lectura supralicitantă, aceea care se manifestă mai ales față de tinerii poeți. Mărturisesc că — acum cîteva ani, cînd am scris mult despre debutanți — eu însumi am căzut în această greșală. În dorința, firească, până la un punct, de a încuraja și promova, nu arareori criticul scrie despre prima carte de versuri a unui tînar cu un entuziasm exagerat, propunînd — ca repere comparative — exemplele cele mai strălucite ale genului. Nu numai o dată, cite un debutant a fost comparat cu Eliot sau Saint-John Perse. Desigur, asemenea asocieri de nume nu doresc să indice decît direcția stilistică a unor încercări; dar, atunci cînd sunt formulate cu prea multă lipsă de măsură, într-un limbaj critic pretențios și sforțitor, fără rezerva obligatorie recomandată — aș zice — de bunul simț, ele pot lăsa impresia unor supraevaluări derutante, în primul rînd pentru poetul în cauză.

Pentru a fi operantă în planul judecăților de existență, de situare și de valoare, critica poeziei este chemată — mai mult ca oricare altă îndeletnicire epifemenală — să se acordeze obiectului asupra căruia se exercită. În pofida numelui ei generic unificator, poezia este de fiecare dată alta, cu fiecare poet, cu fiecare poem. Domeniul ei, variat și fragil, impalpabil și schimbător, captivant și refractar în același timp, nu se lasă luat în stăpînire și legiferat decît cu prețul unei apropieri amoroase, — act complex în care luciditatea și intuiția, măsura și finețea, cultura și gustul, competența și onestitatea profesională conlucrează armonios.

Mariana Petrașcu: PORȚILE DE FIER

Ștefan Aug. Doinaș

De-o ființă cu țara

Cel de-o ființă cu țara nu pierde vreodată —
Trece în riuri și-n ramuri, ajunge
Flacăra peste comoară
Sau și mai bine: devine el însuși —
Un ochi prin care patria
Nemurirea și slava-și contemplă.

Cel de-o ființă cu țara
Stă pe marginea visului,
Gata oricînd să se-arunce-n genune
Pentru-o frunză a ei,
Pentru-o lacrimă-n care
Dorm deopotrivă
Străbuni și urmași.

Semănător de speranțe, culegător
Al propriilor roade
Puse pe masa mulțimii,
Știind să ridă cu ea
Și să plîngă —
Cel de-o ființă cu țara.

Dim. Rachici

Pămînt al României

Pămînt al României, să exiști
purtîndu-ți din istorie coroana
să-i vindecî libertății tale rana
e August timp înalt, de comuniști.

Înaltul timp de Țară și de Veac
a-ngemănat augusta lui putere
împărăteasca muzică de sfere
a Romei, cu adîncul suflet dac!

Ca Dunărea în vadul ei profund
și năzuind seninul, ca un munte
stă August între veacuri, ca o punte
sub discul soarelui rotund.

Căci de la soare-am învățat să fim
pămînt de Țară, în timpul nou de Țară;

cu sufletul rotund ca o brătară
desăvîrșirea timpului sublim.

Obîrșia de foc pe-orbita ei
rotîndu-se-n dogoritorul spațiu
al libertății românesc nesațiu
a fost aici statornicit temei...

Punct cardinal. cu tine-n ochi, desfid
galopul sterp al anilor, furtuna
cu August de-o ființă, port cununa
luminilor aprinse de partid!

Pămînt al României, să exiști
purtîndu-ți în istorie coroana
munteana, moldoveana, transilvana
e August timp înalt, de comuniști!

Ion Potopin

Teatru

Prefață la stagiunea 1975 – 1976

Dramaturgia românească și universală

ȘI ÎN STAGIUNEA 1975—1976 Teatrul de Comedie va continua să „readucă” pe scena sa mari texte ale dramaturgiei universale. Evident, acest lucru nu e o noutate (amintiți-vă **O noapte furtunoasă**, **Volpone**, cele două piese ale lui Calderon, atât de inteligent „combinat” de Cecealdi, și spectacolul Molière gândit și realizat de Șepilici și Plătăreanu, un soi de unicat, până acum, la noi), ci un lucru absolut necesar educării publicului și, în egală măsură, trupeii noastre. Așadar, vom prezenta **Trei surori** de Cehov, **Jocul dragostei** și **al întâmplării** de Marivaux și **Doctor fără voie** de Molière.

Absența atât de îndelungată de pe afișele bucureștene a unor piese de mare valoare, ca de pildă **Trei surori**, e doar aparent paradoxală: cauzele sînt precise și ele pot fi împărțite, pentru nevoia unei ordonări, în două categorii. În primul de teatru se apropie de textele „supercelebre”, „supercunoscute” cu mai multă prudență, înțelegînd să le monteze doar atunci cînd are într-adevăr ceva nou de spus. În al doilea rînd, „clasiicii” se pun ceva mai rar în scenă pentru că, în general, spectatorii și specialiștii nu încearcă să vadă, să simtă noul vis-à-vis de text, ci — cu sau fără voie — judecă vis-à-vis de **amintirea** unor reprezentații mai vechi, unor comentarii îngurgitate pe nepusă masă, unor rutine supercomode.

Desigur, am văzut și eu cele **Trei surori** de la MHAT sau pe cele ale Naționalului bucureșten, în regia lui Moni Ghelerter; am văzut și spectacolul lui Lawrence Olivier, și pe cel al lui Ervin Axer, și chiar pe cel, cu adevarat excepțional, al lui Krejča. Cîneva m-a întrebat într-o zi dacă sînt de acord cu viziunea lui Stanislavski asupra piesei. Întrebarea mi s-a părut și continuă să mi se pară simptomatică pentru modul mecanic de judecare a fenomenului teatru. Spectacolul pe care vreau să-l realizez nu e nici pro-Stanislavski, nici anti-Stanislavski, nici pro-Naționalul bucureșten, nici anti-Ghelerter, nici pro-Lawrence Olivier, nici anti-Lawrence Olivier, nici pro-Krejča, nici anti-Krejča, pentru simplul motiv că eu nu regizez nici **Trei surorile** lui Stanislavski, nici pe cele ale lui Moni Ghelerter sau Lawrence Olivier, ci pe cele ale lui Cehov, citit și văzut de mine în 1975. O montare care dorește să exprime universul cehovian cu uneltele scenice de azi; care vrea să descopere sub **prima crustă** de „atmosferă”, de cotidian ușor plictisitor, de poezie a gestului cotidian, de curgere leneșă a acțiunii, excepționalul conflict tragi-comic dintre visători și puternici, dintre cei ce cred că vor și deci filosofează la infinit pe marginea verbului „a voi” și cei ce, nesinchisindu-se de gramatica vieții, acționează, făcînd din „a vrea” echivalentul lui „a reuși”, a reuși oricum, nefînd cont de nimeni și de nimic.

Alături de dramaturgia universală, creația literară românească va fi, ca de obicei, unul dintre punctele de interes central ale repertoriului Teatrului de Comedie. Piesa lui Aurel Baranga, **Viața unei femei**, e o dezbatere adevărată, o discuție de azi și pentru azi, o analiză a destinului și oamenilor care determină „destinele”. Va fi un spectacol de „autor”, regia fiind semnată de dramaturg care, după cum vedeți, nu mai crede, de la dispariția lui Sică Alexandrescu, în regizori.

Ultima parte va fi definită de intrarea în repetiții a unui alt autor — mo-

dern, a „clasicului” Brecht, cu piesa **Omul cel bun din Seciuian** (va fi cel de al patrulea Brecht realizat de teatrul nostru, cel de al nouălea regizat de mine).

Teatrul de Comedie încearcă să-și păstreze caracteristicile sale, opțiunile sale stilistice și repertoriale și anul ce vine, cum însă nu crede că știe tot, cum nu se vrea academic, încearcă să ia pulsul tinerei generații prin colaborarea cu unii din componenții ei (și, astfel, regia piesei spaniole va însemna și debutul bucureșten al Nicolettei Toia, iar pentru Marivaux ne gândim tot la un tînăr).

Lucian Giurchescu

Eternul Shakespeare

STAGIUNEA viitoare începe pentru mine la 25 august: am fost invitat de „Tolenaacademie” din Olanda ca începînd de la această dată, timp de două luni și jumătate, să predau cursuri anului IV. Această academie de teatru invită regizori străini să predea cîteva luni unei clase, așa că la sfîrșitul unui an de învățămînt, pe lîngă profesorii permanenți, studenții au posibilitatea să lucreze cu doi, trei sau chiar patru regizori diferiți. Conducerea academiei consideră că această diversitate de stiluri este necesară creării unei individualități distincte a studentului. Este o ipoteză de lucru care nu obligă la unanimitate.

După întoarcerea mea la București, în luna noiembrie, voi relua repetițiile și voi termina spectacolul **Timon din Atena** de William Shakespeare. Rolul titular va fi jucat de George Constantin. Sînt foarte fericit că pot să mă întîlnesc cu acest mare actor, cu ocazia unui text greu și important.

Dinu Cernescu

Radio Televiziune

Vechea și înțeleaptă vorbă românească „a fi om de omenie” s-a aflat în miezul revistei literare și artistice a televiziunii pe care am ascultat-o și văzut-o săptămîna trecută. Pare a fi mult de atunci, însă o temă ca aceasta nu-și va putea pierde niciodată actualitatea. Editorul emisiunii, Valeriu Răpeanu, a formulat, în foarte buni termeni, sinteza pe care o realizează poporul român, azi, cînd reușește să fie, la valențe înalte, expresia unei omenii seculare și a unui nou mod de a înțelege și trăi viața. Prin această sinteză, prin acest umanism, este pe deplin exprimat sensul zilelor noastre și transmis, pentru generațiile viitoare, mesajul cunoașterii, al înțelegerii și al creației prin muncă. În sprijinul tezei sale, Valeriu Răpeanu a evocat personajele cele mai de seamă, „eroii” din literatura clasică românească. A stăruit, apoi, asupra eroilor contemporani, desprînși din literatura ultimelor trei decenii, anume din romanele scrise de Za-

Tinerețea artei

AȘTEPT cu nerăbdare începutul stagiunii, pentru că-mi doresc întîlnirea cu noua piesă a lui Marin Sorescu; am citit cîteva fragmente din acest text, ce va fi montat pe scena Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra”, în care — după spusele autorului — voi avea de jucat și eu un rol important. Aștept, de asemenea, cu bucurie o altă lucrare a dramaturgiei noastre actuale — o piesă de Dumitru Solomon. Din cîte am aflat, anul ce vine îmi va prilejui și prima întîlnire cu un regizor ale cărui spectacole m-au emoționat întotdeauna: e vorba de Gheorghe Harag — el va semna două reprezentații; una bazată pe **Cine seamănă vînt...**, piesa ecranizată în celebrul film **Procesul maimuțelor** și cealaltă, pornind de la o lucrare maghiară clasică, **Iubire**.

Sper într-o stagiune bună a teatrului în care joc de 25 de ani, pentru că

iubesc această instituție în care se află o trupă de buni actori, o echipă constituită solid, într-o comuniune artistică armonioasă. Sper într-o nouă reușită a acestui teatru în care m-am născut, de fapt, ca actor.

Pentru mine noul sezon are semnificații multiple; ca pedagog, ca profesor la I.A.T.C., am sentimentul, convingerea chiar, că teatrele, în care au ajuns toți cei 11 absolvenți ai promoției 1975, s-au îmbogățit; îmi place să cred că debutul lor pe scenele profesionale ale țării se va impune prin prospețimea, prin tinerețea concepției lor teatrale, atât de necesară oricărui creator, indiferent de vîrsta pe care o are. Căci în arta noastră nu trebuie să existe sau, mai exact, nu există bătrînețe.

Octavian Cotescu

În repetiții, la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”, piesa lui David Storey, **Ferma**, în regia Sandei Manu. În imagine, doi dintre interpreți: Dina Cocea și Virgil Ogășanu.

cere a descoperirilor științifice și a valorificării lor practice, a subliniat resursele inepuizabile de creație ale poporului român.

Secțiunea de artă plastică a revistei t.v. ne-a făcut surpriza plăcută, deosebit de instructivă, de a ne arăta și de a ne vorbi despre expoziția de la Petroșani în care sînt prezentate operele picturale și sculpturale alese din două decenii de lucru inspirat al minerilor-artiști. De două ori impresionante imaginile de pe micul ecran: atât redarea tablourilor, majoritatea portrete în alb-negru cit și redarea, spre o spontană paralelă, a chipurilor din sala de vernisaj. Tinere, tineri, bărbați și femei cu chipurile brăzdate, cu privirile adînci și luminoase, ca o perfectă împletire, îngemănare, a realului cu transfigurarea artistică. O expoziție emoționantă, prezentată cu cele mai bune mijloace ale televiziunii, de la imagini pînă la cuvinte.

Literatura propriu-zisă a fost, de asemenea, într-o lumină frumoasă datorită autografelor pe care le-au scris și le-au citit Ion Bănuță, Eugen Frunză, Petre Ghelmez, Szemler Ferenc.

Pentru fericii călători din vacanță, din nenumeratele locuri fermecătoare oferite de pămîntul românesc în mod natural, rețeaua de radio, pe care am dori-o cit mai largă și cit mai puternică, realizează cu emisiunea de seară **O zi într-o oră** una din cele mai interesante, mai substanțiale și mai moderne emisiuni, deopotrivă agreabilă și instructivă.

M. Rimniceanu

Om de omenie

haria Stancu, G. Călinescu, Marin Preda, Eugen Barbu, Alexandru Ivasiuc, Dumitru Radu Popescu. Ca bun gospodar al Editurii Eminescu, Valeriu Răpeanu a oferit și cîteva anticipații din programul de apariții: romanele „Iluminări” de Al. Ivasiuc, „Ultimul drum” de Ion Brad, romane din viața socială de azi, cu eroi contemporani, scrise de Al. Simion, Mihail Caranfil, George Bălăiță, Corneliu Rădulescu, Florin Bănescu. Omenia, fundament al existenței noastre în societatea socialistă, a căpătat și capătă cu experiența fiecărei zile înțelesuri superioare, exprimate prin gîndul cel nou „a fi comunist de omenie”!

Medicul dramaturg Dan Tărchilă a citit un eseu cuprinzător pe interesanta idee a „omului ca factor decisiv al tuturor realizărilor din zilele noastre”. Iar atomistul prof. dr. Ion Mănzatu, referindu-se la cei peste 150 de mii de oameni din România ce participă la marea între-

Imagini ale eroismului

TEMA noului film românesc, *Evadarea*, se exprimă clar și răspicat; pelicula semnată de scenaristul Francisc Munteanu și de regizorul Ștefan Traian Roman vorbește despre eroism, despre cinste și voință, despre spiritul de sacrificiu și jertfele aduse de poporul nostru, pentru curmarea celui de al doilea flagel mondial. *Evadarea* este portretul a doi ostași români, ce izbutesc să pătrundă în spatele frontului german; ei depășesc primejdii (căpitanul Stoian folosind tocmai capcana pe care i-o pregătise comandantul neamț pentru a-l distruge) și înving prin moarte chiar (transmisionistul Ion îndrăznind să-și comunice ultimul său mesaj și în prezența naziștilor). Chipurile lor se proiectează mărit, prin contrast cu exponenții taberei adverse — dintre ei în prim-plan se află von Stock, interpretat de Emanoil Petruț.

Dar dincolo de despărțirea netă în două grupuri distincte, surprinse într-un moment de maximă înclăștare, subiectul cinematografic dezvăluie și alte atitudini omenesti. Alături de Stoian și de Ion îl descoperim pe fostul partizan ceh (Ion Marinescu), care găsește forța să-și domine coplesitoarea durere, pentru a participa — din nou — la o misiune împotriva hitleriștilor. Galeria tipologică se amplifică, de asemenea, prin apariția medicului englez (Emmerich Schäffer) și a laborantului olandez (Ion Bog); închiși de multă vreme în diferite lagăre germane, ei se scufundaseră în propria lor suferință. Reîntorși către adevărata viață de curaj și stăpânirea de sine, de noblețea gândurilor căpitanului român, cei doi prizonieri reintră în luptă.

Filmul *Evadarea* nu mizează totuși pe recompunerea stărilor psihologice; sentimentele protagoniștilor dramei sint enunțate, evoluția lor putând fi dedusă numai din gesturile, care au, în principal, scopul de a dinamiza acțiunea. Nici reconstituirea atmosferei războiului (partiturile episodice sint abia schițate; cadrele de ansamblu sint rare, iar figurația e puțină) nu definește genul noii producții realizate de Casa de Filme Unu. Pelicula se bazează în primul rînd pe forța evocatoare a întâmplării imaginate, pe elocvența mobilurilor și resorturilor generoase, care-i animă pe eroi.

Imaginile (operator Octavian Basti) sint ilustrații ale ideilor; iar scriitorul Francisc Munteanu (pe care îl regăsim acum, ca și în anii debutului său cinematografic, doar ca autor al scenariului) își urmărește direct, fără șovăire, intențiile; el nu nuanțează, ci spune simplu. Nu complică trama cinematografică prin acțiuni paralele, ci o păstrează liniară. Programatic, caută valoarea perenă, viabilitatea în contextul general, astfel încît inesei caracteristicile individuale ale personajelor — umorul înăscut al unuia, redat cu naturalețea-i obișnuită de Jean

Constantin, sau ironia aspră, jucată cu detașare de Gheorghe Dinică — se transformă în argumente ale demonstrației.

Urmărind canavaua scrisă, regizorul (aflat la cel de al doilea lung-metraj artistic) adună în secvențele filmului său elementele vizuale necesare exprimării limpezii, reliefării trăsăturilor celor două personaje principale, concepute — încă de la început — ca întruchipări reprezentative ale armatei române, ce acționa în numele dreptății, pentru grăbirea sfîrșitului războiului. Evenimentele din primăvara anului 1945 rămîn în fundalul real al conflictului cinematografic; fixarea temporală a narațiunii e marcată precis în

insertul din pregeneric și apoi punctată în câteva fragmente de dialog; spațiul propriu-zis al desfășurării faptelor se restrînge la masivul stîncos din munții Tatra, dar în același timp cineastii caută rezonanța simbolică a episodului relatat, tensiunea majoră a semnificației actelor istoriei. Filmul *Evadarea* se adaugă astfel la seria de evocări cinematografice a participării României la războiul antifascist, la ciclul tematic deschis de *Secretul cifrului* și îmbogățit, în ultima vreme, cu pelicule ca *Porțile albastre ale orașului* sau *Pe aici nu se trece*.

Ioana Creangă

Gheorghe Dinică și Jean Constantin, protagoniștii noului film românesc *Evadarea*

Secretul

OMUL

● LUCRU limpede, bătaia acelei antologice secvențe din „Am fost tineri” (regizat de Binka Jeleazkova și revăzut săptămîna trecută pe micul ecran) este lungă, mai lungă poate chiar decît viața și faptele oamenilor ce se perindă prin ea. Care oameni, o fată și un băiat, se așază într-o seară la balcon în sala operei din orașul ocupat, strîngînd tainic sub haină manifeste antifasciste. Consenmul este ca, în plin spectacol, să le arunce în sală. Altfel doar că băiatul,

pe măsură ce privește, e furat de spectacol, își sprijină vrăjit capul în palmă și nu-și mai poate dezlipi ochii mari și copilăros deschiși de la scenă, nimeni și nimic nu izbutesc să-l smulgă din vrajă pînă la sfîrșitul spectacolului, cînd își revine și își dă seama că nu a aruncat manifestele... Extraordinar, tulburător „discurs” de numai cîteva minute despre acest „înger muritor” care e omul.

a.bc.

După piesa nr. 200...

...la radio s-a transmis, firește, piesa nr. 201, adică *Tache, Ianke și Cadir* de Victor Ion Popa (adaotare de Mihai Zirra, regia artistică N. Al. Toscani, mică istorie de dragoste cu happy-end a unui Romeo și a unei Juliette născuți și crescuți sub lumina blindă a tirgurilor moldovene de la începutul secolului. Ionel (băiatul lui Tache) și Ana (fata lui Ianke) se iubesc enorm, dar sint despărțiți nu de ura dintre familii (tații respectivi fiind de peste 30 de ani cei mai buni prieteni) ci de prejudecăți moștenite și alimentate de opinia publică. Ele vor fi, însă, depășite de eroii noștri ce au toți o filosofie formată parcă din citate iluministe, fericirea generală (erotică, familială, financiară) neîntîrziind să se generalizeze și cu ajutorul dezinteresat al turcului Cadir, figură interesantă de moralist sceptic și solitar. Dar poate nu atît treptele mici tragedii care are adevărat aspect de comedie curată interesează în primul rînd, cît arta dialogului, cît meandrele conver-

sației în care protagoniștii se cufundă cu voluptuoasă luciditate. Din acest punct de vedere am ascultat, credem, miercuri seara una din interpretările ideale ale textului. În rolul lui Tache, Ștefan Ciubotărașu, bonomie moldovenească, apă liniștită ascunzînd primedioase virtuți, Ianke a fost interpretat în chip memorabil de Jules Cazaban, jor rafinat și inteligent pe muchia de cuțit a repelicii, cu reliefația savantă a creșterii și descreșterii tensiunii dramatice. Cît despre Cadir, blindetea sa taciturnă ne-a fost admirabil transmisă de Ion Manta. Să nu-i uităm și pe tineri: Ana a fost Anca Verești, grațioasă și hotărîtă în a-și apăra fericirea, iar în Ionel l-am recunoscut pe Octavian Cotescu, un Octavian Cotescu de acum 15 ani (înregistrarea datează din 1960) cu vocea mai puțin „lucrată”, dar cu același convingător timbru de acum.

Iată, deci, o emisiune

din fonoteca de aur a teatrului radiofonic, alăturîndu-se celorlalte transmise în acest an: *Sebas-tian. Apus de soare și Vi-forul de B. Șt. Delavran-cea, Despot-vodă de V. Alecsandri*, iar din literatura universală — *Oedip de Sofocle, Don Carlos, Intrigă și iubire de Schil-ler, Edmond de Goethe, Rusalka de Pușkin, Regele petrece de V. Hugo. Din-colo de zare de O'Neill*. Direcție a repertoriului din acest an, ea se alătură *Profilurilor teatrale* (G. Calboreanu, Gh. Ciprian, Ion Manolescu, George Vraca, Carmen Stănescu, Agepsina Macri-Eftimiu); *serialelor radiofonice* (Hasdeu, Călinescu, Sado-veanu, Panait Istrati, Eugen Barbu, Agârbiceanu...), *scenariilor-docu-ment sau Paginilor regă-site din dramaturgia românească*, sau lista pre-mierelor radiofonice, a-junse în această săptă-mină la nr. 38.

Ioana Mălin

Telecinema

● FILMUL acesta sovietic care ar putea fi numit și „Două surori” este cam așa: eu sint sora mai mare, am o soră mai mică, amîndouă sintem orfane de război, amîndouă am crescut la Casa Copilului, amîndouă sintem iubite de un unchi care n-are copii, eu am mulți ani, vreo treizeci, sint matură, prea matură și cînt la chitară cînd sint tristă, cînt și spăl dușmelele, cînt și sint normatoare, iar cînt și vreau s-o văd pe sor-mea fericită, iar iau chitara și o învăț cum să dea examen la conservator și cum să reciți din „Răz-boi și pace” dar ea n-are încredere, n-are talent, n-are decît lacrimi pentru băiatul pe care-l iubeste și iar sint tristă și iar cînt și iar le spun fetelor că nu-s capabile decît de prietenie și iar plîng pe chitară și iar spăl dușmelele și iar recunosc că-s necăjită și iar cînt pînă nu bat vecinii în perete, și mă îmbrac frumos că unchiul meu mi-a aranjat o vedere cu un inginer subaltern și-l primesc și mă uit la el și-l

rog să-mi povestească ceva despre el și el nu-mi spune decît că n-are ce povesti, el tră-lește și muncește, și-l întreb cum trăiește și ce leafă are și el spune că e timid și n-are ce povesti și atunci eu încep să-i cînt o romanță, după aceea să-i dansez modern după Brecht, sint prea matură și mă întreb dacă nu cer prea mult de la viață, de la el, care nu pricepe nimic din dansul meu, și iar nu iese nimic și iar mă întreb ce vrea omul, ce caută omul, ce e fericirea și iar mă întorc spre sora cea mică și-i spun că trebuie să ajungă artistă, că nimic nu-i mai important, res-tul nu contează, nu con-tează, nu contează, și mă duc cu ea la examen și tremur la ușă și înțeleg că n-a reușit, că n-are talent, sau are, dar nu contează și intru peste comisie, unde-l cunosc pe tovarășul Meșinimai-tiucum și le spun cine sint, sint sora mai mare, sint o femeie oarecare, muncesc, trăiesc, și-mi place teatrul și el mă ascultă și eu le spun în-

că o dată că-mi place tea-trul, că tuturor trebuie să le placă teatrul, tea-trul e un loc sfînt, tea-trul e o minune a lumii, teatrul e sufletul omului, mergeți la teatru, deschi-deți-vă sufletul la tea-tru, cîntați acolo, mușiți acolo le strig și le șop-tesc și ei mă privesc hip-notizați și mă întreabă de unde-i monologul acesta și eu le spun că nu-i nici un monolog ci un ar-ticol de Bielinski și toți tac și toți înțeleg că sint artistă și că nu există nici o graniță între un articol și-un cîntec, între micile mizerii și marca poezie. Între ce vrea și ce caută omul, între ta-lent și puterea de a-ți su-porta confesiunea, între ziua de afară și sufle-tu-mi prea plin. Artistul e omul pentru care nimic nu contează decît chitara dintre două bohote ale aceluiași confesional... Și-atunci, de ce-mi strigi că nu văd decît melodia din oameni? Ce altceva să văd? Surioară, dacă într-adevăr restul nu mai contează...?

Radu Cosașu

Cinema

Flash-back

Cinemateca-13

● CEA de a 13-a stagiune s-a încheiat, iar organizatorii Cinematecii, profesioniști încercați care au trecut de-a lungul anilor, împreună cu spectatorii, prin toate virstele cineafilei (întîi setea prîpîtă de capodopere, apoi scepticismul și chiar exasperarea în fața industriei cenușii a filmului și, în sfîrșit, descoperirea „la foc scăzut” a speranței potențiale din fiecare peliculă), ne-au comunicat cîteva cifre de statistică. Fiecare din aceste date mărtu-risește o creștere față de stagiunea ante-rioară. Cei 3 900 abonați — ni se spune — au putut viziona 556 filme de lung metraj (403 în 1973/74). Filmele prezentate în reluare (bucuria abonaților începători, mai puțin a celor cu stagii de vechime) au fost doar cu puțin mai numeroase (300 față de 245), în schimb „titlurile noi” (filmele rămîn tot vechi, dar procurarea fiecăruia a presupus o operație dificilă și sirguincioasă care îndreptățește la aceas-tă formulă) au fost cu aproape 100 mai multe decît în stagiunea anterioară (256 față de 158). Totalul titlurilor de filme care au rulat de la înființarea Cinemate-cii, în 1962, a ajuns azi la 2097 (de la 1841, în 1974), astfel încît se poate spune că, odată cu intrarea în cea de a treia mie de filme, instituția noastră este acum una venerabilă, predispunînd chiar la in-timidare.

Dar mai important decît înregistrarea pasivă a cantității este să deslușim (ceea ce vom și încerca) semnificația acestei dinamici. Cinemateca este o noțiune ba-zată exclusiv pe ideea de calitate. Nu numărul spectatorilor ne interesează (în principiu), ci felul cum au ajuns în sala de spectacol, cum au recepționat opera de artă și cum au așezat-o în cinemateca lor subiectivă. De la un anumit moment, ci-frele mari pot deveni chiar periculoase, pentru că pot ascunde graba sau lipsa de discernămint. Capodoperele sint în număr finit, iar — în rest — oazele de artă din deșertul filmului cer tihna contemplației. Ca în orice alt domeniu, spontaneitatea devine odată cu trecerea timpului limita-tă, iar entuziasmul artei tinde spre ri-goarea științei. Nu sint filme mari pentru fiecare zi. În ciuda acestui fapt, stagiunea încheiată a fost, fără să fie una de ex-cepție, o stagiune bună, echilibrată și (ceea ce ne propunem să arătăm în vii-toarea parte a analizei) o stagiune de ma-turitate.

Romulus Rusan

Monolog

Plastică

Artă și responsabilitate

FARA îndoială că, încercând să-și găsească o schiță de sinteză capabilă să sugereze complexitatea realităților obținute în domeniul artelor plastice pe parcursul anilor scurși de la Eliberare, trebuie să pornim de la cele mai semnificative și specifice mutații operate pe planul existenței sociale și pe cel al gândirii creatoare.

Vom constata, în primul rând, o permanentă și necesară sincronizare cu întregul proces dialectic al transformărilor ce caracterizează toate domeniile existenței noastre socialiste, realitate ce conferă omogenitate eforturilor către o civilizație calitativ superioară, demonstrând totodată solidaritatea de esență în jurul unor idealuri ce aparțin fiecăruia dintre noi și societății noastre în ansamblu. Această premisă de natură ideologică și socială constituie explicația succeselor și o garanție a prelungirii lor pe o treaptă superioară, astfel încât, constatând valoarea și eficiența sa de lege obiectivă, vom înțelege nu numai logica evoluției de până acum, ci și pe cea a perspectivelor ce se deschid civilizației noastre materiale și spirituale.

Referindu-ne la domeniul specific al artelor plastice românești va trebui să subliniem că idealul de artist-cetățean, capabil să creeze opere militante, angajate în cel mai decis și nuanțat mod a devenit o caracteristică unică, o calitate intrinsecă în virtutea căreia se explică dezvoltarea diversificată a tuturor genurilor și adevărată publicitate la mesajul de esență conținut în fiecare lucrare supusă judecății sale. Asistăm, de fapt, la o reconsiderare a noțiunii de artist, în raport cu noile necesități specifice societății pe care acesta este chemat să o servească, reflectând realitatea oamenilor și a evenimentelor cu care este contemporan și solidar. Ceea ce conduce, implicit, și la modificări în modalitățile de existență estetică a operelor.

Abordată din acest unghi, arta celor 31 de ani își demonstrează, prin exemple concrete, viabilitatea ca element component al structurii sociale, utilitatea sa în procesul formării unei noi conștiințe în spiritul politicii Partidului nostru și al idealurilor ce animă epoca și societatea noastră. Dar, simultan, analizând retrospectiv câmpul realizărilor în cele mai specifice genuri, constatăm o reală și pozitivă diversificare a problemelor de conținut și de stil, fenomen ce atestă nu numai implicațiile sociale, umane și etice ale artei, ci și o nouă situație de natură estetică, în virtutea căreia asistăm la o

sincronizare cu cele mai autentice îndreptări ce se ridică în prezent pe planul ideilor și al formelor expresive. Valorile creației românești reușesc în acest fel, datorită originalității de concepție și manieră, să se înscrie printre reperele patrimoniului universal, argument pozitiv ce confirmă realismul politicii culturale și — implicit — calitatea complexă proprie operelor de artă ca emanații ale unui spirit specific, de neconfundat în datele sale funciare. Trebuie să descifrăm în această vocație a dialogului, prin intermediul ideilor o calitate specifică sensului actual ascendent al întregii noastre politici de stat, constatare ce ne confirmă valoarea de mesaj complex specifică artei.

Se prelungesc în acest fel și se amplifică datele esențiale ce caracterizează arta românească pe parcursul exis-

tenței sale, spiritul ei umanist și predilecția constantă pentru calitățile de substanță, pentru exprimarea realistă și accesibilă a marilor adevăruri pe care se structurează existența concretă. În această prelungire a unei tradiții spirituale cu valoare de constantă rezidă o altă explicație pentru nivelul atins de creația noastră în ultimele trei decenii, originalitatea cimpului ideatic și cea a formulelor plastice utilizate constituind nu numai o caracteristică de nuanță națională, ci și sursa audienței largi pe care o are arta noastră contemporană în cele mai diferite medii geografice și umane. Un fenomen interesant și determinant, cu efecte pozitive asupra creației în ansamblul ei, este cel al complexității și nuanțării modalităților de expresie, indiferent de genul la care ne referim, realitate ce confirmă deplina libertate

a opțiunii stilistice, dar și concepția estetică de esență marxistă despre necesitatea realismului de mesaj ce trebuie să caracterizeze orice operă de artă cu finalitate socială afirmată.

Ajungem astfel la celălalt termen al ecuației — publicul — și la constatarea că, promovind constant politica de ridicare a maselor la nivelul culturii celei mai avansate, profund umanistă și cu vocație ideologică definitorie, civilizația noastră socialistă a creat posibilitatea dialogului deschis, axat pe marile coordonate ale existenței României moderne, între oameni și opera de artă ce reflectă aspirațiile și concepțiile acestora. Consecința imediată se des cifrează în mutațiile de esență pe care le aminteam și care au amplificat posibilitățile și valențele expresive ale artei, provocând o efervescență unică a genurilor numite „de for public“, destinate deci spațiilor cu vocație socială și celui mai larg public. Artă monumentală cunoaște realizări ce confirmă calitățile autorilor și angajarea lor, oferind posibilitatea afirmării unui mare număr de creatori în domeniul sculpturii și al decorației murale — mozaic, frescă, tapiserie — astfel încât acest simplu exemplu, căruia îi putem adăuga pe cel al graficii sau al artelor decorative, demonstrează elocvent existența unui climat nou, propice dezvoltării personalităților și o nouă concepție despre comanda socială. Ar trebui însă, pentru a completa un tablou sumar, să adăugăm succesele incontestabile ale unui gen tradițional — pictura de șevalet — totdeauna bine reprezentat în arta românească de către personalități cu solidă reputație, gen ale cărui succese actuale readuc în circulația valorilor universale, la un nivel calitativ nou, opere și nume reprezentative pentru spațiul nostru spiritual.

Acum, în pragul aniversării Eliberării, după cele trei decenii parcurse pe traiectoria ascendentă a existenței sociale și politice proprii poporului român, în momentul retrospectivelor cu care ne-a obișnuit suita succeselor obținute an de an și amplificate prin proiectarea în istorie, reconstituind jaloarele dezvoltării artelor plastice în țara noastră, vom constata aceeași puternică efervescență creatoare, aceeași solidaritate în jurul ideilor Partidului și a idealurilor comune tuturor oamenilor acestui pământ, cărora artiștii le dedică talentul și opera lor, contribuție semnificativă la opera de construcție socialistă.

Al. Ciucurencu : CĂRȚI, FLORI ȘI ACUARELE

Virgil Mocanu

Muzică

Retrospectivă

Muzică românească în premieră

PUTEM vorbi acum despre stagiunea '74-'75 văzută în fapte și nu doar descifrată din intenții. În realizări deci, am reținut indemnul muzicii românești de a se ține în pas cu evenimentele majore ale națiunii. Valorice vorbind, scena a fost dominată de substanța autentică a școlii autohtone de compoziție, revelată publicului poate în mai mare măsură ca în alți ani. Au fost prezente

lucrările clasice Paul Constantinescu, Ion Vidu, Constantin Silvestri și în primul rând ale lui George Enescu cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la moartea celui mai de seamă compozitor român. Apoi, natural, piesele de largă notorietate, precum Preludiul simfonic de Ion Dumitrescu sau cele care circulă cu ajutorul discului (Omăgiu lui George Enescu de Theodor Grigoriu, Vitraliile lui Mihai Moldovan), ori pur și simplu reluări semnificative ca Prolog simfonic de Zeno Vancea și Muzica de concert a lui George Draga. Aceste lucrări au slujit convingător la consolidarea poziției școlii românești în ochii publicului. Acestor concerte li se alătură varietatea preocupărilor de conținut și bogăția peisajului stilistic, rezultate din mulțimea primelor audiții. Din această perspectivă s-a revelat mai degrabă un dat de fond, care de altminteri a distins muzica noastră în raport cu altele din contemporaneitate.

Al doilea prilej de satisfacție a fost condiția interpretativă optimă a acestei muzici. Aici da, ne putem referi la un scop vizat în mod constant, la o atitudine însoțită de interpretării noastre cu rost, contribuind la propria lor reușită aici și peste hotare. Destul să ne amintim perfecțiunea (aceasta e cuvântul) obținută de dirijorul Corneliu Dumbrăveanu în compania Filarmonicii „George Enescu“ la semnificarea unor noi dimensiuni melodice ascunse în substanța originală a texturilor lui Ison de Ștefan Niculescu. Ori, să ne gândim la nemăpomenita virtuozitate a corului „Madrigal“ sub conducerea lui Marin Constantin demonstrată în Timpul cerbilor, unde ansamblul vocilor umane s-a îmbogățit cu elemente de expresie ce pînă la compoziția lui Tiberiu Olah le credeam litera orchestrei simfonice. Artă de șef de orchestră a aceluiași Corneliu

Dumbrăveanu a descoperit sensurile majore nedesluite pînă la el în amploarea travaliului polifonic propriu unui maestru ca Sigismund Toduță. E vorba de Concertul al doilea pentru coarde din programul Filarmonicii din Satu Mare. La fel, prin „Musica Nova“, ansamblul care a devenit cu ani o școală de interpretare a muzicii contemporane, trezind interes în lume tot pe terenul muzicii românești, am aflat trei momente semnificative ale repertoriului cameral: Mișcările pentru clarinet și trio de coarde de Dan Constantinescu, pagină de luat ca exemplu pentru concizie, bun gust și conduită logică, Transfigurări, quintet cu puteri de incantantă, care aduc pe Adrian Rău într-o lumină nouă de inventator, în fine, Aulodia mioritică unde tânărul Iancu Dumitrescu încalzește cu răbdare materia sonoră, stîrnind conflicte în universul microintervalor. De asemenea, printr-o piesă de calibru greu, Grădina structurilor de Aurel Stroe, impresionantă acțiune muzicală jucată de un singur personaj cu trombon, am cunoscut talentul lui Marin Soare, confirmat apoi și ca solist în simfonice. Referindu-ne la compozițiile care implică semnul concret-notional ca valoare expresivă, folosit însă în mecanismul complex și nelimitat de punere în relație, specific muzicii, o lucrare de mare concentrare lăuntrică a fost Sugestii de Octavian Nemescu. Soprana Steliana Calos-Cazaban, devotată interpretă a muzicii românești, a fost protagonista lor ideală. Performanța a repetat-o și în Vocabular I-II : Cîntec-ritm de Myriam Marbe, plină cu acest farmec poetic, mergînd la țintă cu mijloace căutate puține. Pe tărîmul Sonatei, cu totul originală piesă de vio-

loncel solo a lui Lucian Meșianu și-a găsit în Cătălin Ilea creatorul inspirat al acelei intense reculegeri, stimulate prin darul lui de a nuanța culori. Și ideea compozitorului Tudor Ciorte de a pune flautul (Ilie Macovei) tovarăș cu contrabasul (Ștefan Thomas) în Distikhon a fost realizată alternînd dialogul spiritual cu o notă de neașteptat lirism.

Judecînd cu ce anume au mai crescut concertele noastre, nu trebuie uitată forța dramatică nouă rezultînd din dialogul mulțimii de voci distribuite în spațiul circular din studioul Radioteleviziunii (3 coruri) amplificate și modulate ad-hoc cu arsenal electronic (îng. de sunet — Traian Ionescu, regia muzicală — Ion Barnea). Piesa Din inimi a lui Dinu Petrescu, prin accesibilitatea imaginii sonore, asemeni altor compoziții amintite mai sus, pune practic în strictă actualitate și la noi problema dotării sălilor de concert cu echipament modern. Tot muzică electronică sugestivă ca imagine și lucrată îngrîjit, care s-a comunicat în aceleași concerte ale Radioteleviziunii a fost Afectus memoria a lui Liviu Dandara.

Una din experiențele pozitive ale stagiunii, antrenînd totală adeziune a publicului numeros (nu știu în ce măsură s-a reținut acest fapt), a fost concertul de autor semnat de Anatol Vieru cu coregrafia Myriamei Răducanu. Este pentru prima oară cînd am putut reconstitui pe viu profilul unui compozitor în plină activitate, confruntîndu-i etapele pînă la zi. Succesul întreprinderii a fost, sperăm, destul de grăitor de la sine pentru a nu rămîne singular.

Radu Stan

Monumentul lui Miron Costin din Iași, operă a sculptorului V. Hegel.

Miron Costin, moralist și scriitor

Istorie
literară

tul incurabil. Ii place boierului să generalizeze, ca atunci când vorbește despre domnia lui Ștefan-vodă: „au fost cu mare bivșug țării la toți anii domniei-sale [...] Om deplin, capu întregu, hire adincă, cit poți dzice că născu și în Moldova oameni”. Pasajul citat e o mostră concludentă a tehnicii lui Costin. Faptul istoric este prezentat pentru că oferă posibilitatea comentariului: „cit (= incit) poți dzice că...” (urmează o generalizare). La fel de caracteristică lui Costin este vorba, frumos alterată dialectal și arhaic, „adecă”. Ea introduce de obicei glosările și o întinlim la tot pasul în scrierile vel-logofătului.

Valoarea *Letopisețului* stă în comentarii, care fac din el una din primele scrieri de meditație zămislite în românește. Scopul vădit este să dea, când e posibil, concluzii și pilde morale. Dar această constatare ridică o problemă esențială: acest moralist era mai aplecat spre arta literară sau spre pedagogie? Dă el viață ideilor morale de care nu se poate detașa? Triumful artistului (asupra istoricului și a pedagogului) e cert. Tentația monografică îl scoate pe Costin din limitele istoriei. Structura de moralist îl scoate și din limitele studiului monografic, aducându-l în preajma artei literare propriu-zise. Intenția moralizatoare poate constitui o primă treaptă spre ficțiune, deoarece presupune interpretarea subiectivă a faptelor relatate. S-a remarcat faptul că, din unghiul estetic modern, principiul justiției ne pare invers cu fenomenul literar intrinsec. Dar el își are importanța netăgăduită la începuturile unei literaturi. În prima cronică românească valoroasă estetic, acest principiu l-a detașat pe Gr. Ureche de anterioarele pomelnice mănăstirești. Un exeget modern al cronicarilor (Eugen Negrici) observa cu subtilitate rolul – pozitiv și negativ în același timp – al acestui principiu în cronică lui Ureche, unde convergența narativă e subordonată până la înrobire imperativului justițiar; el dă unitate cronicii, deoarece face ca textul să fie prins într-o uriașă plasă de prezizibilități. Acestea din urmă, însă, conduc deseori la înăbușirea epicului. Păcatul acesta este perfect justificabil la Ureche și nici Costin sau Neculce nu vor reuși să-l evite prea des. Dar ne aflăm în fața unui paradoxal păcat fecund, care a produs detașarea de istorie și intrarea în literatură.

Victoria artistului asupra istoricului este confirmată și de subiectivismul ce străbate cronică. Spre ciștigul literaturii, „obiectivitatea” de atâtea ori subliniată la Costin e numai aparentă. În fond, el este cel puțin la fel de subiectiv și pătimăș ca Neculce. Mai mult decit acesta, își impune o mască de istoric imparțial, prea transparentă însă pentru a-l înșela pe cititorul atent. Dezvoltind o idee a lui Ș. Cioculescu, D. Velciu a demonstrat pe larg contradicția între activitatea publică desfășurată de Miron Costin și imaginea pe care și-o creează în *Letopiseț*. Prin efortul de a părea, în opera scrisă, altul decit în realitatea concretă, Miron Costin devine personaj românesc. G. Călinescu spunea că „interesul în roman și în genere în observația omului provine din viclenia cu care instinctele se ascund sub structura moralității. Când un erou se poartă după instinctele fundamentale umane, dar se sbate să se explice complex, atunci el devine copt pentru roman”. Un astfel de caz este vel-logofătul. În viața publică acționează cum îl taie capul, fără rețineri de ordin moral, iar în scris combatte fapte de genul celor pe care le săvârșește. Rezultatul e uimitor: de trei veacuri, generații după generații îi admirau... obiectivitatea și frumoasele principii morale. Un om care creează un portret fictiv atât de convingător este, în mod cert, un scriitor...

La el fantezia și memoria afectivă lucrează din plin și artistul îl salvează pe pedagog. Spuneam că Miron Costin narază istoria spre a o putea comenta. Adăugăm acum că el știe de la început ce trebuie să demonstreze prin fiecare exemplu prezentat ca real. Avem așadar de-a face cu un artist care construiește atent „realitatea”. Că nu relatează toate evenimentele istorice (chiar importante) de care luase cunoștință, e clar. El selectează (oct creator elementar) din mulțimea de date istorice pe cele care ilustrează o maximă și, lucru semnificativ pentru artist, pe cele care conțin o latură anecdotică. Costin are aplombul omului umblat și pe deasupra foarte informat din cărți și din discuțiile cu oameni de încredere (și de văz, ține să ne atragă atenția scriitorul). El întreabă de toate cele și consemnează numai ce-i place. Ca și Neculce sau Cantemir, Costin a supus unei prelucrări active datele memoriei. Amintirea nu reflectă obiectiv întâmplările. Costin își folosește amintirile precum pictorul cu-

lorile: le combină după voința proprie, neținând seama de vreo ordine prestabilită, ci de propria nevoie de echilibru a ficțiunii pe care o creează. Cronologia *Letopisețului* costinian nu este identică cu cronologia istoriei Moldovei. O întâmplare petrecută cu mult înainte și nerelatată „la rindul său” este introdusă acolo unde poate justifica (ca semn prevestitor) căderea unei domnii. Așa se întâmplă cu mult laudată pagină a invaziei lăcustelor, introdusă abia la nararea căderii lui Vasile Lupu. Logofătul se scuza că n-a scris acest lucru când a relatat vremurile respective, dar e greu de crezut că ar fi uitat una din amintirile lui cele mai puternice. Istoria e astfel depășită, artistul folosind-o ca suport pentru brodarea ficțiunii sale.

Cronica lui Ureche se bazează pe izvoare scrise, cea a lui Neculce pe tradiția orală și amintiri proprii. Costin face trecerea firească de la unul la celălalt deschizând, practic, posibilități concrete de apariție a prozei artistice românești. S-au căutat cu prea multă încăpăținare „izvoarele” livești ale lui Costin, neglijându-se faptul că, în *Letopiseț*, izvorul principal rămâne totuși amintirea și informația orală. P.P. Panaitescu avea multă dreptate când afirma că „această cronică poate fi socotită ca un memoriu al lui și al altor contemporani”. Este importantă distincția între memoria (individuală, deci fatalmente subiectivă) a autorului și memoria colectivă, pentru că, la Costin cel puțin, prima o modelează pe cea de-a doua. Invocarea memoriei colective e făcută într-un argumentare propriilor opinii, ca și izvoarele livești, de altfel. Nu putem delimita cu precizie elementul memorialistic în *Letopisețul* lui Costin și nici nu ne interesează în mod deosebit dacă la cutare sfat domnesc scriitorul a fost sau nu de față. Ceea ce ne-a lăsat scris este verosimil și asta-i de ajuns pentru cititorul lipsit de obsesii istoriografice. Pe plan literar, el ne-a luat din istoriografie și ne-a mutat în Europa.

Valoarea estetică trebuie căutată îndelung și se depistează relativ greu, în fragmente restrinse. Rafinații în materie de artă gustă cu voluptate o asemenea literatură, căreia manualele școlare nu i-au relevat încă adevărata valoare. Estetic, valoarea *Letopisețului* trebuie căutată îndeosebi în elementele parazitare firului epic.

Mircea Scarlat

Publicitate

CONFECȚII ÎN RATE

CONFECȚII ÎN RATE vă oferă magazinele Ministerului Comerțului Interior.

Dintr-o mare varietate de modele și țesături puteți alege:

● PENTRU BĂRBAȚI

Costume, pantaloni, sacouri, pardesie, paltoane ș.a.m.d.

● PENTRU FEMEI

Rochii din tergal, lină și bumbac; costume taier din aceleași țesături; pantaloni, bluze, fuste, compleuri (pantaloni și

bluză); capoate; șorturi de bucătărie; rochii de seară din mătase naturală; costume de baie; pardesie; paltoane etc.

● PENTRU COPII

Uniforme școlare din tergal, lină sau bumbac, costume, rochițe, pantaloni, fuste, cămăși ș.a.m.d.

Condițiile de vânzare a acestor mărfuri cu plata în rate către angajații permanenți în organizațiile socialiste, membrii cooperatori și pensionari sunt următoarele:

Retribuția sau pensia lunară netă:

- până la 1 000 lei
- de la 1 000-2 000 lei
- de la 2 000-3 600 lei

Acont minim

- 20%
- 30%
- 30%

Numărul maxim de rate

- 6
- 6
- 6

Muncitori și militari

Retribuția sau pensia lunară netă:

- până la 1 000 lei
- de la 1 000-2 000 lei
- de la 2 000-3 600 lei

- 20%
- 20%
- 30%

- 8
- 6
- 6

Cartea străină

Destin și istorie

Ți amintești nu o dată, citind romanul lui Erwin Wickert, **Purpura**, acel bine cunoscut paragraf din **Poetica** lui Aristotel în care poezia și istoria sint raportate și comparate între ele. După filosoful elin, poezia ar fi „mai filosofică” decât istoria. Un gânditor al secolului nostru, Martin Heidegger, ar fi putut să afirme (chiar dacă nu în termenii stăgiritului) același lucru. De altfel, folosind o formulă din **Sein und Zeit**, am putea spune că istorialitatea existențială sau, cu alte cuvinte sensul existenței în istorie constituie, în romanul lui Erwin Wickert, obiectul meditațiilor și al celor mai diverse supoziții. Un fascinant roman care, fără să cadă în abuzul speculațiilor eseistice, rămânând un roman autentic, îndeamnă la reflecție.

După ce ne-a oferit un mic satyricon, un roman al existenței suspendate în **O iarnă pe muntele Fuji**, după ce în **Der Auftrag**, folosind pretextul evocării răscoalei țărănești din Taiping, care a avut loc pe la mijlocul secolului trecut, scriitorul german a încercat pentru întâia oară o metodă originală a colajului de texte apocrife în construirea unei drame a ființei istorice; iată în acest al treilea roman al său, **Purpura**, o nouă proiectie de texte pseudoistorice, o nouă confruntare epică între destinul și istoricitatea umană. Dar, cu mai multă pregnanță decât în lucrarea sa anterioară, romanierul pune în evidență — în această operă — dubla sa preocupare constantă, sau, poate mai bine zis, dublul său itinerar urmărit în narațiunile sale. Căci pe lângă umbra destinului în istorie, il pasionează lumina ezitantă a mărturiilor privitoare la acest destin. Și poate mai mult decât faptele îl interesează cuvintele despre fapte. Ca să recurgem la o terminologie pedantă, nu numai istoricitatea, ci și istorialitatea umană alcătuiește obiectul meditațiilor sale.

De altfel, ce știm noi despre faptele istorice, în afara unor vorbe despre aceste fapte? Puține asemenea vorbe în legătură cu obscurul împărat roman Quintillus, din secolul al III-lea e.n., i-au fost suficiente scriitorului german pentru a construi un puzzle epic. Am folosit acest cuvânt, pe deoparte pentru a indica o anume structură labirintică a narațiunii, o înclinație a naratorului spre enigmatic, o înaintare întortocheată, voit-derutantă, dar și — pe lângă gravitatea temei și a variațiunilor ei — o anumită umoare jucăușă a artistului. Însăși construcția în mozaic a romanului, extrem de ingenioasă, ca și o anumită artă a pastişei, implică o ironie subiacentă a scriitorului. Fără să fie atât de evidentă ca la Thomas Mann, ironia circulă în subteranele povestirii lui Erwin Wickert. Această ironie determină chiar o anumită poză pretins savantă. Ca și alți romancieri din zilele noastre — dar nu pentru aceleași motive —, autorul romanului **Purpura** încearcă o soluție a antiromanului. Lucrarea sa nu poate fi subsumată în nici un caz romanului istoric tradițional. Cum spune unul din naratorii săi fictivi: „...nu vrem să comitem greșeala ca, în loc să cercetăm adevărata viață a lui Quintillus, să născocim un roman...”

Adevărul despre Quintillus? A spune adevărul despre un om înseamnă a surprinde acel om în fața Adevărului, a cuprinde adevărul întrupat în acel om. Este, oare, cu puțință o asemenea identificare cu adevărul? Nu ne rămâne decât să arătăm omul (ecce homo!) în ființa, în faptele sale, în gândurile sale... Iată ce încearcă toți acei martori ai existenței lui Quintillus: autorul unei **Vita Quintilli**, participant la „Simpozionul lui Marcellus Orantius”, anchetatori ai poliției romane, diverse personalități în episto-

lele lor, în rapoartele lor oficiale, în diversele lor însemnări etc. Aparent colajele acestor texte realizează (sau tind să realizeze) o imagine coerentă, urmează o cronologie a faptelor, se completează între ele, sint convergente. În realitate ele converg, am putea spune, în măsura în care sint divergente între ele. Romanul acesta a trecut prin criza contemporană a personajului romanesc. Quintillus nu mai este un erou unilinear, univoc; el își are ambiguitățile, echivocurile sale. Destinul său este obscur nu numai prin divergența părerilor în legătură cu el, ci prin profunda ambiguitate, printr-o enigmă fundamentală a destinului uman.

Cine este Quintillus? Întrebarea aceasta îl preocupă pe toți „martorii” existenței sale, începând cu el însuși. Literar vorbind, am putea spune că aparține tipului pe care bătrînii elini îl denumeau prin **eiron**, prin eroul unei ironii tragice. El nu este un pur erou tragic, după cum nu este nici o simplă victimă (avind totuși ceva și dintr-un **pharmakos**, un fel de țap ispășitor). Vina lui, care îl preocupă, este desigur, a lui, dar și-a epocii sale, a imperiului roman, a lumii sale.

Desigur, emblema **purpurei**, a puterii imperiale, joacă un rol central în romanul lui Erwin Wickert. Dar acesta nu este — cum s-a spus — un simplu roman al puterii. Destinul lui Quintillus nu este acela al unui ins dominat de un vis cezarian, avind o intemperantă voință de putere. Voința de dreptate îl animă cel puțin în egală măsură ca și apetitul cezarian. În fața morții, rămas printre cei foarte puțin fideli ai săi, împăratul își iscodește culpa: „...neliniștea mă chinuie, încă, deoarece nu știu de ce soarta m-a lovit tocmai pe mine, de ce mi-a fost dat tocmai mie să port însemnele puterii, a acelei puteri pe care am încercat mereu să o ocolesc. Iată deci problema pe care o doresc elucidată înainte de a părăsi lumea: Cu ce m-am făcut vinovat?”. Împăratul își interoghează destinul și tensiunea interogației se transmite prin martorii diverși ai existenței sale, pînă la noi, spectatorii ei.

Romancierul este un maestru rafinat al pastişei (niciidecum o artă minoră). Textele care compun romanul nu folosesc doar vocea unică a unui povestitor omniscient. Naratorii fictivi sint o serie de ipostaze diverse ale eului narativ, constituind în ele inelele remarcabilele creații epice. Registrul foarte larg al tonurilor, ca și al modalităților povestirii, înglobează flectarea unui bărbier ca și meditația filosofilor. Povestitorul știe că: „...pînă și în anecdotele dubioase găsești uneori un simbul de adevăr”. Astfel, birfeli savuroase se întîlnesc, în corpul povestirii, cu raporturi minuțioase ale unor observatori perspicaci, ori cu speculații ale unor cugetători. Romancierul știe perfect să extragă „adevărul” (nativ, desigur) din scene de vrăjitorie, ca și din cele ale unui simpozion ale inteligenței timpului. Povestirea sa de o uimitoare diversitate stilistică (bine slujită în versiunea românească de iscusința tălmăcitorului, Sevilla Răducanu), trece de la anecdotă, la un mit, de la rigoarea cronicarului conștiincios, la viziunea poetului. Unele scene (printre care aceea a însingurării finale a lui Quintillus amintind o pagină din Suetoniu cu privire la singurătatea lui Nero părăsit de toți) sint ale unui artist desăvîrșit. **Purpura** lui Erwin Wickert oferă voluptățile unei proze de artă, ca și prilej meditațiilor asupra destinului omului în istorie.

Nicolae Balotă

Prestigiul României în lume

Trepte către

ROMÂNIA reprezintă o operă umană nouă care, printr-o dezvoltare dialectică, s-a transformat în ceea ce este astăzi: una dintre cele mai semnificative victorii social-politice contemporane”, scria nu cu mult timp în urmă publicistul peruan Julio Castro Franco. „O țară rămasă în urmă s-a transformat, datorită muncii eroice și pline de sacrificii a clasei muncitoare, într-o țară modernă și dezvoltată, influentă și respectată pe arena internațională, care a rezolvat problemele fundamentale ale societății, ducind mai departe opera de construire a socialismului și punind bazele construirii societății comuniste”, arăta profesorul italian Carlo Salinari în prefața volumului „Nicolae Ceaușescu — Scrieri alese”, apărut în Italia, iar profesorul japonez Coichi Kusano, traducătorul antologiei din textele secretarului general al P.C.R., publicată la Tokyo, scria: „România socialistă a realizat progrese remarcabile în toate domeniile de activitate și înregistrează astăzi unul dintre cele mai înalte ritmuri din lume în dezvoltarea economiei sale. Această țară care se află continuu sub semnul devenirii și autodepășirii a cunoscut o dezvoltare complexă și multilaterală, remarcându-se totodată pe plan extern prin luările sale de poziție curajoase și constructive în principalele probleme ale lumii contemporane.”

Astfel de aprecieri la adresa țării noastre nu sint singulare. Am fi putut alege fără nici o greutate și altele, dovezi ale admirației, stimei și respectului față de țara noastră, din oricare altă țară din cele 123 cu care România întreține relații diplomatice. Desigur, locul pe care România socialistă și l-a cucerit în lume nu este rezultatul vreunei întîmplări fericite, el se datorește remarcabilelor realizări obținute de poporul român în opera de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, politiciii sale externe consecvente, desfășurate cu respectarea strictă a normelor dreptului internațional, politică pentru instaurarea în lume a unui climat de pace și destindere. Grație acestor rezultate spectaculoase, România participă astăzi cu drepturi egale la marele concert al națiunilor lumii pentru a cărei liniște și pace trainică militează neobosit. De aceea fiecare izbîndă a noastră pe plan național constituie în același timp și un motiv de mîndrie și de calde aprecieri și peste hotarele țării.

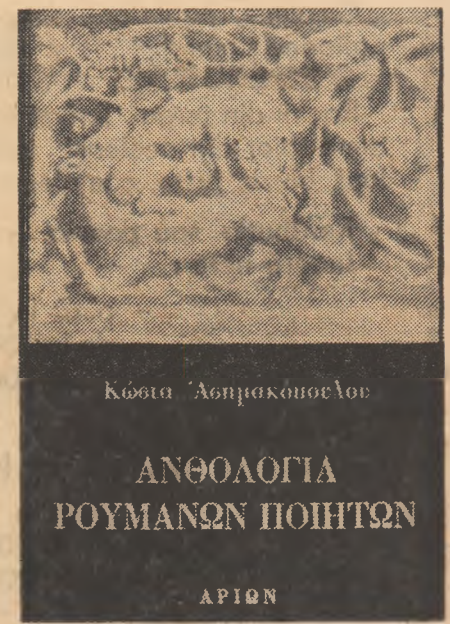
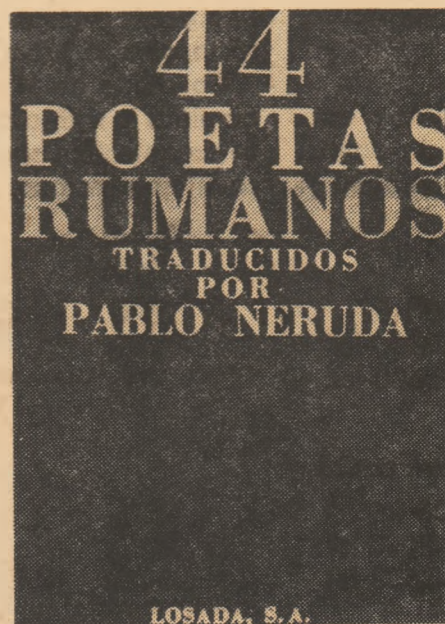
Amplul dialog internațional la nivelul cel mai înalt pe care secretarul general al P.C.R., președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, îl susține de aproape un deceniu, a adăugat noi valențe mai bune cunoașteri în lume a României socialiste, a realizărilor poporului român. Viziunile pe care șeful statului român le-a întreprins într-un mare număr de state din Europa, Asia, Africa și America au constituit tot atîtea prilejuri fericite de a adînci colaborarea țării noastre cu țările vizitate, ele deschizînd perspective largi unei mai adînci cunoașteri reciproce a popoarelor, a rezultatelor deosebite obținute de poporul român, angajat cu toate forțele sale în-

tr-un complex și măreț program constructiv.

O contribuție de seamă la creșterea prestigiului internațional al țării noastre au adus-o și volumele selective din cuvîntările, articolele și interviurile președintelui Nicolae Ceaușescu publicate în țări din toate zonele geografice. Este impresionant marele număr de versiuni și de țări în care au văzut lumina tiparului antologiile de texte sau volumele biografice dedicate vieții și activității secretarului general al P.C.R. Pe parcursul ultimilor cinci ani au fost publicate în străinătate 42 de astfel de volume în următoarele țări: Franța, R.S.F. Iugoslavia, Italia, Japonia, Anglia, R. F. Germania, Olanda, Argentina, Israel, Belgia, Peru, Grecia, Turcia, Liban, Brazilia, și Mexic. Toate aceste lucrări au izvorit din dorița conducerilor unor case de editură de prestigiu din străinătate de a pune la dispoziția opiniei publice internaționale argumente convingătoare despre gîndirea politică și economică românească actuală, a cărei expresie autentică și completă se poate găsi în această impresionantă colecție.

IMAGINEA cu care România se prezintă astăzi în fața lumii implică o serie dintre cele mai semnificative aspecte ale prezenței noastre spirituale. „Cele mai mici țări ale lumii participă adesea la îmbogățirea culturii mondiale mai mult decât o arată numărul de locuitori”, se arată în prefața numărului special al lui „The Literary Review” dedicat României, apărut în S.U.A. „România este un caz tipic, se precizează în continuare. Este suficient să ne gîndim la poezia lui Eminescu, la proza lui Sadoveanu, la muzica lui Enescu sau la sculptura lui Brâncuși.”

S-a spus, și afirmația nu poate fi dezmințită, că străinul care vrea să cunoască sufletul românului trebuie să înceapă prin a-i cunoaște literatura, care exprimă ceea ce poporul nostru are mai specific și mai autentic: obiceiurile, credința sa fermă și profundă, forța milenară cu care a înfruntat adversitățile, înălțarea sa fantastică, contactul viu și profund cu natura. Aceasta este explicația faptului că anual se traduc în țări de pe toate meridianele zeci și zeci de titluri din literatura română clasică și contemporană, de la Dimitrie Cantemir pînă la cei mai tineri scriitori de astăzi. Scriitori de talie mondială ca Salvatore Quasimodo, Pablo Neruda și Miguel Angel Asturias, toți laureați ai premiului „Nobel” pentru literatură, s-au aplecat cu dragoste și migală asupra creației onora din scriitorii români, tălmăcindu-le în graiurile popoarelor, căror exponenți sint. Alături de ei Leonid Leonov, Iannis Ritsos, Rafael Alberti, Maria Tereza León, Rita Boumi Papa și mulți alții au tradus sau au prezentat cititorilor din țările lor opere ale scriitorilor noștri. Așa au luat naștere antologiile de poezie și proză românească publicate în străinătate, dintre care cele mai importante sint: „Antologia de poezie românească contemporană”, publicată în traducerea lui Roy McGregor Hastie în Anglia, în Colecția de opere reprezentative a UNESCO,

mai buna cunoaștere

„Antologia poeziei române” — U.R.S.S.; „Poezia română contemporană” în tălmăcirea și alcătuirea lui Darie Novăceanu, apărută în Spania, „44 poeți români”, traduși în limba spaniolă de Pablo Neruda, „Lirică românească” — Austria, „Poeți români de după război” — Italia, „Antologia poeziei române” și „Antologia prozei române”, ambele publicate în Brazilia de scriitorul Nelson Vainer, „Antologia prozei române” — Franța, „Nuvele românești” — Indonezia, „Introducere în literatura română”, antologie de proză românească editată în S.U.A., „Antologia prozei române” — Polonia, „Teatrul contemporan din România” — Spania, precum și multe altele.

În ce privește publicarea la modul individual din opera scriitorilor români, — se pot cita apariții în numeroase țări ale lumii, în multe dintre acestea în colecții alături de capodoperele lui Tolstoi, Balzac, Whitman. Nu ne referim numai la Eminescu, „una din marile voci lirice ale lumii” (profesorul Gerard de Ridder — Olanda), la Caragiale „ale cărui nuvele nu sînt cu nimic mai prejos decît cele mai bune nuvele ale lui Tolstoi sau Gorki” (I. Krug, traducătorul lui Caragiale în limba neerlandeză), la Rebreanu „al cărui roman „Ion” rezistă confruntării cu cele mai bune romane ale literaturii mondiale contemporane” (criticul italian Giovanni Serra) sau la Stancu „al cărui „Joc cu moartea” este una dintre operele cele mai intens umane ale literaturii de război” (criticul turc O. A. Barkin). Afirmatia este valabilă și pentru alți scriitori români traduși peste hotarele țării: Tudor Arghezi, Mihai Beniuc, Marin Preda, Eugen Barbu, Cicerone Theodorescu, Nina Cassian, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ana Blania.

Largului ecou internațional al literaturii române îi este adăugat și efortul editurilor din țară de a tălmăci în limbi străine și de a difuza în străinătate creații ale autorilor români. Unele dintre ele s-au bucurat de calde aprecieri ale cititorilor străini, așa cum este cazul antologiei de poezie românească realizată în limba spaniolă de Darie Novăceanu, lucrare recent premiata de Uniunea Scriitorilor.

Participările românești la marile expoziții și tirguri internaționale ale cărții (Nisa, Frankfurt pe Main, Cairo, Varșovia, Belgrad, Leipzig, Bienala de la Sao Paulo etc.) — iată un alt mijloc prin care cartea noastră, și nu ne referim numai la cea de literatură, își poartă drum către cititorii străini. Acestora li se adaugă alte 25—30 expoziții de carte care se organizează anual în diferite țări, în principal pe baza prevederilor documentelor oficiale interstatale de colaborare culturală.

În afara lucrărilor beletristice, anual apar peste hotare între 10—15 lucrări dedicate altor aspecte ale fenomenului economic, social-politic, cultural românesc, scrise de autori străini. Așa sînt:

„România, noua sa imagine” și „România azi” de Miguel Angel Asturias, publicate în Mexic și, respectiv, în Franța; „Romania, mondo latino” de Mariapia Vecchi în Italia; „Mergînd pe drumul propriu, România dezvoltare economică și socială” de K. Suzuki în Japonia; „România economică și culturală” de Fr. Peroux în Franța; „România la ora adevărului” de Albert de Smaele în Belgia. Ele au darul de a-l ajuta pe cititorul străin să-și întregască imaginea despre țara noastră, despre realizările poporului român.

AR fi însă greșit să se creadă că singură literatura română se face purtătorul de cuvînt al spiritua- lității românești. Fenomenul cultural românesc atît de efervescent este prezentat peste hotare mult mai complex, mult mai variat. Artele plastice își aduc în egală măsură o contribuție meritorie la popularizarea în străinătate a valorilor materiale și spirituale create de poporul nostru de-a lungul secolelor. Cele aproape 100 expoziții de artă plastică, organizate anual peste graniță, cuprinzînd lucrările cele mai semnificative ale artiștilor plastici români din toate generațiile au trezit un mare interes în rîndurile vizitatorilor din centre cu rezonanță în lumea picturii și sculpturii: Paris, New York, Moscova, Leningrad, Viena, Berlin, Leipzig, Praga, Tokyo, Cairo. De unanime aprecieri s-au bucurat expoziția de artă grafică și decorativă organizată la Tokyo și care a fost vizionată de circa 200 000 de oameni, „Comori de artă din România”, prezentată la British Museum, și „Comori de artă veche din România”, găzduită de Petit Palais din Paris. Expoziția sculptorului Vida Gheza vernisată la Bruxelles, cuprinzătoare expoziție de ceramică, tapiserie și sculptură prezentată la Praga și în alte cîteva localități cehoslovace, precum și una dintre cele mai recent organizate manifestări de acest gen: expoziția de artă plastică românească găzduită de capitala Canadei și despre care criticul André Paradis spunea: „...expoziția ne vorbește despre sensibilitatea artei românești, artă plină de perfecțiune tehnică și inezestrată cu mult simț poetic”.

Acestor manifestări și multor altora necuprinse în paginile de față li se adaugă participările românești la mari expoziții internaționale organizate în străinătate: Quadrienala de la Praga, Bienala de la Veneția, Bienala de la Sao Paulo, Bienala de sculptură mică dantescă de la Ravenna, Trienala internațională de tapiserie de la Lodz.

În ultimul deceniu, teatrul românesc a adăugat reputației sale internaționale noi și noi aprecieri elogioase, fie că este vorba despre turneele unor pu- ternice colective teatrale (Teatrul Național I. L. Caragiale, Teatrul Bulandra, Teatrul C. Nottara sau alte colective din celelalte orașe), fie că avem

în vedere prezența unui număr din ce în ce mai mare de regizori români (Liviu Ciulei, Dinu Cernescu), invitați să pună în scenă lucrări românești sau din dramaturgia universală pe scenele unor teatre de prestigiu din țări cu bogată tradiție teatrală: R.F. Germania, Suedia, Franța, S.U.A., Danemarca. Aceluiași scop, mai bune cunoașteri a valorilor teatrului românesc, îi sînt dedicate și prezentările unor lucrări românești pe scenele unor teatre din străinătate. Cele mai recente și mai concludente exemple în această privință le constituie montarea piesei „Matca” de Marin Sorescu pe scena „La-Nouveau Théâtre de Poche” din Elveția și participarea românească la Teatrul Național la Varșovia.

O recunoaștere a prestigiului de care se bucură peste hotare școala românească de teatru o constituie faptul că artistul poporului Radu Beligan a fost ales în înalta funcție de președinte al Institutului Internațional de Teatru.

Acest aspect al vieții noastre culturale nu ar fi complet dacă nu am adăuga și turneele peste hotarele țării a numeroase formații simfonice și de cîntece și dansuri populare românești. Este neîndoișor faptul că aceste formații au transmis străinătății mesajul nostru cel mai direct și mai concret. Ansamblurile românești sînt cerute și așteptate cu un interes aparte pe scenele din Europa și de pe alte continente, de unde ele s-au întors nu o dată cu titluri de laureate ale unor prestigioase festivaluri internaționale. O dovadă grăitoare a acestui interes este dată de însăși dinamica acestor turnee. În anul 1962 au fost întreprinse 109 turnee, în 1965 — 150 de turnee, pentru ca în anul 1975, adică într-un deceniu, cifra să ajungă la peste 500. În cadrul acestor turnee corul „Madrigal” a reputat, cu prilejul fiecărei apariții în străinătate, succese remarcabile, fapt care conferă ansamblului condus de artistul emerit Marin Constantin faima de „cea mai celebră capelă corală din Europa”, după cum îl denumește un cronicar belgian. Afirmatia nu este singulară, în alte țări „Madrigalul” este „intruchiparea virtuozității excepționale”, „evantai de calități ieșite din comun.”

Elogii unanime au cules și ansamblurile de cîntece și dansuri populare românești. „O Românie autentică. Un spectacol dens și variat în care am regăsit dimensiunile spirituale și morale ale unui popor îndrăgostit de frumusețe” — aprecia „Tribune de Genève” după spectacolul prezentat de ansamblul „Mara”.

Antologia de la prosa romana

Selección y Traducción de Miguel Angel Asturias

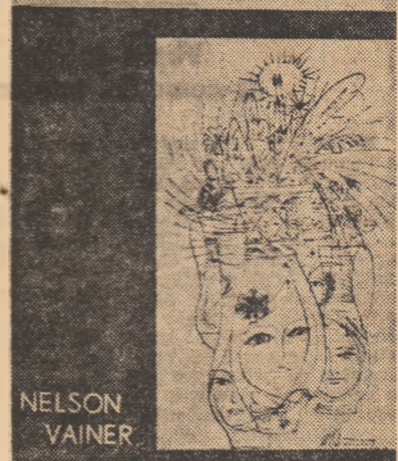
TITUS POPOVICI
O. CALINESCU
V. EM. SALON
SAHARU STANCU
TEODOR TAZIU
GEO BOGA
NICUTZA VANADE
NICOLAE VETEA
POP SIMEON
EUGEN BARBU
MIHAI BENIU
ISTVAN NAOY
FRANCISU MONTEANU
FAMUS NEACU
EUSEBIU CAMILAR
AUREL MIHAI
IOAN LANCRAJIN

Biblioteca
clásica
y contemporánea

Losada

Antologia da Doesia Romena

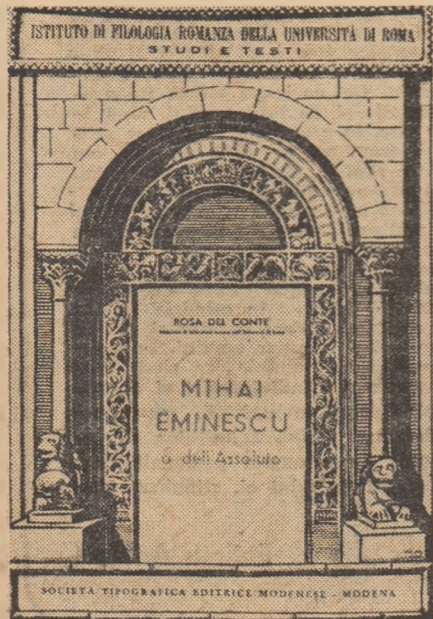

Pentru marii noștri artiști marile scene muzicale ale lumii au devenit gazde obișnuite și ospitaliere. Ne gîndim la Nicolae Herlea, Ludovic Spiess, Elena Cernei, Silvia Marcovici, Gheorghe Zamfir.

Nu mai puțin demne de atenție sînt și filmele românești, în special cele din ultima perioadă. Filmele noastre istorice sau cele care tratează teme de actualitate au întrunit nu numai adevîrnea spectatorilor, dar și pe cea a unor jurii pretențioase la marile confruntări cinematografice internaționale. Așa este cazul filmelor „Puterea și adevărul”, „Explozia” sau al recent premiatei pelicule „Nunta de piatră”.

În istoria unui popor cîteva decenii reprezintă o perioadă foarte scurtă, dar, în pofida acestui fapt, cît de mare este saltul pe care poporul român l-a făcut pentru a ajunge la locul de frunte pe care îl deține în contextul marilor valori materiale și spirituale ale umanității.

Nicolae Nicoară

Hortensia Papadat-Bengescu Das Bachkonzert

1965

George Delamare

● George Delamare, fondatorul „ziarului vorbit” pe care l-a lansat din stilul de nord al Turnului Eiffel în oct. 1923, a decedat la vârsta de 94 de ani. Director al Radio-Tour Eiffel în 1927, opt ani mai târziu, începând cu primele emisiuni, devine director artistic al Televiziunii. Revocat pentru propagandă gaullistă, în august 1940 ia parte la Rezistență și aparține rețelei „Combat”. În 1945, reapare sub titlul „Libres propos” emisiunile cotidiene pe care le va continua până în 1973.

Palmares la Locarno

● Marele premiu la cel de-al 28-lea Festival internațional al filmului de la Locarno a fost decernat belgianului Jean Jacques Andrien pentru filmul „Le fils d'Amr est mort” (A murit fiul lui Amr). Cea de a doua distincție a revenit bulgarului Assen Copov pentru „Vetchino vremea” (Timpuri eterne). Premiul special al juriului a fost oferit filmului italian „Per le antiche scale” (Coborând treptele de altădată).

Virsta de aur a comediei muzicale

● Venit la Paris pentru a turna scenele „de legătură” ale celui de-al doilea film **A fost odată un Hollywood**, Gene Kelly, solicitat de revista „L'Express” (numărul 11-17 aug.), a făcut o serie de interesante aprecieri asupra actualului stadiu al comediei muzicale. Între altele: De acord cu constatarea că „virsta de aur a comediei muzicale e revolută”, la întrebarea: „ce-i lipsește?”, Kelly a răspuns: „Muzica, mai ales muzica. De ce? Fiindcă una e să «povești» ceva, să dansezi după Gershwin, Cole Porter sau Jerome Kern, și cu totul altceva după roch and roll. Or, astăzi gustul muzical al lumii întregi e determinat, impus de copiii de 12 ani. Ei sint cei care cumpără discurile. Și preferințele lor merg spre muzica timpului lor. Normal!...”

O altă cauză a eclipsării comediei muzicale: „Televiziunea. Care difuzează marile filme muzicale tăind jumătate din numerele cinematografice pentru a face loc publicității. Care oferă pilule de shows-uri, care aduce la

domiciliu doze homeopatice de vis... Și care sfirșește prin a tăia dorința de a visa... Vorbesc, desigur, de televiziunea americană”, — a ținut să precizeze Kelly.

În imagine, marele actor și dansator, în plină glorie și astăzi, în rolul de comentator al celui Hollywood de altădată (seria a II-a).

Leonard Bernstein omagiază pe Ravel și Berlioz

● Cunoscutul șef de orchestră Leonard Bernstein va dirija Orchestra națională a Franței în cursul lunii septembrie. Două două concerte omagiale Maurice Ravel la Festivalul din Edinburgh, el va oferi parizienilor același program la Théâtre

des Champs-Élysées (la 19 și 20 septembrie). Apoi alte două concerte, la capela Invalizilor, unde Orchestra națională, Orchestra filarmonică și Corurile Radio-France, dirijate de Bernstein, vor interpreta **Requiemul** lui Berlioz.

Omagiu lui Herbin

● O primă retrospectivă, din cele care vor urma, care au drept scop omagiarea și relevarea publicului de azi a vastei opere a pictorului Auguste Herbin (1882—1960) a fost deschisă la galeriile din Beaubourg. Elev al lui Cézanne, el devine în 1908 cubist, încercând să deducă principiul distribuirii culorii într-un plan geometric, unde realul nu este decît o valoare a semnului. Între anii 1923—1926, Herbin revine la figurativul începuturilor sale, realizând măști sculptate. Arabescurile sale lirice din anii 1930 evoluează spre alfabetul plastic al anilor 1940.

Liz Taylor alături de Maia Plisețkaia

● În curînd pe ecranele lumii va rula, în regia lui George Cukor, un muzical sovieto-american în care apar, în principalele roluri, Liz Taylor și celebra balerină sovietică Maia Plisețkaia. Filmul va fi o ecranizare după unul din basmele filosofice ale lui Maeterlinck.

O melodie de 5 000 de ani

● Americanul P. Crocker, cercetător al istoriei muzicii, a reușit, după o muncă îndelungată, să descifreze „notele muzicale” ale unei melodii scrise cu 5000 de ani în

urmă în Mesopotamia. Melodia „partiturii” găsite în Siria a fost descifrată și interpretată la o liră, copie fidelă a unui instrument descoperit cu prilejul aceluiași săpătură.

Critica și istoria literară în R.P. Bulgaria

● Toncio Jecev, directorul Institutului de Literatură din R.P. Bulgaria, semnează în revista sovietică „Voprosi literatury” nr. 3/1975 un articol panoramic asupra dezvoltării criticii și istoriei literare din țara sa. Marcată de un caracter profund democratic încă la apariție (1880), critica bulgară se afirmă prin pionieratul lui Ivan D. Șismanov, Kristio Kristev, Iordan Ivanov, Aleksandr Balabanov, Boian Penev, Mihail Arnaudov, — istorici literari și fol-

cloriști. După 1944, prin crearea, între altele, a Institutului de literatură al Academiei Bulgare de Științe (1948), cercetarea literară a căpătat o orientare științifică proprie esteticii marxiste, fundată de Dimitr Blagoev, Gheorghi Bakalov, Todor Pavlov și alții. Realizarea majoră a Institutului este o amplă **Istorie a literaturii bulgare** în patru volume, dintre care au și apărut trei, cel de al patrulea, dedicat perioadei 1919 — 1944, urmînd să apară în curînd.

Cum vor fi ei bătrîni?

● Sub titlul acesta, „L'Express” (ultimul număr) prezintă o pagină de desene semnate Alexis, imaginînd o serie de personalități la vîrsta senectuții. Printre acestea, portretele a două celebre actrițe: Catherine Deneuve și Brigitte Bardot.

Comoară vikingă

● Scotocînd un culcus de iepuri sălbatici în insula Gotland, în Baltica, un grup de școlari a descoperit o comoară vikingă datînd de un mileniu. Ea se compune din peste o mie de piese din argint de origine arabă, cit și din brățări în spirală, tot din argint. A-

ceastă descoperire pare să confirme legenda despre „Comoara dracului” sau „Comoara lui Staver”, după care, vikingul suedez Staver și-ar fi ascuns prada în insula Gotland înainte de a merge să-i înfrunte pe vikingii norvegieni.

Roger Callois la Gallimard

● După apariția în 1966 a primului volum din ciclul **Pierres** (Pietre), Roger Callois a publicat recent în editura pariziană „Gallimard” (Collection Blanche) volumul **Pierres réfléchies**, pietrele, ca regn mineral, inspirîndu-i autorului o meditație semifilosofică și semipoetică pe care o definește original: „Pietrele, în acest volum, sint uneori obiecte de contemplare, suport de exerciții spirituale... Ca Blaise Pascal, presupun că de la atom la nebuloasă, modelele celor două infinituri coincid și, ca Paracelse, îmi închipui bucuroși că există specii de semnaturi ale lucrurilor”.

Regino Petroso la 70 de ani

● Poetul cubanez Regino Petroso a implinit 70 de ani. Cu această ocazie presa cubaneză dedică poetului numeroase articole despre viața și creația sa. „Poetul proletar” a fost, succesiv, muncitor agricol la culturile de zahăr, vînzător de prăvălie, muncitor cu ziua. Viața sa l-a inspirat, devenind din 1927 unul din pionierii poeziei sociale din Cuba. Din 1933 i-au apărut volumele **Nosotros** (1933), **Más allá canta el mar** (1939), **Bolívar** (poem, 1955). Din anul 1934 poetul a lucrat în redacția primului ziar al Partidului Comunist din Cuba („La palabra”), iar din 1935 a editat revista „Masas”.

Am citit despre...

Centenarul unui Om

ERA prea dăruit de natură ca să nu-și risipească, nepăsător, darurile. Doctor în filosofie, n-a devenit profesor. Doctor în teologie, n-a fost prelat. Doctor în medicină, n-a practicat-o ca profesiune în condiții de cabinet sau de spital clasic. Excelent muzician, nu s-a consacrat concertelor. Ce a lăsat Albert Schweitzer posterității? Nici o operă materială — carte sau sistem filosofic sau altceva care să dăinuie. N-a lăsat decît imaginea unui anume mod de a fi omenos. Este însă o imagine atît de controversată — unii văzînd în el un sfînt, alții un tiran egocentric — încît nici ea nu poate fi considerată edificatoare, definitivă. Ar fi mai potrivit poate să spunem că vitalitatea lui Albert Schweitzer a fost prea totală pentru ca în urma lui să rămînă ceva mumificabil, definitiv prin impietare.

Albert Schweitzer de James Brabazon, ultima dintre cărțile consacrate celui pe care unii îl numeau în deridare „vracul de la Lambaréné”, iar alții îl venerau ca pe „cel mai mare om al lumii”, este încă o încercare biografică. Nu apologetică, dar nici denigratoare

— așa cum a fost Verdict asupra lui Schweitzer de Gerald McKnight. O încercare de a răspunde la multe întrebări pe care și le-a pus lumea despre generosul și dominatorul diletant de geniu.

Mai întîi, ce anume l-a determinat să-și structureze întreaga viață în jurul unei singure idei? Brabazon citează mărturia lui Schweitzer însuși: audiînd o dată pe un profesor care conferența despre rolul nefast al colonialiștilor în Africa, „mi-a venit pentru prima oară — spunea el — ideea expierii... Acest cuvînt a prins viață, era un strigăt, un șoc. ceva care pătrundea în mine și mă cuprîndea”.

A plecat apoi în Africa și a deschis la Lambaréné, în Gabon, un spital cum nu mai existase și cum n-a mai fost altul. Vreme de jumătate de veac a îngrijit pe toți bolnavii care veneau la el. Somitățile medicale care se duceau să-l viziteze plecau strîmbînd din nas: spitalul era primitiv, nu se respectau cele mai elementare reguli de aseptie, bolnavii erau găzduiți în spital împreună cu întreaga familie, ba chiar și cu vitele lor, descoperirile și tehnicile medicale moderne erau ignorate. Dezvoltarea conștiinței naționale a popoarelor Africii făcea să apară tot mai anacronică atitudinea paternalistă a lui Albert Schweitzer, condescendența cu care își trata pacienții, lăsînd în umbră opera lui de pionierat al asistenței medicale, unică în istoria Africii și a lumii.

I s-au adus acuzații și mai directe, și mai impovărate. Nici una nu l-a clintit. Colinda Europa dînd concerte și ținînd conferințe pentru a strînge fondurile necesare spitalului, ceea ce ne trimite cu gîndul la altă idealistă, de mai mică anvergură, Josephine Baker, și la copiii de toate neamurile pe care l-a întreținut, cîntînd și dansînd pînă la adînci bătrînețe. Nimic nu l-ar fi putut determina să schimbe o iotă din rînduieșile spitalului, conceput în conformitate cu ideea

lui despre nevoile locale. Pășea neclintit înainte, încredințat că îndeplinește o misiune sacră. Nimeni nu avea să-i dicteze sau măcar să-i sugereze drumul de urmat. Spitalul lui, bolnavii lui, colțul lui de lume în care se așezase ca să redea viața unor condamnați lipsiți de orice altă instanță de apel erau singurul lucru care îl interesa.

Nu era un senin. Avea un temperament vulcanic, prea multă nemulțumire de sine, indoieli grave, nu la nivelul plat la care i se aduceau obiecții, ci la altul, mult mai profund. S-ar zice, totuși, că ceea ce îl mîna era un orgoliu imens, orgoliul de a ispăși păcatele întregii civilizații moderne. Cel ce ia pe seama lui o asemenea sarcină, asumîndu-și, în fața cerului, vinovăția tuturor semenilor este, în propriii săi ochi, un profet, un inger al vieții (sau, poate, doar un biet om care încearcă să sfideze răul?). Aș îndrăzni să atribui aceluiași orgoliu mai presus de orice risipirei lui Albert Schweitzer, faptul că nu s-a coborît pînă la efortul necesar pentru a se realiza și consacra în vreunul din domeniile pentru care era dotat.

Sînt zece ani de cînd a murit, la vîrsta de 90 de ani. Incununat cu Premiul Nobel pentru Pace. Ce singur fusese, neasîmpăratul Patriarh, în mindria lui, în concepția lui despre caritate, despre datorie și despre ceea ce este în primul rînd necesar omului, în existența lui aprig comentată cu neînțelegere cînd bine cînd răuvoitoare! Inversunat individualist și deopotrivă de inversunat slujitor al comunității, neconformistul dr. Albert Schweitzer scapă definițiilor și clasificării. Intră, cel mult, în categoria personalităților mesianice — fiecare unică în felul ei, stingheră, absurdă.

Felicia Antip

● Cu ocazia centenarului nașterii marelui psiholog elvețian Carl Gustav Jung, „Frankfurter Allgemeine Zeitung” publică un lung eseu, care marchează sintetic principalele etape ale unei opere de știință fundamentală și repercusiunile ei în literatură. Autorul articolului, Wolfgang Kretschmer, relevă raporturile lui Jung cu mișcarea de idei a ve-

cului, momentele de răspintie ale descoperirilor în domeniul psihologiei, recunoașterea școlii lui Freud și despărțirea ulterioară etc. Contribuțiile lui Jung la teoria inconștientului, la înțelegerea din unghiul psihologicului a schizofreniei, la dezvoltarea psihoterapiei, la descifrarea simbolurilor și mai ales a arhetipurilor culturale, la psihologia originilor și a formării popoarelor și a religiilor, implicațiile literare ale unor teze emise de psihologul elvețian — toate acestea sunt dovezi ale unei fecunde și polivalente înzestrări, care a marcat, pe deasupra tuturor controverselor și rezervelor posibile, știința despre om în prima jumătate a secolului nostru.

Proza lui Mihail Zoșcenko

● Umorul lui Zoșcenko, exegeza lui A. Starikov (Moscova, 1974), fixează structura narativă a prozelor cunoscutului scriitor sovietic, apreciat de Maxim Gorki. Criticul urmărește evoluția stilistică a narațiunii de la „imitarea adresării monologice” către cititor și autocaracterizarea povestitorului la fuziunea cu subiectul devenit procedeu relevant în configurarea atât a povestitorului, cât și a eroului. O ultimă treaptă, după părerea criticului, constă în deplina obiectivare a narațiunii. Parodia ca principala sursă a comicului este investigată printr-un studiu paralel cu eroii lui Gogol, Dostoievski, Ilf și Petrov.

Distincție

● Premiul internațional de mare prestigiu „Viareggio/Versilia” a fost decernat renumitului regizor italian Giorgio Strehler de la „Piccolo Teatro” din Milano.

● Cu destulă amărăciune respinge din nou Heinrich Böll stilul publicitar al presei de scandal, care nu cunoaște limite în indiscreție și în născocire de fapte de senzație. Prozatorul vrea să corecteze profilul pe care i l-au atribuit unele ziare vest-germane care se depărtează de adevăr și de aceea precizează singur cu modestie menirea sa ca profesionist al scrisului și ca exponent al conștiinței publice. Aceste păreri sînt incluse într-un volum intitulat *Trei zile în martie* tipărit de Editura Kiepenheuer din Köln. Confesiunea este de fapt reproducerea unui interviu pe care Böll l-a acordat timp de aproximativ zece ore în trei zile în luna martie din acest an, unui tânăr literat, Christian Linder. Din fragmentele pe care le citează revista „Der Spiegel” pe care Böll l-a acordat, o nouă lucrare satirică, programată pentru sfârșitul verii la aceeași editură, și că sînt în curs de ecranizare alte două romane ale sale: *Opiniile unui clown* și *Fotografie de grup cu o femeie*. Un film care s-a realizat după ultima carte a prozatorului, un bestseller, *Onoarea pierdută a Katharinei Blum...* (regie: Volker Schlöndorff) va fi prezentat în premieră în luna octombrie în cadrul Tîrgului de carte de la Frankfurt. Regizorul a găsit un alt sfîrșit narațiunii, pe care Böll îl consideră, obiectiv, mai bun decît cel inițial. Ca preocupări de viitor, scri-

itorul declară că ar dori acum să compună o povestire al cărei protagonist să fie un bărbat, după ce s-a concentrat în ultima vreme asupra unor portrete de femei. Totodată, antrenat în reconstituiri autobiografice, laureatul Premiului Nobel spune că ar scrie cu plăcere despre părinții săi și despre propria copilărie, subiecte pe care le-ar vedea tratate într-o manieră clasică. Numai că decizia de a aborda aceste zone de viață nu este suficientă. Ceva îl reține deocamdată să pomenească altfel decît aluziv pe tatăl sau pe mama sa; pe acest plan al destăinuirilor intime e stăpînit, încă, de inhibiții pe care acum nu poate trece lesne. În fotografie: actrița Angela Winkler în filmul *Onoarea pierdută a Katharinei Blum*, care va fi prezentat la 10 X, ora 10, la Tîrgul de carte de la Frankfurt.

Premiile „Cărții pentru tineret” — 1975

● Juriul ales pentru a desemna laureații „Cărții pentru tineret” — 1975 în Republica Federală Germania a selectat, din 531 de titluri propuse, trei: *Putem face încă multe lucruri împreună* de F. K. Wächter, *Iulia la lupi* de J. C. Georges și *Ei construiau o catedrală* de D. Macaulay.

Jean-Louis Trintignant va juca într-un film al soției sale

● Cunoscutul actor Jean-Louis Trintignant va juca într-un film a cărui scenariu și regie vor fi semnate de soția sa, Nadine Trintignant. El va încarna pe soțul unei femei care după 7 ani de căsnicie devine deodată gelos. Soțul ei ride copios înainte de a deveni la rîndul său gelos.

„Poetica lui Aleksandr Blok”

● Titlul acestui eseu de stilistică, dedicat marelui poet rus și semnat de L. Krasnova, se justifică prin studiul funcției semantice a rimei, eufoniei și chiar a procedeelelor tipografice, toate subordonate mesajului operei. Cele mai realizate capitole se referă la cuvintele-cheie, simbolismul culorilor și armoniei sonore, la antiteză, inversiune, încălcarea a normelor sintactice, elemente ce configurează poezia lui Aleksandr Blok.

Scrisori ale lui Alfred de Vigny

● Secția manuscrise a Bibliotecii Saltikov-Scedrin din Uniunea Sovietică deține două scrisori olografe semnate de Alfred de Vigny. Cea dintîi este adresată baronului Gustave du Bois de Romand, un tânăr protejat al poetului și ginere al generalului rus Kaisarov; cealaltă, nenominalizată, pare a fi adresată marchizei de La Grange, patroana unui cunoscut salon literar, frecventat între alții de Lamartine și Vigny.

ATLAS

O hartă a Europei

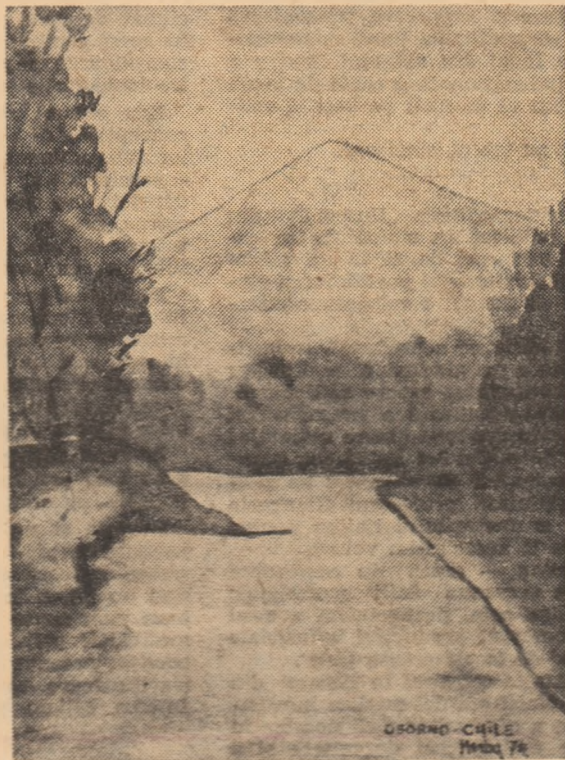
● CÎND ești în străinătate, cînd ești plecat din țară pe un timp mai scurt sau mai lung, dar mai ales mai lung, cînd ești plecat de acasă mai aproape sau mai departe, dar mai ales mai departe, noțiunea de patrie îți devine, fără să vrei, fără să-ți dai seama chiar, grație unei secrete și nostalgice gramatici, curentă în vorbire, frecventă asemenea verbelor ajutoare, revenind în fiecare frază, copilărească, indispensabilă și obsesivă. Nu e numai dorul, nici numai perpetua și cruda comparație a lumilor, ci o totală, dureroasă, aproape fanatică identificare cu națiunea căreia îi aparții irevocabil, cu marea familie pe care n-o poți părăsi nici prin moarte. Te simți legat, și responsabil, și înduioșat nu numai de bustul lui Enescu de la Paris și de bustul lui Bălcescu de la Palermo, și de lucrările lui Brâncuși din muzee, ci și de un afiș cu dansatori în costume oșenești, și de o reclamă Tarom, și de o ladă cu roșii purtînd banderola treicoloră „made in Romania”.

Eram la Cagne sur Mer — un orașel pitoresc și aproape neverosimil, cu străzile lui în pante absurde, cu balcoanele lui prăbușite sub glicine și pisicile lui instalate în ferestre — în muzeul găzduit de un castel medieval, coștat ca în basme pe virful unei stînci și expunînd cele mai excentrice obiecte. Treceam din sală în sală, privind distrat pereții încărcati de exponate și așteptînd cu nerăbdare și emoție ferestrele prin care se vedea întreaga vale, cu localitățile răspîndite pe coline și schimbînd mesaje cromatice de-a lungul arăturilor striate divers, cu marea ondulindu-și volănat țărîm și cu munții albi, ideali.

Deodată însă, între două geamuri deschise spre sud, am descoperit o hartă veche, de la 1660, a Europei — o Europă de nerecunoscut, fantezistă, cu linii aproximative și infantile, cu Germania așezată în sudul Ungariei, cu Anglia plutind în dreptul peninsulei Iberice și cu Grecia în nordul țării noastre. Iar țara noastră se numea Romania. Stelnicul Constantin Cantacuzino nu ajunsesese încă la Padova și Dimitrie Cantemir nu se născuse încă, dar pe o hartă desenată stingac, cu peștișori înotînd în Marea Mediterană și cîrcee colorate în jurul Polului Nord, cineva scria numele virtual al țării mele. Imi venea să opresc vizitatorii care treceau indiferenți și să le arăt, și să le spun, să le explic, imi venea să mă bucur ca de o mare descoperire. Și-mi dădeam seama — cu suflul copilăros al clipei, cu suflul bătrîn al întregii istorii — că ocașă puteam să mă simt cetățean al lumii, în lume nu mă simțeam decît locuitor al unei singure țări.

Ana Blandiana

Doi pictori chileni

Merba : OSORNO (CHILE)

● DESCHISĂ la Sala Dalles, în holul Universității populare, expoziția plasticienilor chileni Merba — Mercedes Baranona Judith Ojeda — și Lusan — Luis Sanchez Venegas — înmănunchează lucrări care, în modalități tehnice diverse, surprind aspecte semnificative culese într-un impresionant itinerar latino-american. Un colorat album de călătorie unde peisajele și scenele de muncă se învecinează cu portretele eroilor intrați în istorie și care oferă publicului nostru imagini inedite inspirate de natura, oamenii și realitățile sociale din țările Americii Latine.

Rep.

PREZENȚE ROMÂNEȘTI • PREZENȚE ROMÂNEȘTI • PREZENȚE ROMÂNEȘTI

● Cu totul remarcabilă, în ultima vreme, prezența literaturii, și în special a poeziei române, în R. S. F. Iugoslavia. Astfel, revista „Bagdala” din Kruševac publică o panoramă a scriitorilor timișoreni: cinci pagini de poezie, proză, aforisme, un cuvînt introductiv al redacției sub titlul *Podurile care se întîlesc*. În traducerea poetului Adam Puslojić, sînt prezentate lucrări de Anghel Dumbrăveanu, Ion Aricesanu, Mircea Șerbănescu, Dușan Petrovici, Damian Ureche, Ion Velican.

„Književnost” (Literatură), din Belgrad, publică, cite un grupaj din versurile lui Geo Bogza, Stefan Aug. Doinaș, Vasile Nicolescu și Nichita Stănescu. În traducerea aceluiași Adam Puslojić. Numărul 31 al revistei

„Književna Reč” (Cuvîntul literar) din Belgrad cuprinde versiunea sîrbocroată integrală, datorată aceluiași traducător, a poemului *Contemplarea lumii din afara ei* de Nichita Stănescu, însoțită de o fotografie a autorului. În revista „Vidici” (O-rizonturi), în aceeași traducere, apare o pagină dedicată poeziei române contemporane, conținînd, sub genericul *6 poezi române*, cite două poeme de Mircea Ivănescu, Grigore Hagiu, Gheorghe Tomozei, Cezar Baltag, Gabriela Melinescu, Ioan Alexandru. Pagina este ilustrată cu un desen de Florin Pucă.

La Banja Luka, în revista „Mostovi” (Poduri) a apărut recent un grupaj de versuri semnate de șase poeți români, în traducerea și prezentarea lui

Adam Puslojić; e vorba de Emil Botta, Virgil Teodorescu, Eugen Jebeleanu, Gellu Naum, Nina Cassian, Geo Dumitrescu.

În fine, evenimentul care încununează eforturile cu totul deosebite ale poetului și traducătorului Adam Puslojić rămîne apariția unei splendide ediții bilingve din poezia lui Lucian Blaga, sub titlul *Nebeski Dodir* (Cerească atingere), cuprinzînd 50 de poeme, un portret al autorului, o post-fetă al traducătorului. Eleganțul volum a apărut într-un tiraj de 1000 de exemplare la reputata editură „Prosveta” din Belgrad, în prestigioasă colecție „Poezia contemporană universală”, îngrijită de poetul Miodrag Pavlović, colecție renumită prin strictetea selecției pe care o operează în spațiul liri-

cii universale. În ultimul doi ani, în această colecție au apărut doar 7 volume, între care T.S. Eliot, Georg Trakl, P.J. Jouve.

● În revistele „Flacăra fraternității” din Skopje și „Cuvîntul” din Prishtina (R.S.F. Iugoslavia) au apărut poezii de Nichita Stănescu, Gabriela Melinescu, Ștefan Augustin Doinaș, Geo Bogza, Vasile Nicolescu, Ana Blandiana și Romulus Guga, în traducerea tinărului poet albanez Baki Ymeri.

● ÎN buletinul „Viestesti”, editat de Asociația de prietenie Finlanda-România (Suomi) de la Helsinki, a apărut poezia „Somnoroase păsărele” de Mihai Eminescu, în traducerea tinerei scriitoare finlandeze Liisa Ryömä.

Același buletin mai publică un articol despre pictorul Ion Andreescu, de la a cărui naștere s-au împlinit 125 de ani. Articolul este însoțit de reproducerea celebrului autoportret al artistului.

● I. P. Zaiucikovski, de la Catedra de romanică a Universității din Moscova, semnează în nr. 1 pe 1975 din „Vestnik Moskovskogo Universiteta” studiul *Geneza realismului în literatura română*. Cercetătorul sovietic urmărește evoluția istorică a conceptului, așa cum apare el în estetica românească a celei de a doua jumătăți a sec. XIX prin articolele lui Cezar Bolliac (cu referire la Balzac), G. Bariț, N. Filimon, B. P. Hasdeu, cit și în cunoscuta polemică Maiorescu-Gherea. Apli-

cînd în continuare conceptul la operele de prim ordin ale epocii, I. P. Zaiucikovski deosebește un realism „folcloric” la Creangă, unul critic la Caragiale, psihologic la Duiliu Zamfirescu. Începutul secolului XX consolidează realismul românesc, opinează autorul, prin nuvelele și romanele lui Sadoveanu, Agârbiceanu, Brătescu-Voinești, dar mai cu seamă prin apariția romanelor lui Liviu Rebreanu.

● În colecția „Romanul modern” a Editurii „Europa” din Budapesta a apărut romanul *Viața post-mortem* de Romulus Guga. Cartea a fost amplu prezentată la postul de radio maghiar Kosuth.

Vocația universalității

Nicolae Ceaușescu
IL NUOVO CORSO
per una collaborazione internazionale

Rusconi

Cu condei de trandafir și condei de viță

VENEAM de la Geneva, mai demult, într-un anotimp prietenos cu poezii de toate vîrstele, anotimp în care marile case de editură de pe malul lacului Lemman se arătau interesate pentru volumele **România — politica sa de Wilhelm Zeihr, Tracii și dacoromanii** de profesorul Berciu și o **Antologie a poeziei românești**, de la începuturi pînă în zilele noastre, aflate acum în tipografie.

Era pe vremea cînd cunoașterea peste hotare a realităților socialiste din țara noastră beneficiase prin volumul **Pentru o politică de pace și cooperare internațională** — cuprinzînd prima selecție de texte esențiale din articolele și cuvîntările tovarășului Nicolae Ceaușescu — de un larg ecou internațional, ediția franceză a volumului fiind urmată, aproape imediat, de versiuni în limbile engleză și spaniolă (aceasta din urmă reeditată ulterior).

„Acordul unanim cu tezele exprimate de autor în cele mai diferite domenii ale vieții internaționale — îmi mărturisesc atunci editorul Louis Nagel, într-un interviu publicat în „România literară” — eficacitatea soluțiilor propuse pentru crearea unui climat de înțelegere și cooperare, prezentarea clară a poziției României față de realitatea lumii contemporane, toate aceste elemente au făcut din volumul Pentru o politică de pace și cooperare internațională o carte de largă circulație, un succes de prestigiu al editurii pe care o conduc.”

De la apariția acestui volum au trecut cinci ani.

ZILELE trecute, editura „Rusconi” din Milano a publicat în cunoscuta sa colecție „Istoria văzută de aproape” cel de al 42-lea volum rezervat peste hotare operei conducătorului partidului și statului nostru sub titlul: **Noul curs pentru o colaborare internațională**.

Între cele două momente editoriale cu o profundă semnificație pentru mai buna cunoaștere a gândirii și realităților românești contemporane se înscriu cîteva repere edificatoare pentru „...mărturia voinței politice hotărîte a președintelui Ceaușescu, a dorinței de pace care depășește sfera acțiunilor cu caracter public, oficial, ale președintelui României, ajungînd în mod direct la sfera acțiunilor de angajare pe plan personal și uman” — cum subliniază profesorul Giancarlo Elia Valori, secretar general al Institutului italian pentru relații internaționale, în prefața la acest ultim volum.

„Președintele Nicolae Ceaușescu — arată în continuare autorul prefeței — trăiește la persoana întii problemele dezvoltării, ca probleme ale țării sale, protagonistă a unui extraordinar salt înainte în domeniul producției industriale și agricole în cei treizeci de ani de la eliberarea țării”.

Este vorba în egală măsură de cele cinci volume Nicolae Ceaușescu — Scrieri alese, apărute pînă în prezent la editura „Il calendario del popolo” din Milano, Nicolae Ceaușescu — Scrieri politice, în limba neerlandeză la editura belgiană „Paris-Manteau”, Nicolae Ceaușescu — ideile sale, în fapturile pe calea socialismului (Editura „Russel Press Ltd.”) și Ceaușescu și România (Editura „Abacus Press Ltd.”) — amîndouă la Londra, cel de al doilea fiind reeditat la puțină vreme după apariție —, de volumele selectiv apărute în Japonia (4 ediții sub titlul: **O politică de pace și colaborare internațională**, la editura „Kobunsha”), Iugoslavia (editurile „Mejdunarodna Politika” și „Komunist”), R.F. Germania („Rombach”), Austria (Ed. „Bertelsmann”), Finlanda („Ota-wa”), Argentina („Juarez”), Brazilia („Paralelo”), Liban („Le Soir”), Peru („Eterna”), Turcia (3 volume), Grecia, Mexic, Franța, Israel sau Italia (în afara recentului volum au mai apărut ample selecții semnate de Antonio Acone în editura „Simba” și volumul biografic datorat lui G. E. Valori la editura „Bulzoni”, tradus și în limba franceză, cu o prefață de Alain Poher, președintele Senatului francez). Toate acestea

constituie o mărturie convingătoare a interesului nedisimulat pentru experiența social-politică a României moderne și pentru „personalitatea președintelui Nicolae Ceaușescu (care) apare în lumea politică de astăzi ca o revelatoare chintesență a expresiei de voință, demnitate, curaj și responsabilitate”, cum notează profesorul universitar francez Pierre Hassnaire într-o prezentare mai veche.

PE A DOUA față a copertei recentului volum apărut în Italia, editura notează că în această carte își spune cuvîntul „un protagonist al scenei politice europene care a știut să confere un caracter original modului de a aborda problemele hotărîtoare ale timpului nostru”.

Scrierile președintelui României sînt grupate în 16 capitole tematice, textele selectate din lucrările tovarășului Nicolae Ceaușescu definind concepția și politica partidului și statului nostru în legătură cu principalele probleme ale vieții internaționale. Un loc important în economia cărții revine preocupărilor României pentru destindere, pentru un climat de pace și colaborare internațională, evidențiindu-se în acest context contribuția consecventă a țării noastre la consolidarea procesului de largă colaborare și înțelegere între toate țările lumii, indiferent de orînduirea lor.

Este expusă, de asemenea, pe larg și în mod aprofundat, concepția țării noastre în legătură cu democratizarea relațiilor internaționale pe baza strictei respectări a principiilor suveranității și independenței naționale, deplinei egalități în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, printr-o participare mereu mai activă și continuă a tuturor statelor, indiferent de mărimea și potențialul lor, la soluționarea problemelor majore ale lumii contemporane.

Problema securității europene, colaborarea în Balcani și în zona Mediteranei, precum și evoluția din ultimii ani a relațiilor româno-italiene întregesc sumarul acestui volum în care mai multe capitole sînt consacrate analizei situației economice mondiale, problemelor ridicate de criza economică, energetică și de materii prime, precum și raporturilor economice internaționale.

În final este prezentată concepția partidului și statului nostru cu privire la edificarea unei noi ordini economice și politice internaționale.

Bogăția și profunzimea ideilor cuprinse în noul volum justifică pe de-a-ntregul aprecierile editurii potrivit cărora scrierile președintelui României prezintă pentru cititorul italian un dublu interes: acela de a putea examina direct, pe baza unor materiale provenite din prima sursă, opțiunile și motivările politicii unei țări apropiate ca limbă, origine și tradiții, precum și de a putea recepta, printr-o confruntare clarificatoare, soluții și experiențe diferite în probleme de interes comun și esențial.

INCA din prefața la volumul apărut în editura „Rombach” din R.F.G., profesorul Waldemar Besson, relevînd „rolul hotărîtor, de importanță mondială” pe care conducătorul partidului și statului nostru îl are în actuala etapă a luptei pentru progres, spunea că „acest bărbat de stat, care se află în prima linie a politicii mondiale [...] a resimțit din cea mai fragedă tinerețe legătura cu patria sa, ca o forță politică esențială. Tot atît de curînd el s-a legat foarte strîns și de programul comunist căruia i-a rămas credincios”.

Goichi Kusano, traducătorul volumului apărut în Japonia, relevă la rîndul său: „investit cu cele mai înalte răspunderi în partid și în stat, Ceaușescu are posibilitatea să-și pună în valoare puternica sa personalitate, slujindu-și cu pasiune și talent patria”.

„Intruchipind dintotdeauna un militant, șeful statului român a rămas un om de omenie — notează M. P. Hamelet în volumul biografic publicat în editura „Seghers” din Paris. Destinul lui de luptător care și-a consacrat întreaga viață binelui poporului său constituie un tulburător model de probitate și simplitate. Orice întîlnire cu el devine un moment de neuit prin libertatea de spirit, independența care îl guvernează. Astfel de oameni apropie popoarele”.

Teofil Bălaj

Fănuș Neagu

„România literară”

Săptămînal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România
Director GEORGE IVAȘCU